

Aki a mi bűneinket fölvitte
saját testében a fára,
hogy a bűnöknek meghaljunk,
és az igazságnak éljünk;
az ő sebe által gyógyultatok meg.
1Pét 2,24

Új Ember

MAGYARORSZÁG KATOLIKUS HETILAPJA

LXXXI. évf. 15–16. • (3998–3999.)
2025. április 13–20. • Ára 890 Ft

Bábel Balázs kalocsa-kecskeméti érsek

Születés és feltámadás

A feltámadt Krisztus mozaikképe
a budapesti Szent István-bazilikában
Fotó: Fábrián Attila

Nem hatásvadász címet kerestem húsvéti elmélkedésemhez, hanem tudatosítottam az idei év ünnepeinek kettős, de még inkább hármas jubileumát. Szentév van, mégpedig a 2025-ös év, vagy ahogy régen írták volna A. D. 2025, az Úr 2025. éve, születésétől számítottan. A mi számrendszerünkben, de még inkább életünk rövidségét tekintve, a huszonöt évenkénti idő már jubileumnak számíthat. Egy-egy szentév nem csupán naptári vagy történelmi mérőföldkő, hanem a magunkba szállás, a bűnbánat, a bűcsük által elnyerhető megbocsátás és kiengesztelődés éve is. A Miatyánk utolsó három kérése – bocsásd meg a mi vétkeinket, ne vígy minket a kísértésbe, szabadíts meg a gonosztól – külön nyomatékot kap ilyenkor. A feltámadt Krisztus ajándéka a bűnbocsánat (Jn 20,13), de még az is, hogy bűnbánatot tudunk tartani (ApCsel 11,1).

Az is jubileum, hogy a hét első napján, vasárnap ünnepeljük Urunk feltámadását, mert való igaz, hogy vasárnap támadt föl, de akkoron közel sem volt olyan kiemelt ünnep a vasárnap, mint ma, s egyébként is, Jeruzsálemben a húsvét mindig Niszan hónap 14-én volt, amely évenként más-más napra esett. Később is akadtak olyan keresztény csoportok, amelyek a Niszan hónap 14-ét tartották, noha az Apostolok Cselekedetei utal arra (ApCsel 20,7), hogy kezdettől a vasárnap lett a keresztények számára a szombat helyett az Úr napja. Ezt a vitát éppen

ezerhétszáz évvel ezelőtt a Niceai Zsinat véglegesen lezárta azzal, hogy a húsvét legyen a tavasz első holdtöltéjét követő vasárnap. Sokkal fontosabb hittételt is kimondott ez a zsinat – amit régóta vallottak –, és újra megerősítette Arius eretnékségével szemben Jézus istenségét, vagyis azt, hogy egy az Atyával, nem csak hasonló hozzá. Jézus Krisztus személyében isteni és emberi természetet hordozott, mindkét természete fontos, mert így vitte végbe a megváltást: isteni természete miatt lett végleges az áldozata, emberi természetével pedig hasonlónak vált hozzánk a szenvedésben és a halálban.

A latin és héber időszámításban a hét első napja mindig a vasárnap volt, és nem a hétfő, ahogy mi jelölni szoktuk. Krisztus feltámadását nemcsak húsvétkor, hanem egész évben minden vasárnap ünnepeljük. Az Úr napjának magyar elnevezésében benne van a Szent István-i kor előtti pogány lelkünk, ami most is tetten érhető, mert a mindennél nagyobb ünnepet, Jézus feltámadását összeköttöttük a vásárlással, s ahogy történni szokott, a vásári lelkületben benne van az adás-vevés, a hazugság, a csalás, a káromkodás és még mi minden. A mai napig is, ahol még él a hagyományos vallásosság, ha valahol vásár van a hónap valamelyik vasárnapján, általában kevesebben vannak a szentmisén.

Szent Pál is küzdött a görögök pogány lelkével, akik sokszor filozófiai alapon tagadták Jézus feltámadását. Krisztusivá akarta formálni az első egy-

házközség híveit, ahogy az ő lelke is átalakult az évek során. Jézus Krisztus szenvedélyes üldözőjéből vált olyaná, amilyennek mi tiszteljük, és ennek álmásai a következők voltak: Mélyen megrendült, ami mindig hozzátartozik a megtéréshez, életünk ártértekezéséhez, ahogyan a görög nyelv mondja, a *metanoia*hoz. Majd megkérdezte, hogy mit kell tennie. Követte a kinyilatkoztató hangot, találkozott a főapostolokkal, az Egyház oszlopaival. Később sportolóhoz hasonlította magát, aki Jézus Krisztus után fut, „nem mintha elérte volna, de felejtette mindazt, ami a múltban érték volt számára, csak az égi hivatás jutalma érdekelte” (vö. Fil 3,12). Élete legvégén pedig már azt is el merete mondani: „élek, de már nem én, hanem Krisztus él énbenem” (Gal 2,20–21). Szent Pál találkozott a feltámadt Krisztussal, neki nem kellett bizonyítani, hogy él, hanem ő bizonyította a híveknek vértanúságával, hogy igaz, amit mond: Krisztus valóban feltámadt. Bátran hirdethette hát a legnagyobb örömhírt, ami az ember számára lehet: hogy a halál nem a végső szó, mert van feltámadás. „Ha Jézus, mint ahogy hisszük, meghalt és feltámadt, akkor Isten vele együtt feltámasztja azokat is, akik Jézusban hunytak el” (1Tesz 4,14). Ha tehát egy keresztény meghal, az egészen más, mint amikor egy istentelen hal meg. A keresztény halála nem halál a szokásos földi értelemben, inkább meghalás Krisztusban és Krisztussal. Ez azt jelenti: meghalás a feltámadásra, élet Krisztussal.

Mi a születés és a halál köztes idejében gondolkodunk életünk értelméről; a múlt idő föltartóztathatatlan, és félve gondolunk a halálra vagy az odavezető útra. Az esti zsoltosma naponta a jó halál kérésével fejeződik be. Babits Mihály a *Balázsolás* című versében is azért könyörgött, hogy úgy tudja fölfogni a rá váró átmenetet, „hogy nem is olyan nagy dolog a halál”. Valójában a boldog feltámadásért kellene imádkoznunk, ami mellett megsemmisül a halál. Deveséri Gábor nagy betegen, talán az utolsó reménység jeleként, vagy a keresztény hitre sóvárogva gondolva, írta *Ha elmész* című versében: „Ha elmész, ne mondd azt, hogy »Elmegyek.«, / még azt se, hogy »Megyek, de visszajövök.«, csak »Visszajövök.«. Azt az undokságot, / hogy közben elmész, ebből is tudom. / Lásd, a temetők kapuján / ízlésesen, és a közbeeső / halálra való minden célzás nélkül / csak ennyi áll: »Feltámadunk.«”

Hisszük és reméljük, hogy feltámadunk, vagyis igazat adunk Jézus Krisztusnak, és bizunk abban, hogy nekünk is részünk lesz a vele való létben. A jubileumi szentévnél ez az örömhíre. A körülöttünk lévő világ eseményei elkeserítenek bennünket, ha hiányoznak belőlünk ezek az erények. Igazságtalan világban élünk; elég csak arra gondolnunk, hogy hiábavaló volt a szomszéd ország háborús szenvedése, a nagyhatalmak cinizmusa csak a profitot keresi a proxiháborúból. Egyedül Isten tud

igazságot szolgáltatni, és az egyéni élet beteljesedése csak akkor valósul meg, ha van feltámadás, van isteni igazságosság. Márpedig van! Erről tettek tanúságot a vértanú apostolok és a hitvalló keresztények immár kétezer év óta. Stafétabot módjára adták tovább ezt a meggyőződést, ennek a Reménynek vagyunk zárandokai.

Évekkel ezelőtt találkoztam egy gyalogos zárandokkal egy faluban, bérálás után, amikor kijöttem a templomból. Bretagne-ból Jeruzsálembé zárandokolt gyalogosan. Nem kért semmit, csak üdvözölt bennünket. A megbérmált fiatalok igen elcsodálkoztak, hogy van olyan ember, aki erre is vállalkozik. A zárandok nemcsak maga akar célba érni, hanem hírt ad egy másik világról mindazoknak, akikkel útközben találkozik.

Úton vagyunk, kisebb vagy nagyobb remények egyik napról a másikra megtartanak, de ez nem elegendő, ki is fárasztanak, mert mindig elmúlik valami, és mindig új keletkezik, amiért küzdeni kell.

A mai ember monotonóniáját találóan fogalmazza meg Horváth Imre versikéje: „Kár felkelni, nem vár ma semmi jó! / Ez csak reggeli depresszió. / Kár feküdni, oly jó volt élni ma! / Ez csak az esti eufória.”

A keresztény nagy Remény az egész életnek értelmet ad, még a halál után is, mert a feltámadt Krisztus evangéliuma elmúlhatatlan jó hír marad, hogy van feltámadás, és van örök élet.

Élet Krisztus szolgálatában

Találkozzunk Bódi Mária Magdolna boldoggá avatásán!

Regisztráció és bővebb információ a bodimariamagdolna.hu honlapon

ISSN 0133-1205

25016

9 770133 120548

Engedjük, hogy feltámadjon Jézus a sírokból, amelyekbe bezártuk!

A Szentatya jelenlétében Giovanni Battista Re bíboros vezette 2022. április 16-án a húsvéti vigília-szertartást, melynek keretében hét, különböző nemzetiségű felnőtt részesült a keresztény beavató szentségeken. A Szentatya a feltámadás hírét megvívó asszonyok példáját állította a hívők elé, és arra biztított, hogy mi is vigyük el Jézus örömhírét a ma élő embereknek. Ferenc pápa homíliájának fordítását teljes terjedelmében közöljük.

Sok író megidézte már a csillagos éjszakák szépségét. A háború éjszakaít viszont halálos fénycsíkok barázdálják. Ezen az éjszakán, testvéreim és nővéreim, engedjük, hogy az evangéliumi asszonyok kézen fogjanak bennünket, hogy velük együtt felfedezzük Isten fényének felkeltét, mely beragyogja a világ sötétségét! Ezek az asszonyok, amikor az éjszaka már lassan véget ért, és a hajnal első fényei észrevétlenül kezdtek derengeni, a sírhoz mentek, hogy bekenjék Jézus testét. És ott megrázó élményben volt részük: először is felfedezik, hogy a sír üres; aztán két, tündöklő ruhába öltözött alakot látnak, akik közlik velük, hogy Jézus feltámadt; ők pedig azonnal szaladnak, hogy hírt adjanak róla a többi tanítványnak (vö. Lk 24,1–10). Látnak, hallanak, hírt adnak: mi is ezzel a három cselekedettel lépünk be az Úr húsvétjába!

Az asszonyok látnak. A feltámadásról az első hírt nem egy megértendő megfogalmazás, hanem egy szemlélendő jel adja. Egy temetőben, egy sírnál, ahol mindennek rendben és nyugalomban kellene lennie, az asszonyok „űgy találták, hogy a kő el volt a sírtól hengerítve. Bementek, de az Úr Jézus testét nem találták” (Lk 24,2–3). A húsvét tehát azzal kezdődik, hogy felborítja elvárásainkat. Egy meglepő remény ajándékával érkezik. De nem könnyű azt elfogadni.

Néha – el kell ismernünk – ez a remény nem talál helyet a szívünkben. Az evangéliumi asszonyokhoz hasonlóan bennünk is kérdések és kétségek vannak túlsúlyban, és a váratlan jelle az első reakciónk a félelem, „a földre szegezett tekintet” (vö. Lk 24,4–5).

Túl gyakran nézzük az életet és a valóságot lesütött szemekkel; csak a gyorsan múló mai napot bámuljuk, kiábrándultunk a jövőből, szükségleteinkbe zárkozunk, a fásultság börtönében heverünk, s közben folyton panaszkodunk, és azt gondoljuk, hogy sosem fognak megváltozni a

dolgok. S így mozdulatlanok maradunk a lemondás és a fatalizmus sírja előtt, és eltemetjük az élet örömet. Az Úr azonban ezen az éjszakán más szemeket akar adni nekünk, olyanokat, amelyeket annak reménye világít meg, hogy nem a félelemé, nem a fájdalomé, nem a halálé az utolsó szó.

Jézus húsvétjának köszönhetően megtehetjük, hogy a semmiből az életbe ugrunk, „és a halál soha többé nem tud megfosztani bennünket létünkötől” (Karl Rahner: *Cosa significa la Pasqua* [Mit jelent a húsvét], Queriniana, Brescia, 2021, 28.): Isten határtalan szeretete teljesen és örökre átölelte létünket. Igaz, a halál megfélemlíthet és megbéníthat bennünket. De az Úr feltámadt! Emeljük fel tekintetünket, távolítsuk el szemünkéről a keserűség és a szomorúság fátylát, nyíljunk meg Isten reménye előtt!

Másodszor, a nők hallanak. Miután látták az üres sírt, két fénylő ruhás férfi szólt hozzájuk: „Miért kerestek az élőt a halottak között? Nincs itt, feltámadt” (Lk 24,5–6). Jót tesz nekünk, ha halljuk és megismételjük ezeket a szavakat: nincs itt! Valahányszor azt gondoljuk, hogy teljesen megértettük Istent, hogy képesek vagyunk beszakozni őt saját sémáinkba, ismételjük meg magunknak: nincs itt! Valahányszor – nagyon sokszor – csak a múlt érzelmekben vagy a szükség pillanatában keressük őt, hogy aztán félretegyük és megfeledkezzünk róla a mindennapok konkrét helyzeteiben és döntéseiben, ismételjük meg: nincs

itt! És amikor azt hisszük, hogy bezárhajthatjuk őt szavainkba, formuláinkba és szokásainkba, de elfelejtjük keresni az élet legsötétebb zugaiban, ahol azok vannak, akik sírnak, küzdenek, szenvednek és remélnek, ismételjük meg: nincs itt!

Halljuk meg mi is az asszonyokhoz intézett kérdést: „Miért kerestek az élőt a halottak között?” Nem ünnepehetjük a húsvétot, ha továbbra is a halálban maradunk; ha a múlt foglyai maradunk; ha az életben nincs bátorságunk megengedni, hogy Isten megbocsásson nekünk, aki mindent megbocsát, ha nincs bátorságunk ahhoz, hogy változtassunk, hogy szakítsunk a rossz cselekedetekkel, hogy Jézus és az ő szeretete mellett döntsünk; ha a hitet továbbra is egy amulettre szűkítjük, és Istent a letűnt idők szép emlékévé tesszük, ahelyett, hogy találkoznánk vele ma, mint élő Istennel, aki át akar alakítani bennünket és a világot. Az a kereszténység, amely az Urat a múlt maradványai között keresi, és a megszokás sírjába zárja, egy húsvét nélküli kereszténység. De az Úr feltámadt! Ne időzzünk a sírok körül, hanem menjünk, és fedezzük fel őt, az élő! És ne féljünk őt keresni testvéreink és nővéreink arcán sem, azok történetében, akik reménykednek és álmodnak, azok fájdalmában, akik sírnak és szenvednek: Isten ott van!

Végül a nők hírt adnak. Mit hirdetnek? A feltámadás örömet. A húsvét nem azért történik, hogy bi-

zalmasan megvigasztalja azokat, akik Jézus halálát gyászolják, hanem azért, hogy megnyissa szívüket Isten gonosz-ság és halál feletti győzelmének rendkívüli hirdetésére. A feltámadás fénye tehát nem akarja az asszonyokat a személyes örvendezés extázisában tartani, nem tűri a megülepődő magatartást, hanem miszionárius tanítványokat szül, akik „visszatérnek a sírtól” (vö. Lk 24,9), és mindenkinek elviszik a Feltámadott evangéliumát. Ezért van az, hogy az asszonyok, miután láttak és hallottak, szaladnak, hogy hirdessék a feltámadás örömet a tanítványoknak. Tudják, hogy boldognak nézik őket, az evangélium meg is jegyzi, hogy szavaik „üres fecsegésnek”

tűntek (Lk 24,11), de nem törődtek a hírnevükkel, az imázssuk védelmével; nem méricskélnek az érzéseiket, nem számítgatják a szavaikat. Csak az a tűz lobogott a szívükben, hogy megvigyék a hírt: „Az Úr feltámadt!”

Milyen szép is egy olyan Egyház, amely így futja végig a világ útjait! Félelem nélkül, taktikázás és opportunizmus nélkül; csak azzal a vágygal, hogy az evangélium örömet mindenkihez elvigye. Erre kaptunk meghívást: hogy megtapasztaljuk a Feltámadt Urat, és ezt a tapasztalatot megosszuk másokkal; hogy elgördítsük azt a követ a sírról, amellyel gyakran bezártuk az Urat, és hogy terjesszük örömet a világban. Engedjük, hogy feltámadjon Jézus, az élő, a sírokból, amelyekbe bezártuk; szabadítsuk ki a formások közül, amelyek közé gyakran bebörtönöz-

tük; ébresszük fel a nyugodt élet mából, amelybe olykor elringattuk, hogy többé ne zavarjon és ne fárasztson bennünket! Vigyük be minden-napi életünkbe: a béke gesztusaival a mai, háborús borzalmaktól sújtott időkben; a megbékélés cselekedeteivel a megromlott kapcsolatokban és az együttérzés tetteivel a rászorulóknak felé; az igazságosság cselekedeteivel az egyenlőtlenségek közepette és az igazság tetteivel a hazugságok között! Mindenekelőtt pedig a szeretet és a testvériség tetteivel!

Testvéreim és nővéreim, a mi reményiségünket Jézusnak hívják. Ő belépett bűneink sírjába, eljutott a legtávolabbi pontra, ahová elvesztésünkben jutottunk, végigjárta félelmeink kusza ösvényeit, hordozta legnagyobb terheink súlyát, a halál legsötétebb mélységeiből életre keltett bennünket, és gyászunkat táncra változtatta. Krisztussal ünnepeljük a húsvétot! Ő él, és még ma is itt jár köztünk, átalakít és felszabadít bennünket! Vele a gonosznak nincs többé hatalma, a kudarc nem akadályozhat meg az újrakezdésben, a halál átjáróvá válik egy új élet kezdetehez. Mert Jézussal, a Feltámadottal nincs örökké tartó éjszaka, és még a legsűrűbb sötétségben is felragyog a hajnalcsillag.

Ebben a sötétségben, amelyet megélnék Önök, Főpolgármester Úr, Parlament Képviselő Hölgyek és Urak, a háború, a kegyetlenség sötétségében, mindannyian imádkozunk, imádkozunk Önökkel és Önökért ezen az éjszakán. Imádkozunk a sok szenvedő emberért. Mi csak társaságunkat, imánkat tudjuk Önöknek adni, és azt mondjuk: „Bátorság! Kísérjük Önöket!” És szeretnénk elmondani Önöknek a legnagyobb dolgot, amit ma ünneplünk: Krisztosz voszkrész! [Krisztus feltámadt!]

**Fordította: Tózsér Endre SP
Fotó: Vatican News**

Lackfi János

AZ A TALÁLKOZÁS

Uram, mit tegyek, hogy ne legyek szélről űzött, esőtlen felhő, se kétszeresen kiszáradt, gyökerestül kitépett, késő őszi, gyümölcstelen fa, se saját gyalázatokat tájékozó, vad tengeri hullám, se bolygó csillag, amelyre örök sötétség homálya vár? Ácsorgok saját Kálváriám tetején, mint kitárt karú madárijesztő, mint sebtében leskiccellt Krisztus-karikatúra. Odaszögeznek gyermekkori sebeim, elpocsékolat napjaim, melyeken nem szerettem, vagy nem jól, vagy nem eléggé, az elszalasztott helyzetek, mikor tehettem volna a jót, de nem tettem, adhattam volna magamat, de alakoskodtam. A pillanatok, amikor túlhabzottam, rátukmáltam magamat másokra, gyermekesen rájuk lícitáltam. Testemben nyilak, melyeket gúnyolódók és kárörvendők

lövöldöztek ki rám. Egyszeriben mellém lép egy idegen, aki nem tudja, mi történt Jeruzsálemben, hogyan váltak semmivé reményeim, pedig én azt hittem, sikerülhet önmagam legjobb változatává válni. Ő azt mondja, nem kell tennem semmit, csak lennem. Maradjak meg abban, aki teremtett, aki megajándékoz élettel, erővel, áldással. Nyíljak meg mindennap, járjak az ő útjain, s akkor ő alakít át engem, ő munkálkodik bennem. Még akarok valamit kérdezni, de már nincs kitől. Ami azt jelenti, hogy eztán már mindig lesz, aki válaszolni fog. És ebből tudom meg, ideje indulnom, vissza, a városba, hogy mások is hírt kapjanak erről a találkozásról.

ÁLDOTT HÚSVÉTOT KÍVÁNUNK MINDEN KEDVES OLVASÓNKNAK!

Agonás Szonja, Baranyai Béla, Bódisné Horváth Márta, Bodnár Dániel, Czimre-Dobos Eszter, Fábián Attila, Gajdó Ágnes, Gátas Judit, Gyarmati Bálint, Hollósi Judit, Horogszegi-Lenhardt Erika, Kampf Ildikó, Kis Krisztina, Koditek Bernadett, Körössy László, Kuzma Angéla, Kuzmányi István, Lambert Attila, Máj Magdolna, Máté István, Merényi Zita, Mészáros Ákos, Molnár Ágnes, Nádudvari Dorottya, Nagyné Harsányi Csilla, Pallós Tamás, Szalontai Anikó, Szántó István, Székács István, Thullner Zsuzsanna, Trautwein Éva, Ujváry-Radics Gabriella, Ujváry-Radics Tamás, Vámosy Erzsébet, Verestói Nárcisz, Zoljánszki-Dobos Tímea

Kocsis Imre

Krisztus hét szava a kereszten

Ha az evangéliumi szenvedéseket figyelmesen olvassuk, biztosan feltűnik a szenvedő Krisztus szükségszerűsége az események során. A visszafogottságra az evangélisták többször külön is felhívják a figyelmet. Jézus hallgat, amikor a főtanács előtti és a Pilátus előtti kihallgatás során hamis vádakkal illetik (Mk 14,60; 15,5), s az őt ért bántalmazásokat és gúnyolódásokat is szó nélkül tűri (Mk 15,16–20.29–32). Esetenként persze megtöri a csendet, de csak röviden szól, és nem bocsátkozik hosszú fejtegetésbe. Ám éppen a megnyilatkozások tömörsége ösztönözhet minket arra, hogy kiemelt figyelmet szenteljünk ezeknek. A keresztény hagyomány főleg Jézus kereszten elhangzó szavaira összpontosított, nyilván azért, mert bennük Krisztus végső tanúságtételét, illetve végrendeletét látta. A különböző evangéliumokban található mondatokat, az elbeszélések adatainak figyelembevételével és némi intuíció alapján, sajátos sorrendbe helyezte: A keresztre feszítés után Jézus az őt elítélőkért és a kivégzőiért imádkozik: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek!” (Lk 23,34) A közbenjárását kérő gonosztevőnek megígéri: „Bizony, mondom neked: még ma velem leszel a paradicsomban!” (Lk 23,43). A keresztt alatt álló anyjának kijelenti: „Asszony, íme, a te fiad!” (Jn 19,26), majd a szeretett tanítványhoz fordul: „Íme, a te anyád!” (Jn 19,27) Dél tájban hangosan felkiált: „Istenem, Istenem,

miért hagytál el engem?” (Mk 15,34; Mt 27,46) Később szintén a szenvedés súlyosságát hangsúlyozza: „Szomjazom!” (Jn 19,28) Földi életútját az

küldetésének teljesítését hirdeti, s egyúttal az Atyának ajánlja lelkét. A hét mondatot keretbe foglalja az Atya megszólítása: az elsőben Jézus közbenjár az

vették át a hagyományból. Bizonyára azok a sajátos szempontok vezették őket, amelyek műveik egészére jellemzőek. Márk és Máté többek között azt

ten rejtőzködésétől szenvedő ember egész szorongatottságát magára veszi” (XVI. Benedek). Lukács művét az irgalmas-ság és az imádság evangéliumának szokás nevezni, mert az evangélista Jézusnak mind az elesettekhez és a bűnösökhöz való jóságos odafordulását, mind az Atyával való, rendszeres imádságban feltáru-ló közösséget tudatosítja. A Lukács által idézett, kereszten elhangzó mondatok éppen ezt a két szempontot tükrözik. Jézus irgalmassága mutatkozik meg, amikor imádkozik ellenségeiért, és a paradicsomot ígéri a megtért latornak. Az Atyával való bensőséges közössége fejeződik ki utolsó lehelete előtt is, amikor Atyjának ajánlja lelkét.

János evangéliuma nagy hangsúlyt helyez arra a tényre, hogy Jézus Isten egyszülött Fia, akit az Atya szeretettől indítva küldött, hogy az embereket megszabadítsa a bűn hatalmából, és a hitre jutottakat az örök életre vezesse (Jn 3,16). Krisztus szenvedése és halála ennek a megváltó mű-nek a csúcspontja, s egyben az Atyához való visszatérés kezdete. Jézus kereszten elhangzó szavai jól tükrözik ennek a hazatérésnek a tudatát. Először a hozzá különösen is közel állókról gondoskodik, amikor anyjához és a szeretett tanítványhoz szól. A „Szomjazom” felkiáltás nemcsak fizikai szomjra utal, hanem az Atya által adott „kehely” kiürítésének (Jn 18,11), vagyis az Atya akarata teljesítésének vágyára is. A „Beteljesedett” felkiáltás a hazatérés örömteli valóságát hirdeti, azt a szilárd meggyőződést, hogy

az emberileg nézve kegyetlen kínhalál valójában az Atya rendelésének, üdvözítő tervének a beteljesedése.

Nyilván azt is szükséges átgondolni, milyen üzenetet hordoznak számunkra Krisztus kereszten elhangzó, lelkületét és küldetésstudatát tükröző mondatai. Minde-nekelőtt bátorító jellegűek, hiszen minden kétséget kizáróan tudtjuk, hogy Jézus velünk sorsközösséget vállalva, bennünket képviselve, a mi nyomorúságos helyzetünkbe belépve szenvedett és halt meg. Halála megnyitotta az ősbűn által elzárt paradicsomot. Nincs helyrehozhatatlan bűn, életünk során mindig van lehetőségünk Jézushoz mint irgalmas közvetítőhöz fordulni. A Mária-hoz és a szeretett tanítványhoz intézett szavak értésünkre adják, hogy a tanítvány volthoz a Jézusnak való elkötelezettség mellett Mária-nak mint anyának a befogadása és a vele való lelki közösség is szervesen hozzátartozik. Az ellenségekért mondott közbenjáró fohászban és az Atya akarata teljesítésének mély vágyát kifejező felkiáltásban ösztönzést fedezhetünk fel: Jézus példáját követve nekünk is késznek kell lennünk mind a megbocsátásra és a bántalmazókért mondott imára, mind pedig Isten akaratainak megismerésére, magunkává tételére és megvalósítására. Hívó és tanúságtéző életutunkon mindig számíthatunk a tanítványait barátaivá fogadó Krisztus (Jn 15,15) megerősítő kegyelmére, valamint a tanítványok anyjálul rendelt Istenanya bátorító támaszára.

alábbi felkiáltásokkal fejezi be: „Beteljesedett!” (Jn 19,30) – „Atyám! Kezedbe ajánlom lelkemet!” (Lk 23,46) Nem kétséges, hogy e sorrendnek megvan a benső logikája: Jézus először a környezetében lévőkkel (keresztre feszítők, megtérő lator, hozzá lelkileg közel állók) kapcsolatban nyilatkozik, majd testi-lelki szenvedésének súlyosságát hangsúlyozza, végül pedig

Atyánál, az utolsóban önmagát adja át neki. Mindazonáltal nem felehetjük, hogy a hagyományos sorrend harmonizálás eredménye. A mondatok eredetileg nem alkottak ennyire szoros egységet, hiszen különböző evangéliumokban „szétszórva” találhatók. Felmerül a kérdés, vajon az egyes evangélisták miért az általuk idézett mondatot vagy mondatokat

tudatosítja, hogy Jézus az Úr Szolgájáról szóló izajási próféciák (főleg Iz 53) szellemében teljesítette messiási küldetését: bűntelenül magára vállalta a bűnösök sorsát, vagyis a bűn fájdalmas következményeit. S ez nemcsak a fizikai fájdalom felvállalásában áll, hanem a teljes elhagyatottság átélésében is. Amikor Jézus az Isten-től való elhagyatottságának ad hangot, „a világon minden, Is-

Válóczy József

A tölgyek néma megváltástana

XI. századi Canterbury Szent Alzelm sok évszázadnyi teológiát és spirituális meghatározó vállalkozásának, a *Cur Deus homo* (Miért lett Isten emberré) című művében kidolgozott „elégtétel-tanának” célkitűzése, ambíciója, hogy kizárólag az emberi értelem logikailag szükségszerű érvei segítségével levezesse, illetve igazolja a megváltásról szóló tanítást, a Fiú megtestesülését és halálát. Tudható, hogy Anzelm az egyistenhívó, de nem keresztény világ előtt igyekezett helytállni, ezért nem építhette elméletét bibliai/újszövetségi elemekre, és az is „mentségéül szolgálhat”, hogy abban a középkori szellemi miliőben, amelyben élt, kifejezetten szükségesnek tartották a legmélyebb, legszemélyesebb hit biztos értelmi megalapozását, a legszerényebb és legbölcsebb teológusok is magukénak tudták a hit tartalmával kapcsolatos kérdések akár pusztán észérvek általi eldöntésének kompetenciáját. Bár ő maga is osztozott ebben a meggyőződésben, már a XIII. századi Aquinói Szent Tamás bírálta, elégánsan, de határozottan, Anzelm hozzáállását, merthogy Istenre vonatkozóan

semmiféle szükségszerűségre, (logikai) kényszerre hivatkozásnak nem lehet helye; Tamás a szükségszerű helyett a *megfelelő, illő* kategóriáját tekinti elfogadhatónak. Anzelm attitűdje, ha nem is önteltnek, de még kevésbé adekvátnak tűnhet Takács Gyula, kortárs biblikus teológus évtizedekkel ezelőtt olvasott, de máig emlékezetemben élő, izgalmas és inspiráló felvetése fényében, ahogyan a megváltás titkát ünnepe-lyesen, lényegre törően megfogalmazó „...úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda...” (Jn 3,16) mondatot magyarázta. Ennek a kijelentésnek a különböző, nüánszokban egymástól eltérő fordításai megegyeznek az „úgy” határozószó, illetve az „úgy... hogy” szókapcsolat használatában, amely valami-féle oksági összefüggést sugall Isten szeretete és a Fiú odaadása között, amely szerint Isten szeretetéből mintegy levezethető lenne még egy ilyen radikális, a saját Fiát kockára tevő lépés is. Ezzel szemben a görög szövegben szereplő szónak van egy bizonyos „felhangja”: nem ok-okozati kapcsolatot, inkább levezethetlenséget, vagyis *meglepetést-meglepettsé-*

get fejez ki, mintha az evangélista maga is megtorpanna a megrendüléstől egy pillanatra, mielőtt kimondja ezt a hallatlan végkifejletet. Isten nagyon szerette a világot... és még a saját Fiát is odaadta érte! Ahhoz, hogy komolyan vegyük a megváltás ezen *misztériumát*, Isten soha nem kalkulálható és manipulálható eredetiségét, nem kell Anzelm vagy Tamás kíváncsi kutakodását, értelmi erőfeszítését illegitimnek tekintenünk. A megértés keresése nem mindig jelentette és nem feltétlenül jelenti egyszersmind a tárgy „birtokba vételének”, birtoklásának igényét. Olykor megelégszik azzal, hogy megkísérelje gondosan beazonosítani a (rá)csodálkozás tárgyát, precízen kijelölni a határt, amely elválasztja a természetes és a természetfeletti világot, hogy azután (csak) arra bízza az ember az életét, ami egyedül megérdemli, mert egyedül elhordozni képes azt: meríthetünk ehhez a tisztánlátáshoz ihletet és tanulhatunk módszertant például Simone Weil-től vagy éppen Ludwig Wittgensteintől is. A megváltás misztériumának racionális „feldolgozása” minden teológus „vizsgadara-bja”. A sok értékes (élet)

mű közül talán érdemes a kiemelésre a XX. század legnagyobbjai közé sorolt Karl

Rahneré, mivel mintaszerűen alkalmazta teológiájában a filozófiát: megkérdőjelezhetetlen professzionalitással és szabadsággal, ugyanakkor tudatos törekvéssel a Szent Titok elsőbbségének tiszteletben tartására. Konceptiója szerint az ember

filozófiai elemzése, természetének, lényegének kibontása a kulcs a megváltásról, Jézus ha-

láláról és feltámadásáról szóló ige megértéséhez, mert ennek az elemzésnek a nyomán válhat világossá, hogy az örömhír éppen az ember legmélyebb, legsajátabb vágyaira válaszol. Rahnernél nem kevésbé megbízhatóan művelte a filozófiát

az ugyancsak a XX. század legnagyobbjai közé sorolt Hans Urs von Balthasar, aki viszont úgy gondolta, hogy fogékonyabb tesz a Misztériumra, ha a filozófiát kiegészítjük a kultúra, a költészet impulzusával. Szerinte a dráma mint irodalmi műfaj filozófiájának, hatásmechanizmusának ismerete lehet a szinte semmi mással nem helyettesíthető munkaeszköz, ha a Szent Három Nap zajos eseményeinek és eseménytelen csöndjének drámáját a maga teljességében megragadni és befogadni szeretnénk. Két filozófiai (antropológiai) tanulmány között hasznos és kíváncsú lesz tehát elolvasni egy-egy szindarabot vagy akár csak egy-egy verset – még akkor is segíthet hangolódni a Misztériumra, Isten megváltó Műve stílusának, atmoszférájának és esszenciájának elsajátítására, ha esetleg hiába keressük benne a bibliai történet vagy a dogma nyelvi elemeit. Nemes Nagy Ágnes *Szén-dioxid* című versét például: *Csak a növény a tiszta egyedül, nem ismer kategóriát. S a bűnös szén-dioxidot éjszaka mégis ő cseréli át. Tisztán ragyog reggel az égi sátor a tölgyek néma megváltástanától.*

A BIBLIA ÜZENETE

Megalázta magát,
ezért Isten felmagasztalta őt

Fil 2,6–11

A filippiekhez írt levél Krisztus-himnuszát virágvasárnap és nagypénteken olvassuk. Ezzel az ősi himnusszal Jézus szenvedéséről elmélkedünk. Miért, hogyan, mi végre kellett szenvednie? És ha ez megtörtént vele, mit jelent ránk nézve?

Ez a szöveg, Pál levelének részlete, körülbelül tíz évvel Jézus halála után keletkezett. Akit tíz évvel azelőtt lemeztelenítettek, fára szegeztek, kivérezní hagytak, lándzsával átdöftek, arról ez a himnusz azt állítja, hogy Isten minden más fölé emelte és megdicsőítette. Hogy előtte minden térd meghajlik, és előtte hódol a világ minden lehetséges lakója és létezője. A keresztény hit két legnagyobb paradoxona Isten megtestesülése és a megtestesült Isten kínhalála. Ez a himnusz mindkettőt kifejezi: hogy Isten Fia emberré lett és testet öltött, illetve hogy engedelmes lett értünk mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig.

Van ennek a szövegnek egyfajta belső architektúrája, amely az alászállás és felemelkedés ívére épül. Aki Isten létformájában volt – vagyis egészen Isten –, magára vette a szolga formáját, emberré lett. Elfogadta az emberi sorsot, leszállt a halál sötét mélységébe, nem akármilyen halált, hanem a megsejényítő és fájdalmas kereszt-halált választva. Isten onnan emeli fel minden más fölé. Új nevet, vagyis lényéhez illő és abból fakadó új szerepet ad neki.

A himnusznak ez a befejező részlete Izajás könyvének egy részletére épül (vö. Iz 45,23, a gö-

rög változat szerint). Izajásnál az Úr, Izrael Istene előtt hajolt meg minden térd, az ő egyetlenségét, teremtő és megszabadító hatalmát hirdette minden. Pál számára Jézus Krisztus az Úr, ő az, akinek nevébe az egész világon mindenki belekapaszkodhat, akit leborulva imádni annyit jelent, mint az életet választani, és új életet kapni ajándékba. A „szolga” útja is bibliai emlékeket idéz, szintén Izajástól, hiszen nála olvasunk a szenvedő szolgáról, aki szenvedésével sokakat igazzá tesz, aki bűneiket – *bűneinket* – magára vette, ám Isten felmagasztalta (vö. Iz 52,13 – 53,12).

A nagyhét liturgiája alkalmat ad, hogy mi is térdet hajtsunk Krisztus keresztje előtt. Ilyenkor mi is elmondhatjuk neki, milyen terhektől szeretnénk megszabadulni, s a magunk módján talán az egész Egyházzal együtt kimondhatjuk a hálánkat is. Aki letérdel, mintha elindulna azon a szép és fájdalmas úton, amelyen a Fiú egyszer már végigment: alászállni, mélybe ereszkedni, így is egészen emberré válni. Ez az „alászállás” számunkra a lényünk megismerése: szokatlan, valójában mégis természetes gesztus. A keresztény alázat nem önmagunk lekicsinylése, inkább a valóság beismerése, az élet súlyának, nehézkedésének tapasztalata. A felemeltetés, az út egészen a trónusig, Isten jobbáig, már nem a természet műve. Az egyedül Istené, az ő hűséges szeretetéé, amelyből életünk legszebb pillanataiban is megsejtünk és megtapasztalunk valamit.

Martos Levente Balázs

GÖRÖGKATOLIKUS LELKISÉG

Ünnepek és jeles napok (67.)

„Az általános feltámadást kinszenvedéseid előtt velünk elhítenni akarván, Lázárt támasztot-tad föl halottaiból, Krisztus Istenünk” – énekeljük a nagyböjt hatodik szombatján. Ezt a jeles napot Lázár föltámasztásának emlékére (Jn 11,38–44) Bizánci Egyházunk „Lázár-szombatnak” nevezi. Az evangéliumi eseményeket követve ez a nap előzi meg virágvasárnapot, Jézus Krisztus Jeru-zsálembe való bevonulását.

Bár Lázárt általában nem szokták Jézus előké-pének tekinteni, mint ahogyan például a cethal gyomrában három napig kiterjesztett kezekkel imádkozó Jónás profétát, a fentebb idézett tropár szövege mégis ezt támasztja alá: Lázár feltámasz-tásával Krisztus azt akarta elhítenni (vagy inkább tudatni, a lelkiünkbe vélni), hogy ő ura az életnek és a halálnak is. A háromnapos halottat is elő tudta hívni a sírjából (Jn 11,43). Bebizonyította ezt már mások is. Az evangélium feljegyezte Jairus leánya (Mk 5,41) és a naimi ifjú (Lk 7,14) feltámasztásának történetét.

Az egész evangéliumi történet, amit aztán a liturgikus szövegek bővebben kifejtenek, arra irányul, hogy megtudjuk: Jézus a halál felett is uralkodni tud. Biztos, hogy Lázár olyan állapot-ban volt, hogy ember már nem segíthetett rajta. Az akkori temetési szokások szerint illatos, de mérgező kenetekkel, szoros fáslibb bepólyálva feködtt a sírban három napig. A húga ezt mondta Jézusnak: „Uram, már szaga van, hiszen negyed-napos” (Jn 11,39). Ámde Jézus válasza nem erről szólt: „Nem mondtam-e neked, hogy ha hiszel, meglátod az Isten dicsőségét?” Tehát ott vagyunk a lényegnél. Ember nem segíthet, de „A mi Iste-

nünk, a mennyben és a földön, amit akar, min-dent végbevisz” (Zsolt 135,6). Egy dolgot fontos még megjegyezni. Jézus visszaszólította Lázárt az életbe – nem tudjuk, honnan –, de mégis ő „a holtak zsongéja, a teremtmények elsőszülöttje” (1Kor 15,20).

A Lázár-szombatot követő napon – virágva-sárnap – már a győzedelmes királyként Jeruszá-lembe bevonuló Krisztust ünnepeljük. Egyszer engedte így ünnepeltetni magát. S ez is arra utal, hogy ő olyan király, aki az életen és a halálon is uralkodik. Mi, őt elfogadók és benne hívők pedig ennek örömére a *Háromszorszent*-ének helyett az *Akik Krisztusban keresztelkedetek, Krisztusba öltöz-ködtetek kezdetű* himnusz-t énekeljük – szentírási alapon (Gal 3,27). Ugyanis Jézus Krisztust ma-gunkra öltöni azt jelenti, hogy lelkületünkben és tetteinkben hasonlóná leszünk hozzá, követjük őt. S mikor akartuk ezt leginkább, ha nem nagyböjt szent napjaiban, és mikor akarjuk legjobban, ha nem a nagyhéten és főleg a dicsőséges húsvéti feltámadás napján?!

Így már jogosan szól a Szent Liturgiában a prokimen zsoltárverse is ezen a napon: „Az Úr világosságom és szabadulásom, kitől féljek?” (Zsolt 26,1). Aztán a nap áldozási verse újra a jeruzsálemi dicsőséges bevonulásra irányítja a figyelmet: „A kisdédek és csecsemők szája ál-tal viszed véghez a dicséretet” (Zsolt 8,3). Igen! De mi, keresztény emberek, fel kívánunk nőni a fenséges feladathoz, és nem elégszünk meg az-zal, hogy „ha ezek elhallgatnak, a kövek fognak kiáltani” (Lk 19,40).

Ivancsó István

PÁRBESZÉD A LITURGIÁRÓL

Kövessük példáját!

A nagyhét kezdetével az Egyház liturgiája egyre inkább mimetikus jelleget ölt. Megem-lékezünk azokról az eseményekről, amik Jé-zus földi életének utolsó napjaihoz, üdvhozó szenvedéséhez kötődnek. Ezeket időrendben és abban a napszakban ünnepeljük, amikor azok ténylegesen megtörténtek. Ez az utánzás nem pusztán színpadias gesztus, hanem mélyebb értelemmel bíró meghívás arra, hogy példáját követve mi is egyre inkább krisztusivá váljunk.

Virágvasárnap liturgiája két ókori hagyo-mányt ötvöz: a jeruzsálemi körmenetet és a római szentmisét. Egeria 4. század végi be-számolója szerint a jeruzsálemi keresztények ezen a napon délután az Olajfák hegyén gyü-lekeztek. Ott felolvasták, hogyan köszöntötte a nép a húsvétrá érkező Urat, majd olajfa- és pálmaágakkal a kezükben maguk is zsoldárokat énekelve vonultak be a szent városba, az Anasz-taszis Jézus sírja fölé épült körtemplomába, ahol esti imát végeztek.

Rómában Nagy Szent Leó pápasága idejéről (440–461) nyolc virágvasárnapi beszéd maradt ránk. Ezekből tudjuk, hogy a fővárosban ezen a napon szentmisében emlékeztek meg az Úr

szenvedéséről. Ekkor a legősibb olvasmányos-könyvektől kezdve minden nyugati szertar-táskönyv a *Filippi-levél* Krisztus-himnuszát olvastatta Jézus Krisztus önküresítéséről és megdicsőüléséről, az evangéliumokból pedig hosszú passiótörténettel készültek a keresztha-lál és a feltámadás megünneplésére.

Ez a két hagyományréteg kapcsolódott össze legkésőbb 800 körül Hispániában és Galliában, majd germán hatásra a 12. századra ezt a formát a római pápai szertartáskönyv is átvette. Ami-kor a sarjadó ágakat megáldva bevonulunk a templomba, nem feledkezünk meg arról, hogy Jézus jeruzsálemi bevonulása a húsvéti esemé-nyekhez vezet.

Jézus önküresítő megtestesülése és szen-vedése követendő példa számunkra. Hiszünk abban, aki hisz bennünk. Odaadással emléke-zünk meg arról, aki értünk adta önmagát. A körmenet kezdőszavai szerint „lépjünk mi is az Úr nyomába, hogy amint kegyelméből tár-sai vagyunk a kereszthordozásban, ugyanúgy feltámadásának és örök életének is részesei lehessünk!”

Gérecz Imre OSB

A HÉT SZENTJE

Kateri Tekakwitha

Április 17.

„A mohawkok lilioma” – nemritkán így ne-vezik Kateri Tekakwitha indián lányt, az első észak-amerikai őslakos női szentet. Ossernenon mohawk faluban született. Algonkin keresztény anyját foglyul ejtették, s a mohawkok törzsfőn-ke mentette meg és vette feleségül. Négyévesen Kateri árván maradt, szülei és öccsével a mo-hawkok körében két évig pusztító himlőjárvány végzett. A lány megmenekült ugyan, de arca heges lett, s látása is sérült, emiatt szerénnyé, visszahúzódóvá vált, és fejét legtöbbször ken-dővel takarta el. Miután árvaságra jutott, nagy-bátyja, a Teknős törzs főnöke vette magához. A törzsben aztán megtanulta, hogyan kell ruhákat, öveket készíteni bőrből, szőnyeget szőni, kosarat fonni szalmából, fűből, ételet készíteni vadhúsból, vetni és aratni. Tizenhárom éves korában férjhez akarták adni, ő azonban ellenállt.

1667-ben Kateri jezsuita misszionáriusokkal találkozott, akik a falujában jártak. Tőlük hallott először a kereszténységről, a keresztséget azon-ban csak később vette fel. 1673-ban, tizenhét éves korában mostohaanyja aggódni kezdett, amiért a lány még mindig nem érdeklődött a férfiak iránt, így megpróbálták összeházasítani egy mohawk fiúval. Kateri azonban elfutott, amikor találkoznia kellett vele, ezért aztán büntetést kapott, de ennek ellenére is kitartott meggyőződésében. Megkeresztelkedése 1676-ban, húszéves korában történt. Törzsének nem tetszett a lány megtérése, boszorkánysággal vádolták, így hát menekülnie kellett. A jezsu-itákkal 1677-ben Kahnawake területére, Qué-bebecbe, a kanadai keresztényekhez ment, ahol imádságos, önsanyargató életet élt. Két év múl-va – az indián nők között elsőként – szüzességi fogadalmat tett. Így beszélt erről: „Jézusnak szentelem az életem, őt választom férjemül...”

Kateri hite, életszentsége sokakra mély be-nyomást tett, még a szerzetesekre is. Egyikük a lány tisztaságát, szorgalmát, állhatatosságát emelte ki. „Bátorság, azoknak a szavai ellenére is, akiknek nincs hitük!” – mondogatta a lány, aki sokat betegeskedett. Huszonégy évesen halt meg. Utolsó szavai ezek voltak: „Jézus, szeretlek téged!” Halála után a himlő ejtette sebek nyomtalanul eltűntek az arcáról. „Own-keonweke Katsitsiio Teonsitsianekaron: a leg-szebb virág, mely a rézbőrűek között virágzott” – olvasható a sírján. Nevéhez megannyi csoda kötődik. A XVIII. században egy kisfiú himlős lett. Jezsuiták ápolták, ám nem lett jobban. Volt ugyan ereklýjük Kateri sírjáról, de nem akar-ták használni a nem katolikus gyermekem. A segítség reményében azonban a fiú megtért, s a szerzetesek odaadták neki Kateri koporsójának egy darabját. A kisfiú meggyógyult. Zarándok-latok indulnak Kateri sírjához, néhányan földet gyűjtenek róla, s ereklekényként tisztelik.

L.K.

A hét liturgiája

C év

Kiv 12,1–8.11–14 (A húsvéti vacsora parancsa.) – 1Kor 11,23–26 (Valahányszor eszitek e kenyeret és isztok a kehelyből, az Úr halálát hirdetitek, amíg el nem jön.) – Jn 13,1–15 (Mindvégig szeretete öket.) – Énekrend: Ho 79 – EE 541, Ho 79 – EE 809, Ho 142 – EE 543, Ho 317–318 – EE 155.

ÁPRILIS 18., NAGYPÉNTEK (Andrea, Ilma) – Iz 52,13 – 53,12 (A mi bűneinkért szúrták át.) – Zsid 4,14–16; 5,7–9 (A Fiú a szenvedésből engedelmességet tanult, és hódolatért meghallgatást nyert.) – Jn 18,1 – 19,42 (Beteljesedett!) – Énekrend: Ho 63, 81, 82 – EE 819, 823, 825.

ÁPRILIS 19., NAGYSZOMBAT (Emma, Malvin, Zseral-dina) – Virrasztás a szent éjszakán: Ter 1,1 – 2,2 (Isten látta, hogy nagyon jó mindaz, amit alkotott.) – Ter 22,1–18 (Ósatyánknak,

Ábrahámnak áldozata.) – Kiv 14,15 – 15,1 (Izrael fiai átvonultak a száraz tengerfenéken.) – Iz 54,4a.5–14 (Örökre szóló irgalommal megkönyörült rajtad az Úr, a te Megváltód.) – Iz 55,1–11 (Gyer-tek hozzám, és élni fog lelketek! Örök szövetséget kötök veletek.) – Bár 3,9–15.32 – 4,4 (Járj az Úr fényének világosságában!) – Ez 36,16–17a.18–28 (Akkor majd tiszta vizet hintek rátok, és új szívet adok nektek.) – Róm 6,3–11 (Ha Krisztussal meghaltunk, hisszük, hogy vele élünk is.) – Lk 24,1–12 (Miért kerestek az élőt a halottak között?) – Énekrend: Ho 90, 136 205 – EE 826, 836, 837, 838, 106, 548, 224.

ÁPRILIS 20., HÚSVÉTVASÁRNAP – URUNK FELTÁ-MADÁSA (Tihamér, Tivadar, Töhötöm) – Ünnepi szentmise: ApCsel 10,34a.37–43 (Mi ettünk és ittunk vele, miután feltámadt a halálból.) – Kol 3,1–4 (Azt keressétek, ami odafönt van, ahol Krisztus ül az Isten jobbán!) vagy 1Kor 5,6b–8 (El a régi kovással, hogy új tésztavá legyetek!) – Jn 20,1–9 (Jézusnak fel kellett támadnia a halálból.) vagy Lk 24,1–12 (Miért kerestek az élőt a halottak kö-zött?), este mondott szentmisére: Lk 24,13–35 (Amikor a kenyeret megtörte, felismerték Jézust.) – Énekrend: Ho 87 – EE 545, 416, Ho 86 – EE 100, Ho 142 – EE 548, Ho 90 – EE 106.

Szendéné Kiss Nóra

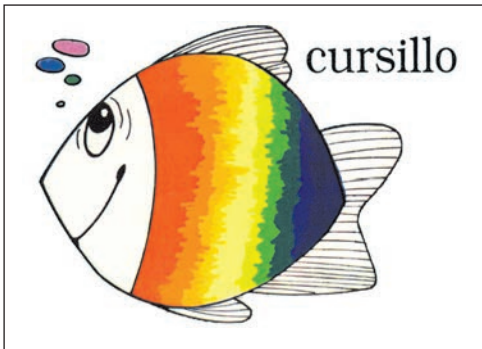
„Mutasd az arcod! Annyira régen láttam”

Huszadik alkalommal tartottak nő cursillót március 20–23. között a váli lelkigyakorlatos házban. A cursillo „csütörtök estétől vasárnap délutánig tartó együttlét (...) ahol papok és világiak a katolikus hit lényeges igazságait és életformáit mutatják be, előadásokkal, beszélgetésekkel és életpéldákkal” – áll a Székesfehérvári Egyházmegye cursillós honlapján. Székely János megyéspüspök, a Magyarországi Cursillo lelki vezetője pedig így fogalmazza meg az együttlét lényegét: „Nem tanfolyam, nem lelki gyakorlat, hanem élmény. Ezért nem lehet pontosan meghatározni és leírni. Át kell élni.”

Az első cursillót 1944-ben tartották Spanyolországban, kezdetben az El Caminóra készített fel zárandokvezetőket. Jelenleg az élet zárandoklatára készít fel, megpróbál hiteles kereszténnyé és apostollá tenni – tudhatjuk meg szintén a cursillo honlapjáról. Magyarországon Gaál Jenő verbita atya indította el és honosította meg a mozgalmat, melybe a katolikusok mellett református testvéreket is meghívtak, és amellyel börtönökben lévőkhöz is eljutnak.

„Voltál már cursillón?” Három éve, az egyházmegyei családtáborban hallottam először a háromnapos tanfolyamról. Pontosabban – a nevén kívül – nem hallottam róla szinte semmit, mert érdeklődésemre, hogy miről is van szó, a felelet így hangzott: erről nem lehet beszélni, el kell menni, hogy megtudd. A titokzatosság rögtön ki-

váncsivá tett, de még egy kis időnek el kellett telnie, mire választ kaptam a kérdésekre. A rendezvény ugyanis „ottalvós” lelki gyakorlat, a kisgyermekes anyukáknak meg kell várniuk azt az időt, amikor már három éjszakára

elszakadhatnak otthonról. Számomra ez az időpont most tavasszal jött el, tíz év után ez volt az első hosszabb távollétem a családomtól.

Nem egyedül utaztam, két anyukatársammal jelentkezünk az egyházmegyéinkben meghirdetett cursillóra. Justyna lengyel származású, vagy ahogy ő fogalmaz: száz százalék lengyel. Tíz éve él Magyarországon, ezen belül Diósdon, ennek köszönhetően lehetünk együtt a helyi katolikus közösség tagjai. Egy családcsoportba tartozunk – két éve alakult az öt családból álló csoportunk –, egy éve pedig az Édesanyák Imái közösség tagjai is vagyunk, minden péntek reggel együtt imádkozunk a gyermekeinkért. Bernivel is az anyaság és a katolikus hit kapcsolt össze bennünket, az érdi Szent Mónika Anyakörben ismertük meg egymást. Neki akkor kettő, ne-

kem három gyermekem volt, azóta mindkettőnknél tovább gyarapodott a család. Berni úgy érkezett Vádra, hogy épp betöltötte a harminchetedik hetet a negyedik várandósságában. Tehát tulajdonképpen akár meg is születhetett volna a kisbabája azon a hétvégén – emiatt néhányan izgultunk is kicsit –, de a jelen lévő atyák derűje hamar megnyugtatta az aggódotkat: „Legalább meg is lesz keresztelve a szülés után!”

Szülés végül nem volt, de élményekben így sem volt hiány a három napban. Erről azonban tényleg nem szabad beszélni, vagy mondhatnám úgy is, nem szeretném lelőni a poént. Minden egyházmegyében szerveznek cursillót – külön a férfiaknak és külön a nőknek, a honlapokon lehet tájékozódni az időpontokról. A jelentkezésnél azt is kéri, jelöljük meg, kitől szereztünk tudomást a programról, így aki most hall róla először, nyugodtan hivatkozzon rám. De azért még jobb jobb, ha van személyes ismerős, aki járt már cursillón, vele érdemes átbeszélni, ajánlja-e a részvételt.

De már akkor is lehet némi elképzelésünk a rendezvényről, ha kicsit utánanézzünk a történetének. Olvastam én is előzetesen a harmas találkozásról, arról, hogy itt önmagunkkal, Istennel és az embertársainkkal találkozhatunk. De hogy ez valójában mit jelent, arról fogalmam sem volt. Olvasmányaimból megtudtam, hogy a cursillo módszerének jellemzői a barátság, a természetesség, az őszinteség és a belső tűz. Hogy az együttlét

fellelkesíti, megrendíti, erővel tölti el a résztvevőket, és sokan egy életre szóló fordulatot tapasztalnak meg. Bár megfogalmazni nehezen tudtam, mit várok tőle, azért voltak olyan kérdéseim, amelyekre szerettem volna választ kapni az elvonulás alatt. Vágytam arra is, hogy a nagybőjtben kicsit elcsendesedhessek. Ezért a javaslatnak megfelelően kikapcsoltam a telefonom a hétvégére. Nem gondoltam, hogy ilyen könnyen megy ez majd nekem, de már akkor is éreztem, hogy jó döntés volt, utólag pedig látom, mennyit adott hozzá ahhoz, hogy közelebb kerüljek a kérdéseimre érkezett válaszokhoz. Hogy közelebb kerüljek Istenhez. Nehéz is most a visszatérés a Messenger-üzenetek, hírlevelek, Facebook-posztok világába. Jó lenne megőrizni azt a csendet és belső nyugalmat, amit akkor megtapasztaltam.

Csütörtök délután, amikor harmasban elindultunk a váli Szent Mihály majorba, fogalmunk sem volt, mire vállalkozunk. Az esti bemutatkozás alkalmával aztán kiderült, a többi résztvevő is hasonlóan érez. Pedig a honlapon olvashatunk beszámolókat, melyek előrevetítik, milyen különleges élményekben lehet részünk: „Soha sem tudtam, hogy Isten ennyire szeret! Itt megtapasztaltam.” „Istenben mindig hittem, de itt megtaláltam Jézust.” „Életemben először megízlelhettem a közösség szeretetét.” „Életemben itt éreztem először, hogy milyen lehet a mennyország.” Talán mi is ilyen nagy dolgokat élünk majd át? Velünk is megtörténik a csoda?

„Mutasd az arcod! Annyira régen láttam” – ezzel a felkiáltással szaladt felém az öt éves kislányom, amikor vasárnap délután hazaérkeztem. Csupán három nap telt el, és látszólag semmi sem történt, mégis annyi minden megváltozott ez idő alatt. Fontosnak hitt, nagy kérdésekkel mentem el itthonról, és egy egészen egyszerű válasszal érkeztem vissza: Nem tenni, csak lenni... Most ezt próbálom gyakorolni, eddig egész jól megy. Hétfőn reggel mosolyogva sétálni az esőben, és észrevenni útközben a madarakat, fákat, kavicsokat. Rácsodálkozni a gyerekek által rajzolt színes halacszkákra az óvoda falán. Ezek vajon itt voltak múlt héten is? Nem bosszankodni, mikor fejfájás miatt hazaküldik az iskolást, és nem aggódni, megint milyen vírust kapott el, hanem örülni az időnek, amit együtt tölthetünk. Jelen lenni, észrevenni, mennyi ajándékot tartogat egy egyszerű hétköznapi is.

Bernivel és Justynával összeköt bennünket a családcsoport, összekötnék a közösen elmondott édesanyai imák, az együtt átélt szentmisek. Kapcsolódunk a gyermekeinken keresztül, akiket együtt viszünk iskolába, játszótérre, uszodába. És most már a cursilló is összekapcsol bennünket egymással és azokkal a társainkkal, akikkel átéljük ezt az élményt. Talán senki sem ugyanazt vitte haza Várról, de az biztos, hogy – a cursillós hétvégénk szervezője, Panni szavait idézve – mindannyian gazdagabban távoztunk, mint ahogyan érkezünk.

Uzsalyné Pécsi Rita

Az önátadás ember voltunk virágba borulása

Birtokolni? Lenni? Vagy adni? Kétségtelen, hogy kultúránk inkább a birtoklásra és az önmegvalósítás individuális irányaira nyitott. Központi helyet foglal el életvitelünkben a javak megszerzése, a kisebb-nagyobb tárgyak, a bizonyítvány, a pozíció, rang, elismerés, birtoklása. A személyes kényelem „wellness-világának” vágya pedig megteremtette a – még az oktatási intézményekben és a nevelésbe is beszívargó – boldogságipart, sőt a testi és a virtuális élvezetek sokaságát felkínálva el akarja hitetni velünk azt is, hogy az ember kiteljesedése ezen az úton elérhető.

Az adás ezzel szemben mindig kilépést jelent önmagunkból, és feltételezi a befogadó közeget, az odaadást pedig még messzebbre mutat, konkrét irányt is szab ennek. Valakinek – neked – odaadni egy számomra is értékes valamit. Ez bizonyos értelemben bátorságot feltételez, mert nyilván sebezhetőséggel is jár. Ugyanakkor sajátos módon ez nyújtja az ember számára azt a frissességet és erőt adó érzést is, hogy jó, hogy létezem, jó, hogy van miből ajándékoznom – én is gazdagodom általa. Ahogy csak annak a kútnak a vize nem poshad meg, amelyiket merik. A természet is ezzel a pazarló, túlszorduló önátadással vesz körül minket, amikor virágba borulnak a fák, gyümölcstől roskadoznak az ágak, s ez történik a ki nem

fogyó patakok és folyók szüntelen áradásával, a mindig meg-megújuló napsütéssel, az éjszakát feldíszítő, sok-sok változatával gyönyörködtető csillagos égbolton a sejtelmes szelídségű holdfénnel, ahogyan az élővilág sokszínűségével is. A teljes önátadással

„

Az adás ezzel szemben mindig kilépést jelent önmagunkból, és feltételezi a befogadó közeget, az odaadást pedig még messzebbre mutat, konkrét irányt is szab ennek

természetesen együtt jár önös világunk elhalása. „Ha a búzaszem el nem hal...” A szeretet fájhat is. Talán éppen azért, mert apránként, lassan történik. Ma az időből adok, néha a nyugalomból, a kisgyermekeinknek az éjszakai pihenésből, máskor csak el kell viselnem, hogy sáros lábbal jöttél be a frissen takarított

lakásba, olykor a kedvenc tevékenységemről kell lemondanom vagy éppen egy kedves együttlétről.

Egész teremtett világunkban ez az odaadottság a termékeny élet feltétele. Minden igazi ajándék értéke – és egyben kölcsönös öröme is – valójában nem a tárgyasult megjelenésben van, hanem az ajándékozó személyében, tehát abban, ha magamat tudom odaadni valakinek. „Csak az adásnak van létjogosultsága” – vallja Albert Schweitzer. Az emberi kapcsolatainkat is ez tehetné igazán gyümölcshözővé, ha nem folyton kapni akarnánk, hanem meg tudnánk várni a másik ember önkéntes, szép odaadását. A szerelem is csak annak fedi fel legrejtettebb titkait és csodáját, aki képes a feltétlen odaadásra (Carl Gustav Jung). Azt hiszem, talán minden érett ember ismeri ezt az extázist, amikor szívesen lépünk ki önmagunkból – szívesen üresítjük ki magunkat –, hogy egészen befogadhassuk egymást.

Nehéz és csodálatos művészet ez! Hétköznapijainkban egyszerűen azt jelenti: nemcsak mellőzhető kacatokkat felajánlani, nem is a fölöslegből adni, hanem apránként, naponta, akkor, amikor csak lehet, abból adni, azt adni, ami fontos és értékes nekem: az időmet, az erőmet, igaz, mély érzéseimet, kényelmemet, szeretetemet, örömömet – és a megosztott sebezhetőséget, fájdalmaimat is. Mert fáj, amikor nem értjük

meg egymást – mégis szeretünk. Fájdalmat és egyúttal komoly munkát is jelent, hogy enyhén szólva nem makulátlan az ajándékunk. Törekények, gyengék, esendők vagyunk. Mégis szeretnénk ajándékká, sőt tápláló kenyérré lenni. Ezért nap mint nap, újra és újra meg kell küzdenünk gyarlóságainkkal, az önmagunk körüli keringéssel, ami rendre visszalopakodik az életünkbe.

Henri J. M. Nouwen szép megfogalmazásában: „Gyönyörű emberekké leszünk, amikor adunk (...): egy mosolyt, egy kézfogást, egy csókot, ölelést, szerető szót, egy ajándékot, életünk egy részét... életünk egészét.” Ez a teljes odaadottság leg-személyesebb, egyúttal legtöbbet nyújtó formája, a szerelmes önátadás gesztusa és misztériuma: egészen felajánlom magam. Támaszod, táplálékkod szeretnék lenni.

Isten a jókedvű adakozót szereti. Pio atya szerint Isten kiválasztotta az az ember, aki szívesen ad. Szent II. János Pál pápa (akinek a jelmondata az volt, *Totus Tuus* – Egészen a Tiéd) szintén erre ösztökölt: „Ne féljete!” Ne féljete! Mindent odaadni! Ne féljete! Falak helyett hidakra van szükség! Ne féljete! kitaríni kapuitokat!

Húsvét örömteli fénye éppen annak az ünnepnek, hogy az önátadás messziről felismerhe-

tő gyümölcsei a kapcsolatban felragyogó bizalom, a kedves-ség, a türelem, az irgalmasság, a remény, a barátság – egyszóval a szeretetközösség, a szövetségi lét. Annak a reménye, hogy az előttünk járó Feltámadott erejében kicsinyes világomból kiszabadulva tudom majd képviselni az ügyeidet, igénybe vehető, terhelhető lehetek, Simonodként viselem a keresztedet, Veronikádként letörömlő könnyeidet és verejtékedet, égi Édesanyánk gyermekeként, testvéredként veled

maradok a szenvedésed útján. De harmadnapra túlszorduló örömben, életünk felfoghatatlanul gazdag áldá-

saként újra találkozhatunk a nagy felismerésben, amikor meglátjuk egymás arcán a feltámadt Krisztus gyönyörű vonásait, aki a nevémen szólít és arra biztat: „menj, és vidd hírl testvéreidnek”... S ezzel az önátadás eleven körforgása újra egymáshoz kapcsol minket testvéreinkkel és a Mesterrel.

Egy barátunk veseelégtelensége a végstádiumhoz közeledett. Hosszas várakozás után kiderült, életét a transzplantáció mentené meg, a felesége veséje. Ő pedig kész-séggel odaadta a fél veséjét.

Minden adás azt jelenti: *akárom, hogy élj*.

„Ó igen, adni kell, adni, mindent odaadni. Munkát, erőt, életet. Pénzt, ruhát és kenyert. Könyvet, mosolyt, simogatást. Jó szándékot, jó akarást, imádságot, egészséget. Melegséget, élő hitet. Odaadni akárkinek, a legelső nincstelennek, a náladnál szegényebbnek. Szeretettel adni, és érte semmit sem kívánni. Így kell élni.” (Teréz anya)

Kovács Zoltán mariológus

A Remény Anyja

Több mint húsz éve történt már: egyik kispapkori, római kórházban végzett gyakorlatomról hazaindulva láttam, hogy egy feltűnően kis méretű koporsót hoznak ki a kórházkápolnából. A kapuban állók a könnyeikkel küszködtek, de felzúgott a taps. A mi kultúránktól ez távol áll, sőt talán meg is ütközünk rajta. Éveken át olaszok közt élve azonban az ember jobban érti: ők nemcsak a gratulációt fejezik ki így, hanem sokszor azt is, ha lélekben nagyon is mellette állnak egy szenvedőnek, nehézséggel küzdőnek. Sőt, ha valakit – akár bánatában, akár örömeiben – váratlanul elérzékenyülése kezd akadályozni a beszédben, a körülállók tapssal „veszik át a szót”, együttérzően üzenve: ne félj, nem kell erőlködnöd, mi itt vagyunk, vedd vagyunk, „értjük” a könnyeidet! Meríts erőt belőle, szeretettel várjuk a folytatást!

Visszatérve a Tiberis-szigeti kórházkápolna kapujába, ott, a gyászszertartás után, a gyerekkoporsó körül is zúgott a taps. Szavak nélkül, mert ez itt többet mond a hangzó beszédnél. Épp ezzel fejezik ki a körülállók: bár a betegség, a halál erősebbnek bizonyult, a kis áldozat mégis hősiesen megküzdötte saját harcát. Le a kalappal, a küzdelem erkölcsi győztese így is te lettél, kis Testvérünk! Köszönjük helytállásod építő példáját! Most már pihenj meg szenvedéseid után, és légy segítők odaátról!

S ha jól belegondolunk, ez a gesztus, bár elsősorban a sokat szenvedett gyermeknek szól, valójában talán nem kizárólag neki. Valahol azoknak is, akik próbáltak, akár emberfeletti küzdelmek, virrasztások, munka árán is mindent megtenni a gyógyulás érdekében, legyenek azok a szülei, az orvosok, ápolók, a barátok, segítők, háttérirradók, vagy akár egy névtelen donor, aki remélte, hogy segíteni tud... Elbeszélgetve egy ilyen „Győztes” szüleiével, még akár az ádáz küzdelem óráiban is, láthatjuk: az anya, az apa is *útra keltek*. Együtt szenvedve, együtt fejlődve a beteg gyermekkel, új kihívások, új napi-rend, új aggodalmak és riadalmak, s új, talán még reményt adó, halvány örömek közepette. A *szenvedő szülő szíve még inkább eggyé forr a szenvedő gyermekével*. És talán a szülő sem gondolt rá korábban, de nemcsak a gyermek hivatott váratlan gyorsasággal felnőni egy új valósághoz a szenvedés kohójában. A kis Beteg, akár majd gyógyultan, a sokat szenvedett ember bölcsességével élve, akár a halál kapuján álltélve, szenvedésével, tanúságtételével, mégiscsak örök értéket teremt a környezetéhez tartozók

lelkében. És mindeközben a szülő is – akarja vagy nem – „beiratkozik” ebbe a kemény iskolába. Együtt fejlődnek, együtt gyarapodnak és csiszolódnak, együtt indulnak neki ennek a személyes keresztútjának.

Nehéz elfogadnia ilyenkor az embernek, hogy a lelkét átható, értelmetlennek tűnő fájdalom valójában nem ellene van, hanem érte, hiszen ezt a tapasztalatot is beépítheti üdvösségének útjába, nem is beszélve arról, hogy nem tudni, kiket erősíthet meg e fájdalomkból merítve. Hitünk sok mindenre képes fényt deríteni.

Jézus a Kálvárián már messze nem gyermek, hanem meglelt, ereje teljében lévő felnőtt férfiember. Valamiképpen azonban mégis „gyermek”, hiszen Mária Fia. Az Istenszülő is hivatott lesz végigjárni Fiával a fádalmak útját, sőt, személyes bátorsága a kereszt alatt világlik ki igazán. A Golgotán Jézus látszólag teljes kudarcot vall, és tanítványainak hite is darabokra török. A Győztes mégis ő lesz. Mária ott még látszólag a legyőzött Anyja. Húsvét ünnepe azonban kinyilvánítja: ő valójában a Győztes Anyja!

A Szűzanya is elmondhatta volna abban a helyzetben, amit *A Makkabeusok második könyvében* a hét fiával együtt hitükért vértanúságot vállaló anya: „Nem tudom, hogyan öltöztetek testet méhemben. Nem én ajándékoztam nektek a lelket és az életet, nem én fűztem össze elemeteiket csodálatos módon, hanem a mindenség Teremtője, aki az emberiséget alkotta és létet adott mindennek. (... Ő) irgalmában viszszaadja nektek a lelket és az életet.” (2Mak 7,22–23). Hit nélkül, remény nélkül, egy gyermekeivel, gyermekeiért szenvedő anya nem tenne ilyen tanúságot. A gyermeküket személyes kálváriáik rögös útján, Istenbe vetett hittel és hűséggel végigkísérő édesanyák szívét tudja az életadó Isten leginkább a remény élő szentélyeivé avatni.

Jézus testét leveszik a keresztről. A Szűzanya sem marad ott tovább a Golgotán, ahogyan a többiek sem. Az élet folytatódik, csak másképp, mint eddig. Van, amikor nem elsősorban aktivitásunkkal alakítjuk a továbbiakat. Hanem a *passió* által, mégpedig az Isten akaratába szeliden belesimulva. Jézus végakaratainak meg-

felelően Mária engedi, hogy János hajlékot nyújtson számára. De azt is engedi, hogy anyai Szíve kedves hajlékká legyen „a szeretett tanítvány” számára. Elhagyva ezt a kegyetlen helyszínt, biztosan ott záporoztak a Szűzanya lelkében is a lelket metsző kérdések ezrei: Miért? Hol volt most Isten? Ki is valójában az Isten, aki az

hez fel kellett nőniük, akkor most a látszólag legyőzött Krisztus húsvéti győzelméhez is fel kell készülniük. És az ő életükben sincs igazi növekedés, mélyülés komoly áldozat nélkül. Cantalamessa atyát idézve: „Nagy-péntek és Húsvétvasárnap között a kapocs nem Krisztus *hatalma*, hanem az ő *engedelmessége*” (Mária, az Egyház tükré). Az igazi remény nem a hatalmaskodás által, hanem az Istennek engedelmeskedő szívben tud feléledni. Ezt a reményt az Új Éva engedelmessége által is kibontakoztatja a Lélek.

Ez a csend most fájdalmas csend. Némáság és a lélekben való súlyos megcsönkítottság érzése. De ha jól belegondolunk, a fájdalom mégsem a halál jele, hanem épp az életé. Fájdalmat csak az érez, aki él. Mert a teste-lelke ezzel üzen: valami nagyon nincs rendben, cselekedjen, ha és amíg képes. Jézus teste immár élettelelenül fekszik Mária ölében, majd a sírboltban. Akinek ez az egész a legjobban fáj, az most már nem érez fájdalmat. Az Édesanya viszont annál inkább. A „szeretett tanítvány” támasz lesz ugyan a Szűzanyának, de a fájdalom tényleges csillapítására ez most nem elég. A fájdalom akkor tűnik el mindenestül, ha az okát is orvosolták, és a sebek is gyógyulást nyertek. De tud-e még bárki gyógyulást adni az Édesanya, a tanítványok és a világ számára úgy, hogy közben azt érzik: maga az Orvos adta életét? Lesz-e még így, aki gyógyít?

A lelki sötétségnek, a szenvedésnek Mária életében is megvan a helye. A Golgotán ő minket is tanít, némán. Szavait itt nem idézik az evangéliumok. De lelkülete szilárd bizonyossággal tanúsítja: Isten a sötétben is, a fájdalmak között is Isten. Akik pedig épp ilyenkor nem eltávolodnak tőle, hanem hozzá lépnek; akik nem megszűről szemlélnék, mint a megrettent tanítványok többsége, hanem Jézusnak előbb lüktető, majd alvadt vértől ragadó sebeit tapintják közlő, mint ő maga és János, azoknak ezek a sebek most még jobban fájnak. De ők fognak majd épp ezekből a sebekből igazán gyógyulást meríteni!

Nem tudjuk bizonyossággal, hogy maga Mária később a halált elszenvedte-e, vagy földi léte annak befejeztével rögtön folytatódott-e ilyen tö-

rés nélkül a megdicsőült test és lélek állapotában. Éppen ezért fogalmaz úgy a mennybevétel dogmáját hirdető XII. Piusz pápa, hogy az Istenszülő, „miután befejezte földi életét, testestül-lelkestül a mennyi dicsőségbe vétetett”. Annyi bizonyos, hogy Fiának húsvéti az Istenszülő életében is megvalósult. Jézus maga akarja részesíteni tanítványait a feltámadás dicsőségében. Ő nem csupán abban számított volna minden tanítványára, hogy nagypéntek éjszotájában mellette álljanak, hanem abban is, hogy befogadják majd húsvét gyógyító valóságát, és hogy ennek az örömhírnek a közvetítőivé váljanak. A legnagyobb csapás mégsem nagypéntek traumája, hanem az, amit a sátán szenved el, amikor is az emberlétben érthetetlen törést hozó halál erejét Jézus valósgosan megtöri. Valóságos halála valósgosan lefegyverzi a halált. Jézus még életét adva is életadó.

Isten Fia mindenki előtt jár a halál sötét völgyében is, mint jó Pásztorunk. Most rajta a sor, hogy „útnak induljon”. Mária most anyaként nem kísérheti el a végsőig, csupán annak e világból nyíló kapujáig. Az Üdvözítő ígéretei és tanító szavai azonban nagypéntek kínjai és nagyszombat sötét órái közepette is ott izzanak csendeszen az őt szeretők lelke mélyén, így a Fájdalmas Anya szívében is: „En vagyok a feltámadás és az élet” (Jn 11,25). Hogy ezek az isteni szavak milyen erővel visszhangozhattak Jézus halálakor Édesanyja lelkében, hogy adtak-e ott erőt, engedtek-e a jövőbe tekinteni, nem tudhatjuk. Isten csodálatos remekműveként épp ezekben a nehéz órákban mutatkozik meg benne a hitben és reményben élő és kitartó ember legszebb példája.

A szentévet meghirdető pápai buli, a *Spes non confundit* rámutat: az Istenszülő – aki, bár a kereszt alatt minden bizonnyal nem gondolt rá – épp szenvedési közepette vált számunkra igazán a *Remény Anyjává*. Mert ha a Fiú fájdalomról részesedett az Anya, akkor húsvét örömeinek részese is lesz, és ez számunkra is igazi reményforrás. Tanítson most erről a Mária által kísért, reményteli keresztútról Ferenc pápa: ő, aki épp az elmúlt hetekben járta végig maga is az embert próbáló szenvedés útját; ő, aki rendszerint Égi Édesanyánk útra bocsátó „csókjával” kezdi meg apostoli útjait, és hálátelt szívvel tér vissza a Római nép üdvének ikonjához; ő, aki már korábban utalt rá: földi zárandokútja befejeztével majdan ugyanezen „Anyai Házban”, a Szűzanya római főtemplomában kíván nyugodni, várva a boldog feltámadást! A Szentatya szavai ébresszenek rá: „A remény Isten anyjában találja legfőbb tanúját. Őbenne látjuk, hogy a remény nem vak optimizmus, hanem kegyelmi ajándék az élet realizmusában. Valahányszor Fiára tekintett, mint minden édesanya, a jövőjére gondolt, és nyilván szívébe vésődtek azok a szavak, amelyeket Simeon intézett hozzá a templomban: »íme, ő sokak romlására és sokak feltámadására lesz Izraelben, jel lesz, melynek ellentmondanak – a te lelkedet is tör járja át« (Lk 2,34–35). A kereszt lábánál pedig, amikor látta az ártatlan Jézust szenvedni és meghalni, megismételte – bár gyötrelmes fádalmak között – a maga »igen«-jét anélkül, hogy elvesztette volna reményét és bizalmát az Úrban. Így közreműködött annak beteljesedésében, amiről Fia beszélt, amikor előre megmondta, hogy »sokat kell szenvednie, a vének, a főpópok és az írástudók elvetik, megölik, de harmadnapra feltámad« (Mk 8,31); és ebben a szeretetből vállalt fádalmas gyötördésben lett a mi anyánk, a remény anyja” (n. 24).

Ige megtestesülésének csodájában részesítette? Tényleg semmi sem lehetetlen számára? Ad-e választ most ebben az összeomlásban? Mit ért az eddig megtett út? Van-e még tovább? Megannyi némán és fádalmasan izzó kérdés...

És a válasz: egyelőre a néma csend, mely a végtelenbe vesző szavak temetőjének tűnik. És amelyben egyre csak visszhangzik a Fiú nemrég felsíró panasza: „Istenem, Istenem, miért hagytál el engem?” Az Atya engedi, hogy e borzalmas nap hullámverései hallatlanul átjárják Mária és a tanítványok lelkét. Hogy mindez fádalmasan átzuhogjon lelkükön, és ezzel ők is felkészüljenek egy hallatlanul nagy újdonságra. Mert ha a Csodatevő érthetetlen szenvedései-

és öngúny páncélján töröm el a felém szűrő lándzsát.

Te mész, és felveszed a kereszted.

Bizonytalanság? Rettegek felépített életem összedőlésétől, féltem vagyonomat, munkahelyemet, egészséget. Ezer helyről kérek tanácsot, és őrlődöm a lehetséges választások között, mert biztosra akarok menni.

Te mész, és felveszed a kereszted.

Halál? Rám itt szükség van, szükség kell legyen. Nem hagyhatom itt a világot. En fontos vagyok.

Te mész, és felveszed a kereszted.

En lázadok a sorsom ellen. En megmondom, amit akarok. En mindent a kezemben akarok tartani.

Te Atyád döntése szerint mész, és felveszed a kereszted.

En irányítani akarom a világot. Te megváltod a világot.

En gőgös önzésem rabja vagyok. Te kivégzésre induló rabként mutatód meg nekem az igazi szabadságot.

Hála legyen néked, Uram!

Csikor Zsolt

II. állomás

Krisztus vállára veszi a keresztet

Hamis vád, ítélet, kitaszítottság, magány, gúny, bizonytalanság és fádalom.

Te mész, és felveszed a kereszted.

Hamis vád? Felháborodva utasítom vissza. Megmagyarázom. Visszatámadok. Érveket gyűjtök és szórok vissza felemelt hangon. Igazságom tudatában győzni akarok.

Te mész, és felveszed a kereszted.

Ítéletet mondanak felettem? Fel-lebbezek. A téves ítéletet mint az igazságtalanság ékesszóoló bizonyítékát hordozom körbe, és muta-

tom, magyarázom, hogy mindenki lássa: En nem bünös, hanem áldozat vagyok.

Te mész, és felveszed a kereszted.

Elfordul tőlem, aki szeretett, akit szeretek? Sarokba húzódva nyüszítek dermedt, tehetetlen magányomban. Hol a falat kaparom, hol nekimennék, és mindent és mindenkit szétverve bosszulnám meg sérelmemet.

Te mész, és felveszed a kereszted.

Kigúnyolnak és bántanak? Visszavágok és marok, vagy legalább a tréfa

Csillog-e a szemedben az életöröm?

Beszélgetés Elek László SJ iskolalelkésszel

A nagybőjt minden katolikus iskolában alkalmat kínál arra, hogy lelkinapot tartsanak. Mit adhat a fiataloknak egy ilyen egész napos esemény, amelynek programjában általában a lelki témájú előadás, a gyónás és a szentmise is helyet kap? Hogyan tartanak lelkinapot a jezsuiták kilencszáz diáknak? Miként vezetik a rájuk bízottakat a hit útján? Elek László jezsuita szerzetessel beszélgettünk, aki közel tíz éven át foglalkozott ezekkel a kérdésekkel a miskolci Fényi Gyula Jezsuita Gimnázium iskolalelkési csapatában.

– Miből indultak ki az iskolában a lelkinapok elméleti megalapozása, illetve gyakorlati megvalósítása során?

– Amikor megkezdtem a munkát Miskolcon, a gimnáziumunkban már létezett egy gyakorlat, amelynek meghatározó eleme volt az interaktivitás, továbbá az, hogy diákok vezetnek diákokat, és tanárok is csoportvezetők. Nagy Bálinttal mi ehhez adtuk hozzá a tapasztalatainkat, melyek a cserkészetből, a Regnumból, a Szentjánosbogár közösségből és úgy általában az életből származtak. Évről évre módosítottuk ezt a programot, sokak – öregdiákok, diákok, tanárok – segítségével, egy csapatban működve. Aztán a tanulmányaim révén Bostonba kerültem, ahol megismertem James W. Fowler hitstruktúrafejlődés-elméletét, és lényegében megtaláltam benne az elméleti alapjait annak, amit mi a gyakorlatban már jó ideje alkalmaztunk.

– Mi ennek az elméletnek a lényege?

– A hit az emberi gondolkodással együtt formálódik, fejlő-

rulnak ahhoz, hogy a hitünk változzon. Fejlődése tehát nemcsak intellektuális, hanem érzelmi és spirituális folyamat is, amelyben az ember egyre tágabb perspektívából képes érzékelni önmagát, a világot és Istent. Ha ismerjük ezeket a hitfejlődési szakaszokat, arra építhetünk a lelkinapok során.

– Fowler felfogásában a hit az emberi élet alapvető orientációja, az a mód, ahogyan az ember értelmet és célt ad életének, de nem vallásos értelemben. A jezsuita szerzetes számára mit jelent a hit?

– Katolikusként egy személyes Istenben hiszünk, aki szeret, akivel az ember kapcsolatban lehet. A hit nem elvont fogalom, hanem élő kapcsolat Istennel. Ezt senkire sem lehet ráerőltetni, inkább olyan környezetet kell kialakítani, amely lehetővé teszi ezt a találkozást. Ahhoz, hogy a kapcsolat létrejöhessen, a diák részéről is nyitottságra van szükség. A legtöbb egyházi iskolában többségben vannak azok, akik nem hívők, vagy azt mondják magukról, hogy nem azok, ugyanakkor van valamilyen transzcendens kapcsolatuk, találkozásuk a

Isten szeretetét. Ezért a hitoktatás és a lelkinapok során az elsődleges célunk az, hogy a diákok személyes tapasztalatokon keresztül érezzék meg, mit jelent a keresztény hit és az isteni szeretet.

– Hogyan lehet kilencszáz diáknak hatékony lelkinapot tartani?

– A lelkinapok az egyházi év kiemelt időszakaihoz kapcsolódnak, például húsvéthoz, karácsonyhoz. A napot közösen indítjuk, és már ekkor szóba kerül a fő mondandó, ami nagybőjtben például gyakran a bűnbocsánat, a megtisztulás. Fontos, hogy a programokban először mindig a tapasztalatból induljunk ki, és onnan vonatkoztassunk el: emlékezz vissza arra, amikor szeretve voltál, és utána beszéljünk Isten szeretetéről. A kezdés tehát nem prédikáció, hanem vala-

azután átadnak a többieknek, így ebből a saját élményből indulhatnak ki. Felelősséget kapnak, de biztatást és segítséget is. A lelkinapon emellett elmaradhatatlan a játék. Ha ügyesek vagyunk, akkor ez is a témánkhoz kapcsolódik. Szeretjük továbbá, ha valamilyen aktív tevékenység is helyet kap a programban, például a kézművesség. Az élmények kapcsolódjanak az érintéshez, a szagláshoz, az ízleléshez, hogy minél több hatás érje az embert. A lelkinap lezárása is közös program, s valamilyen szerepet kapnak benne a csoportok által készített szimbólumok, amelyekből összeállhat egy nagyobb, közös egész. A programnak része mindezen túl a vezetett ima is. A lelkinap időnként misével ér véget, de ez nem törvényszerű, hiszen a mise nem könnyen befogadható azok számára, akik nem gyakorolják a vallást. Ha nincs

mise, akkor van egy imádságos esemény, amelyen megáldjuk a csoportokban készült szimbólumokat.

– Mi tekinthető sikernek egy lelkinap esetében?

– Nehéz ezt meghatározni. Szeretünk mindent mérni, de itt hogyan és mit mérjünk? Fontos számot vetni azzal, hogy jól dolgozunk-e, érdemes megvizsgálni, hogy ténylegesen kire hatunk. De semmiképpen nem lehet a mérce az, hogy a diák magától hányszor megy el szentmisére. Abban nekünk, Miskolcon is rossz a statisztikánk. Számomra az jelenti a mércét, hogy csillog-e a tanulók szemében az életöröm, a remény. Milyen emberek lesznek? Olyanok, aki ki tudnak állni a jóért, akik látják, hogy az élet nem csak róluk szól, akik tudják szeretni magukat és a másikat is? Mindez nekem összefügg a tekintettel.

Egyetlen lelkinap alatt senkiből nem lesz hívő. A néhány órás lelki program nem változtatja meg az embereket, de az már számottevő lehet, ha éveken keresztül részt vesznek ilyen alkalmakon. Közvetlenül az esemény után összejevünk a csoportvezetőinkkel, és megosztjuk egymással a tapasztalatainkat. Sokat számít, hogyan

érezték magukat a diákok, de nem ez az egyetlen és perdöntő szempont. El kell fogadni, hogy mindig van olyan kiscsoport, ami nem sikerül jól, mindig van olyan diák, akit nem érünk el a programokkal. És azt is tudnunk kell, hogy a legmélyebb sokszor máshol van, mint gondoltuk, mert a diákság nem onnan indult, ahonnan feltételeztük. A legfontosabb viszszafejtés számunkra az, amikor az öregdiákok elmesélik, hogy az iskolában megélt lelki tapasztalatok meghatározóak voltak a későbbi életükben.

– A jezsuita gyakorlatban a lelkinap egy nagy felépítésmény része.

– Egy iskola nem attól lesz keresztény, hogy évente kétszer lelkinapot tart, s ilyenkor meghív valakit, akinek az

”

A hit egyrészt Isten ajándéka, másrészt pedig egy olyan út, amelyen az embernek tudatosan járnia kell. Senkitől nem lehet elvárni, hogy már azelőtt hitelesen megélje a keresztény értékeket, mielőtt maga is megtapasztalta volna Isten szeretetét

előadásából a többség semmit nem ért. Az lenne a jó, ha ezek az alkalmak az iskola egész éves lelki programjának, szellemiségének kiemelkedő pontjai lennének. A miskolci gimnáziumban minden reggel háromperces imával indul a nap, amit rádióon keresztül, élőben vezetnek a diákok a saját stílusukban. Negyedévre vállalják ezt a feladatot, általában kettesével, tanári, lelkesítő kíséreléssel. A napindítás az övék, ez így előbb és hitelesebb. Emellett minden délben, az ötödik óra elején elhangzik egy háromperces egzámen, ami tulajdonképpen rátekintés arra, hogy hol tartunk, hol van jelen a napunkban Isten. Ennek a vezetésére tanárokat kérünk fel. A gimnáziumban osztályonként és évfolyamonként is tartunk egy másfél napos lelki gyakorlatot, amikor elvonulunk; a Bükkben van

egy házunk erre a célra. Minden iskolában vannak olyan tanárok, diákok, akikre építeni lehet, akik – Miskolcon Paráznak neveztük el ezt a lelkesítő csoportot – belülről melegítik át az egész közösséget. Mindez persze nem egyik pillanatról a másikra jött létre, hanem sok-sok verejték árán, fejlődés révén.

– A jezsuita hagyomány, az iskoladrámák, a látványos szertartások mindig nagy hangsúlyt helyeztek az ételésre. Míhez ragaszkodnak ebből?

– A lelkinapok során gyakran alkalmazunk színpadi elemeket, dramatikus megjelenítéseket, a liturgiákon pedig a zene, a fények és az illatok is segítik a mélyebb lelki átélést. Ugyanakkor hiszek abban, hogy a felnőtt hitben nem a külsőségek számítanak. Mísére az Istennel való találkozásért megyünk, ami nem közvetlenül függ érzelmektől, érzelmi hatásoktól. Mégis, ha olyan légkört teremtünk, ami megnyitja a szívet, azzal elő tudjuk segíteni a találkozást. Ezért jó, ha a lelkesítő programokon jelen van a képiség, a játékoság. A fejlődésben segíthet a látvány, és a fáradság, fásult léleknek jót tesznek az érzelmi hatások. A rorátén például csak gyertyafény világít, ami a lélekre is hat. Használunk tömjént is, hogy érezzük az illatát, és a liturgia közösségi élmény legyen. A látványelemeknek a mélyebb lelkesítő felé kell segíteniük a diákokat, azzal a céllal alkalmazzuk ezeket, hogy teret nyissunk, és létrejöhessen a találkozás Istennel.

– Sok iskola átvette a jezsuita gyakorlatot, és vannak szép számmal olyanok is, akik érdeklődnek Önöknél a lelkinapok szervezéséről.

– Lehetőség van arra, hogy egy diákcsoportunk felkerekedjen, és egy másik iskolában megtartsa a lelkinapot. Egy következő lépés, hogy az adott iskola elhozza hozzájuk a tanulóit egy képzésre, ahol felkészülhetnek arra, hogy ők maguk vezessék a lelkinapot. Megjelent egy kézikönyvünk *Ugye, lángolt a szívünk!* címmel, amely Szent Ignác-i szellemiségű kiscsoportos iskolai lelkinapok szervezéséhez nyújt gyakorlati útmutatást. Mobiltelefonra optimalizált honlapon is elérhető, és öt lelkinap kidolgozott anyagát tartalmazza. Ez jó kiindulópont lehet. Azt szoktam mondani az érdeklődőknek, a lényeg az, hogy elkezdjék valahol. Nem kell rögtön egy évre szóló, kész projekt. Elég, ha figyelnek arra, hogy az adott helyzetben éppen mi szól a diákjaiknak. Lehetnek bátrak: ha tudjuk szeretni a ránk bízottakat, és ha van saját tapasztalatunk Isten szeretetéről, akkor van mit átadnunk. A „hogyan” pedig tanulható, gyakorolható. Bizzunk magunkban, az Urban és az Úrral való közös szolgálatban!

**Trautwein Éva
Fotó: Lambert Attila (archív)**

dése hosszú folyamat. James Fowler szerint az emberi hit különböző struktúrákon megy keresztül, ahogyan növekszik, érik. Ez nem azt jelenti, hogy ha valaki előrehaladottabb szakaszban van, akkor jobb ember is, hanem inkább azt, hogy egyre összetettebb módon tudja megélni a hitét. A kisgyermek még konkrét képekben gondolkodik Istenről, míg egy felnőtt már absztraktabb szintre való kapcsolatát. Az élettapasztalataink, az interakcióink és az önreflexió mind hozzájá-

Mindenhatóval, amit talán nem is tudnak megfogalmazni. A mi célunk az, hogy segítsük kibontakozni ezt a kapcsolatot. A hit ajándék, amit nem lehet kikényszeríteni vagy megtanulni, ugyanakkor tudatos életmód és értékrend is. Ez a kettősség nagyon fontos: a hit egyrészt Isten ajándéka, másrészt pedig egy olyan út, amelyen az embernek tudatosan járnia kell. Senkitől nem lehet elvárni, hogy már azelőtt hitelesen megélje a keresztény értékeket, mielőtt maga is megtapasztalta volna

mi megélés. A lényeg, hogy nem elmagyarázzuk a témát, hanem egy történettel, egy szentírási résszel, képpel, hangulattal vezetjük be a fő témát. A lelkinap egyik kulcseleme a szimbólumok használata, ez segít kézzelfoghatóvá tenni az üzenetet, és közben mélyebb összefüggésekről mesél. Nagyon fontos a kiscsoportban való beszélgetés is. Hiszünk a diák csoportvezetőikben, ők jelentik a korcsoportnak megfelelő megoldást. Külön képzést nyújtunk számukra, amelyben maguk is megélik azt, amit

Ukrán menekült diákok és szülők integrációját segítik a Piarista Gimnáziumban

A budapesti Piarista Gimnáziumban működő, ukrán menekült diákoknak és édesanyáknak létrehozott tanoda ügye mellé a Magyar Kurír/Új Ember szerkesztősége is odaállt 2023 decemberében. Akkor kétséges volt, hogy lesz-e pénz továbbra is a magyar nyelvi oktatásra, folytatódhat-e a diákok iskolai felzárkóztatása, és megmarad-e a sportolási lehetőség. A gimnáziumban működő ukrán program vezetői közösségi adománygyűjtésbe kezdtek, s ezt szerkesztőségünk is támogatta. Az alábbi beszélgetésből kiderül, hogy a gyűjtés eredményes volt, az utóbbi időben azonban közel száz ukrán édesanya magyar nyelvi oktatásának jövője vált bizonytalan-ná. Horváth Bálintot, a budapesti Piarista Gimnázium igazgatóját és Pavlovszki Natását, az ukrán program vezetőjét kérdeztük.

– A háború kirobbanásakor mindenki azt gondolta, hogy csak rövid, átmeneti válságról lehet szó. Ahogy azonban múltak a hónapok, az évek, az ukrán menekültek közül egyre többen döntöttek amellett, hogy itt maradnak, Magyarországon tervezik az életüket. Igazgató úr hogyan emlékszik a kezdetekre?

Horváth Bálint: Láttuk a televízióban a háborús képeket, s azt, hogy milyen sokan menekülnek át az ukrán–magyar határon. Az országban nagy összefogás indult el a menekültek segítésére. Arra gondoltam, hogy a Piarista Gimnázium is bekapcsolódhatna ebbe a tevékenységbe. Segítsünk azzal, amihez értünk: a piarista rend tanító rend, tehát megpróbáltunk valami tanításfélét szervezni a menekült fiatalok számára; helyet biztosítottunk öt és tizenkét év közötti életkorú gyerekeknek, a nap egy részében foglalkoztató jellegű alkalmakat tartottunk, ebédet adunk nekik. Ez volt a kezdet. Eleinte arra számítottunk, hogy kárpátaljai magyarok jönnek, de gyorsan kiderült, hogy sok ukrán gyermek érkezett, akikkel nehéz volt kommunikálni. A helyzet napról napra változott, vártuk, hogy háborúnak hamarosan vége lesz, s mi addig segítünk, amíg szükséges. A háború azonban nem ért véget, s a programunkkal igyekeztünk alkalmazkodni az új helyzethez. Eleinte önkéntesekkel dolgoztunk, támogatókat, pályázatokat kerestünk,

Pavlovszki Natasa: Kezdetől kerestem a lehetőséget a menekültek segítésére, az önkéntes munkára, jártam a pályaudvarokra, ahová tömegével érkeztek az emberek. Laktam is nálam néhányan. Egy barátnőmtől hallottam a piaristák programjáról, azután itt ragadtam, eleinte önkéntesként, később az ukrán program vezetőjeként. Már korábban is dolgoztam oktatási menedzserként, de a legfontosabb az, hogy orosz anyanyelvű lévén kommunikálni tudtam a gyerekekkel és a felnőttekkel.

– Orosz származásuként segíti az ukrán embereket. Küldetésként éli meg a szolgálatát?

P. N.: Tizenöt éve élek Magyarországon. Amikor kitört a háború, sok orosz honfitársamhoz hasonlóan minden tőlem telhetőt meg akartam tenni azért, hogy segítsen az ukrán menekülteknek.

– 2023 decemberében a Magyar Kurír/Új Ember szerkesztősége is közvetítést vállalt az adománygyűjtésben, amelyet Önök indítottak az ukrán program finanszírozására. Eredményes volt a gyűjtés?

H. B.: Igen, és köszönet érte minden támogatónak! Nagy örömünk, hogy jelenleg folyamatos az ukrán program, a gyerekek számára mindenképpen. Eleinte őket fogadtuk, most már jó ideje felnőtteket is oktatunk. Egy kolléga az ukrán gyerekeket hozza el hozzánk édesanyáknak beszélgetőkört

gyerekeknek. Ahhoz, hogy a magyar munkaerőpiacon megállják a helyüket, fontos, hogy tudjanak magyarul. Sok család eldöntötte már, hogy nem akar elmenni Magyarországról, itt tervezi az életét. Megnőtt az igény a nyelvtanulásra.

– Jelenleg hányan tanulnak az ukrán programban?

P. N.: Az év közbeni kurzusainkra mintegy ötven-hatvan gyermek jár, a felnőttek százan vannak. Sportfoglalkozásokat indítottunk, s ezzel megnőtt

Horváth Bálint: A felnőttcsoportok működtetéséhez még támogatókat keresünk

a gyerekek száma, nagyjából száz fő körülire. Bajnok edző vezet a röplabdaedzéseket, afféle apafigura a fiatalok számára. Ami a nyelvtanfolyamokat illeti, büszkék vagyunk arra, hogy a magyar nyelvi csoportokat sikerült mind a mai napig megtartani, nem volt törés a nyelvtanulásban. A legnagyobb kihívás ugyanis a folytonosság biztosítása. A különféle pályázatok közötti finanszírozási rést más forrásokból igyekszünk áthidalni.

– Nemrég bekapcsolódtak az Evangélikus Diakónia (a magyarországi evangélikusok szeretetszolgálat) és a Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya Együtt a menekültekért elnevezésű közös projektjébe.

P. N.: Igen, ebben az együttműködésben a gyerekekkel kapcsolatos programokat vál-

Eddig látunk előre. A felnőttcsoportok működésére még támogatókat keresünk. Korábban az említett adománygyűjtésből, magánszemélyek, piarista szülők, cégek felajánlásaiból fedeztük az oktatási költségeket, de látjuk, hogy csupán adományokból nagyon nehéz folyamatosan működtetni és fenntartani egy ekkora rendszert. S amikor elhúzódik a válság, az adományozókból is egyre kevesebb lesz. A felnőttcsoportjaink éppen egy ilyen átmeneti helyzetben vannak.

– Ugyanakkor az egész társadalom számára fontos az integrációjuk.

P. N.: Ennek pedig az egyik legfontosabb eszköze a nyelvtanulás, ezt saját tapasztalatból tudom. Az a helyzet, hogy a

– Amikor a menekült gyerekekkel és szüleikkel találkozunk, rálátunk az egzisztenciális gondjaikra is?

P. N.: Igen, tudjuk, hogy van, aki például gyárban dol-

ni a menekült gyerekeket itteni középiskolás diákokkal, és nemcsak piaristákkal, hanem a környező iskolákban tanuló fiatalokkal is. Húsvétra talán el is készül, a mentormate.hu címen lesz elérhető.

Pavlovszki Natasa: Próbáljuk összekapcsolni a menekült gyerekeket itteni középiskolásokkal, és nem csak a piaristákkal

gozik, két műszakban, s a munkát nem mindig könnyű összeegyeztetnie a nyelvtanulással. Természetesen igyekszünk segíteni, de mivel kicsi csapat vagyunk, muszáj meghúzni a határt, hogy mi az, amit még meg tudunk tenni értük.

A felvételi kérdőívünkben van olyan kérdés, hogy kell-e segítség a jelentkezőnek lakhatás, gyógyszer, ruházat, alapvető élelmiszer terén. Így próbáljuk felmérni, hogy kinek mire van szüksége, és igyekszünk összekötni őket a megfelelő segítő szervezetekkel. A magunk módján, mondhatni, „gerilla-

– Harmadik éve zajlik a program. Hogyan élik meg a szürke hétköznapiakat?

P. N.: Az ukrán program számomra már a mindennapos munkát jelenti, tudom, hogyan és mit kell tenni, és ezt tesszük is. Ugyanakkor időről időre történik valami, ami ráebreszt arra, hogy valójában miről is szól a szolgálatunk. Legutóbb az egyik diákunk, egy hatvanéves nő, aki nálunk tanult magyarul, hazatért Ukrajnába: megölték a fiát a háborúban, és ment eltemetni őt. A férfi harminchárom éves volt, két

magyar nyelv megtanulásához sok időre van szükség, sokat kell tanulni már ahhoz is, hogy egyszerű dolgokat meg tudjunk foglalmazni. Ez a magyar nyelv sajátossága.

H. B.: Azok a gyerekek, akik két és fél éve idejárnak, már jól beszélnek magyarul. S ha nyolcadikosként tovább akarnak tanulni a hazai iskola-rendszerben, akkor a központi felvételi vizsgához segítséget nyújtunk: piarista diákjaink hétről hétre központi felvételi feladatsorokat oldanak meg velük, elsősorban magyar szövegértési tesztekkel. Akik hozzánk jönnek, szeretnének tanulni, ebben a gyerekek és a szülők is motiváltak. Persze a felnőttek nehezebben barátkoznak a nyelvvel, sok más problémát is meg kell oldaniuk az életben.

módszerekkel” dolgozunk, pályázatokat figyelünk: valójában nem ez a fő profilunk, de ami tőlünk telik, meg tesszük értük.

H. B.: Nem tudunk úgy működni, mint egy segélyszervezet; tábor, játékok, nyelvtanulást, sportot, korrepetálást, mentorálást tudunk biztosítani, de ennél tágabb szociális segítségnyújtást nem, szakembereink sincsenek hozzá. Az integrációt persze az segítené, ha egyszerre lenne megoldható a lakhatás, a munkahely, az idegennyelvi képzés, az oktatás, az egészségügyi ellátás. Így könnyebb lenne pályáznunk is, de erre nem vállalkozhatunk.

P. N.: Szeretnénk bővíteni a korrepetálási tevékenységet. Jelenleg is készítünk egy online platformot, ahol hatékonyabban össze tudjuk kapcsol-

gyermeke siratja. Mindez velünk is történik, és emlékeztet arra, hogy miért tesszük azt, amit tennünk kell.

H. B.: Hosszú távon nehéz pályázatokból, támogatásokból megoldani az ukrán program folyamatos finanszírozását. Azt gondolom, hogy a jövőben át kell állnunk egy fenntarthatóbb működésre minél több önkéntes bevonásával, megfizetve a szervező-koordinátorokat. Szükség van a biztos jövőképre, mert úgy látom, a programunkra továbbra is igény lesz.

(A Piarista Gimnáziumban működő ukrán program lehetséges támogatása: Piarista Alapítvány, 10700024 70759196 51100005, Közlemény: Menekültekért)

Körössy László
Fotó: Merényi Zita

később fizetett munkatársakat is bevontunk ezekbe a tevékenységeinkbe.

– Natasa, az ukrán program menedzsere szintén önkéntesként kezdte.

szervezett, egyfajta mentálhigiénés foglalkozást. Azután hamar a fő profilunkká vált a magyar mint idegen nyelv oktatása. Azt látjuk, hogy a felnőtteknek talán még nagyobb szükségük van erre, mint a

laltunk. A felnőttek számára máshonnan kell megteremtünk a forrásokat a folytonosság fenntartására.

H. B.: Az idei év végéig biztosított a csoportok működése, a sportfoglalkozások is.

„Mintha egy mesében lennék!”

Szabó Zsolt útja a hajléktalanságból egy új élet felé

Családból, jól fizető külföldi munkából a hajléktalanságba vezetett Szabó Zsolt útja. Megjárta a gödör alját, de sikerült kikerülnie onnan a Magyar Máltai Szeretetszolgálat budapesti Miklós utcai hajléktalanszállóján dolgozó elszánt és kitartó szociális munkásoknak, saját akaraterejének és a benne megszülető hitnek köszönhetően.

„Két évvel ezelőtt, amikor súlyos alkoholistaként bekerültem ebbe az intézménybe, nem hittem a változásban. Sok bajt csináltam magamnak, a családomnak... Nyolc hónapja jó úton vagyok, tisztán tudok kiállni a gyerekeim elé. Olyan, mintha egy mesében lennék” – mondja Zsolt derűsen. Hoszszan beszélgetünk, jó társalgó, a szavaiból hála árad azok felé, akik kisegítették a mély gödörből, és elvezették a hithez is. Silvia Scatragli a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Mik-

a dohányboltba vezetett, és nem Traubisodát vettem. Nem volt egyszerű ez az út, egyedül nem tudtam volna végigmen- ni rajta. Lehetőségem sem volt rá, mert fejben nem tartottam

volt a teendő, hogy rá kellett hangolódnom. Abban hiszek, hogy útitársak vagyunk, sem többet, sem kevesebbet nem tudunk tenni. Nem belőlem jön a megoldás, hanem ő maga fogja látni, merre lépjen tovább.” A segítő addig tudja támogatni a rászoruló embert, amíg jó irányba haladnak együtt. Meg kell tanulni vissza- lépni is. „Mi druk- kolunk, támogatjuk mindenben, de saját magáért teszi, amit tesz. Ez a legszebb benne: én csak szempontokat adok a változáshoz” – fogalmazza meg a segítő-segített kapcsolat dinamikáját.

„Fontos felvenni a másik ritmusát. Láttam, hogy igazán keresi a megoldást. Láttam azt is, amikor ivott, de tudtam, hogy küzd. Nem lehúzni kell

kell, de fontos a földön járni, tervezni. Nagyon szép, amikor már látszik, hogy belül elkezd valami máshogy működni benne. Utána már én sem kellek, Zsolt tudja, merre van a következő lépés.”

Segítője más erőket is mozgató, hála annak a nagyon mély lelkeségnek, amely áthatja az életét. Hite, az emberi, testvéri kapcsolatokban való jártassága csendben meghúzódnak ott van minden gesztusa mögött, és Zsolt megérezte ezt, vonzódni kezdett a lelki dolgok felé, Isten felé. „Pedig amikor bekerültem ide, olyan pogány voltam, az Isten bocsásson meg nekem ezért, hogy nem érdekelt más, mint az alkohol, a botrány, a balhék. Most úgy érzem, megtaláltam a helyem. Nagyon gyorsan történnek az események, csak a fejemet forgatom. Aztán megbeszéltem magammal, hogy nyugi, jó helyen vagy, ez nem a kocsma. Mennyivel helyesebben áll a kezemben egy Biblia!” – jelenti ki örömmel.

Három nagykorú gyermeke az ország három különböző pontján él, vannak unokái is, a legkisebb hároméves. Azt hitte, nem fognak törődni vele azok után, ahogy élt, de éppen ellenkezőleg, akkor foglalkoztak vele a legtöbbet, amikor nagyon mélyen volt. Most már boldog mindenki, hogy sikerült kikerülni ebből a helyzetből, ő pedig hálás,

ami közel áll hozzá, elhívta a saját közösségének nyitott alkalmaira, és ajánlotta neki, hogy keddenként menjen el a Molnár utcába, a Café Francesco programjaira. „Úgy érzem, helyem van ott. Családias a környezet, meg lehet beszélni a problémákat. Támaszt kaptam ott is” – meséli.

Azelőtt több mint öt évig dolgozott külföldön, főleg Hollandiában, jól keresett, a felesége is dolgozott, szép lakást tudtak venni. Az ivás azonban megtette a hatását, a család szétesett, a munka még egy darabig megmaradt. Egy világ omlott össze benne, amikor orvosi tanácsra nem mehetett többet külföldre dolgozni. Az új élet reményének fontos szereplője lett viszont a budapesti munkaadója – egy építőipari cégnél dolgozik vasbetonszerelőként –, aki bízott benne, biztatta, és amikor már fél éve nem ivott, lakást ajánlott neki, ahová kikerülhet a szállóról, csak a rezsit kell fizetnie. Az új élet lehetősége magával ragadta a hajléktalan férfit, aki saját bevallása szerint amúgy is munkamániás. És itt még nem volt vége: ez a „jó főnök, aki talpig úriember” – akivel személyes kapcsolata van, amióta nem iszik, többször meghívta a családjához vacsorára – javasolta neki azt is, hogy tanuljon tovább, tegyen mestervizsgát. „Úgy meglepődtem, majd leestem a székről. Mit ne mondjak, jólesett” – kommentálja a történetet.

Három nagykorú gyermeke az ország három különböző pontján él, vannak unokái is, a legkisebb hároméves. Azt hitte, nem fognak törődni vele azok után, ahogy élt, de éppen ellenkezőleg, akkor foglalkoztak vele a legtöbbet, amikor nagyon mélyen volt. Most már boldog mindenki, hogy sikerült kikerülni ebből a helyzetből, ő pedig hálás,

Sok mindenről kérdezem, ő a legszívesebben a máltás munkatársakról, az ottani élményeiről mesél. Pedig egy hajléktalanszállóról általában nem ez jut az ember eszébe, neki mégis annyira kedves hely, hogy szeretne visszaszájni az imádságokra, a szertartásokra, beszélgetni. Az élete ott fordult jó irányba, ott kapott bátorítást, reményt.

„Silviánál mindig úgy történtek a beszélgetések, hogy atomtöltettel, pozitív hozzáállással jöttem ki az irodából. Nagyon hálás vagyok neki ezért az energiabombáért. Sosem követelőzött, mindig megkért. Kérdezte, akarok-e együttműködni vele, mondtam, persze. Az első két alkalommal ez hazugság volt, mert amint kijöttem, egyből mentem az alkohol után. De nemcsak neki, hanem az intézmény minden dolgozójának köszönetet kell mondanom, mert nagyon odaadók. Nem mondják soha, hogy valamire nincs megoldás. Csak együtt kell működni velük. Ha valaki nem működik együtt, akkor megette a fene. Én mindig szeretettel fogok gondolni az intézményre, Silviára, Ozsváth Tímeára, Fülep Dánielre, akinek a hitet köszönhetem, azt, hogy megismertem Istent. Ők hárman a szívem legmagasabb polcán vannak, ez nem is fog változni.”

Olykor elkapja a hév, hogy jó lenne meginni egy sört, de elhessegeti magától az ördögöt: ha már eddig működött, akkor nem szabad feladni – mondja. Bízik benne, hogy más is erőt tud meríteni a történetéből: „Ami velem történt, azt senkinek nem kívánom, de azt igen, hogy aki benne van, az ilyen gyorsan ki tudjon jönni. Érdemes megdolgozni érte. Most már csak a hit, a becsületet élet inspirál. Nem szabad elfelejteni a múltat, hogy még

lós utcai Integrált Hajléktalanellátó Központjának szociális munkása és a Fokoláre Mozgalom elkötelezett tagja. „Ha ő nincs, én már nem is élek – mondja róla Zsolt. – Tőle mindig kaptam a jó instrukciókat. Kezdetben úgy működött, hogy csak addig érdekelt, amíg ki nem jöttem az ajtón, de nyolc hónapja már máshogy van. Mindig hallom a hangját, ahogy kérdezi: Zsolt, mit beszéltünk meg?”

Nyolc hónapja nem iszik, azóta határozott tervei vannak arra, hogyan szeretne élni, amikor kikerül az intézményből lakásba. Átgondolt tervek: munka, tanulás, család, lelki élet, közösség...

Alig múlt tizenhét, amikor megházasodott. Három gyermeke született, külföldön dolgozott jó pénzért, szép lakást vettek, s ebből a kapcsolatban és anyagiakban is gazdag életből került az alkohol rabságába, majd az utcára. Mindent újra fel kell építeni, tisztában van ezzel, átgondolta, és él benne a remény, hogy sikerülni fog.

„Amikor bekerültem a szállóra, ittam, de arra vigyáztam, hogy ne négykézláb jöjjenek be, akkor be sem engedtek volna. Itt mindig mondták, hogy próbáljak jó úton járni, normális életet élni, de nem hatott meg. Meghallgattam, mert nem vagyok udvariatlan, de amint véget ért a beszéd, az első utam

ott, hogy belevágjak” – tekint vissza.

Szociális munkása hozzáteszi: „Zsolttal nem volt nehéz. Tudtam, hogy küzd az alkohol, de nyitott személyiség, és hallgatott ránk. El tudta raktározni a jó tanácsokat, jó gyakorlatokat, és a megfelelő pillanatban elővette.” Hozzáteszi, hogy kanyargós az út, türelem kell hozzá, meg kell várni a jó pillanatot. A segítő kapcsolat alapja az együttműködés. Ha nem születik meg a bizalom, akkor nehéz együtt dolgozni, de ha megvan a nyitottság, az elfogadás, akkor működik.

Már a szállón élt Szabó Zsolt, amikor a munkahe- lyén rosszul lett, és a Máltai Szeretetszolgálat Batthyány téri lábadozójába került, huszonnégy órás orvosi felügyelettel. Akkor még ivott, de ott csak teát és üdítőt kapott, s tudta, hogy ez a saját érdekében történik. Amikor kijött, szüksége volt még egy lökésre, ezért segítője – aki ezen a kompetenciáján kívül eső területen tanácsal tudott segíteni – adott neki egy telefonszámot, ő pedig rögtön fel is hívta az Anonim Alkoholisták Klubjának nyolcadik kerületi csoportját, és elment az alkalmakra.

Silvia Scatragli örül a fejleményeknek, ám szerényen csak egy kis részt érez belőlük a magáénak: „Részemről annyi

ilyenkor a másikat még jobban, hanem kitalálni, hogyan tovább. Biztattuk, hogy járjon munkába, elótakarékoskodjon, mert különben nem fog tudni albérletbe kerülni. Álmodni is

A hajléktalanszálló nem ideális hely, de esténként itt szót lehet váltani másokkal. Kiköltözés előtt jó felépíteni a kapcsolatot a külvilággal. Szociális munkása azt tudta adni,

hogy nem hagyták magára. Sosem szabad feladni – hangsúlyozza. Ránéz a kis unokájára, és arra gondol, szeretné látni, hogy továbbtanul, férjhez megy.

egyszer ne történhessen meg. Minden rosszból ki lehet meríteni a jót.”

Thullner Zsuzsanna
Fotó: Merényi Zita

„Életemen rajta van Isten áldása”

Látogatás az Együttlátók Alapítványánál

Az Együttlátók Alapítványt 2020. április 30-án jegyezték be. Alapítója Bieber József római katolikus pap, plébániai kormányzó, a kuratórium elnöke nővére, Bieber Mária. Székhelyük Budapesten van, néhány lépésnyire a Thököly út és a Gizella út kereszteződésétől. Az otthonosan berendezett lakás nappalijában beszélgettünk.

A testvérpár Szigethalmon nőtt fel. Mária az idősebb, József, az öccse négy évvel fiatalabb. Szüleik fizikai munkások voltak, becsületes, megbízható emberek, hívők, de hitüket kevésbé gyakorolták. Az apai nagymama templomba járó volt, rendszeresen imádkozta a rózsafüzért.

Mária látó gyermekként született, Szigethalmon kezdte el általános iskolai tanulmányait, de kilencéves korában váratlanul megbetegedett, s ennek következtében fokozatosan elvesztette a látását. A harmadik osztályt már nem tudta befejezni. Betegsége miatt különböző orvosi kezeléseket részesítették. Másfél évvel később a budapesti vakok általános iskolájának tanulója lett. Látásromlása olyan mértékű volt, hogy első sorban a hallására és a tapintására támaszkodva tudott csak tanulni. A felkapcsolt lámpa fényét még ma is érzékeli, de a tanulás, a munkavégzés és a hétköznapi ügyintézés szempontjából gyakorlatilag vaknak számít.

A testvérpár szülei Mária megbetegedését követően igyekeztek Istenbe kapaszkodni, az ő segítségét kérni. A kislányt beírták hittanra. Édesanyja rendszeresen vitte a templomi foglalkozásokra. A szülők kívánsága nem teljesült, kislányuk nem nyerte vissza a látását, de a gyermek életútja fordulatot vett: egyrészt a hit magvai elvetették a szívében, másrészt a családból kiszakítottan új közzeggel, új életformával ismerkedett meg, amely később a hivatásához is elvezette.

A testvérek kisgyermekkorukban kevés időt töltöttek együtt. Mária távol élt otthonától: a vakok iskolájából kétévente, illetve a szünetekben mehetett haza. Bár mindenki azt mondta, milyen jó testvérek, József atya úgy emlékszik: szerettek egymást, játszottak is együtt, de azért „huncutok” is voltak, tudtak borsot törni egymás orra alá. Családi házból laktak, a rokon- és az utcabeli gyerekekkel együtt „bandáztak”. Mária gyorsan kiszakadt ebből a közegeből, nem azért, mert a többiek gúnyolták vagy kiközösítették volna, hanem mert sok tevékenységben már nem tudott részt venni úgy, mint azelőtt, például nem tudott futkározni, bújócskázni velük. Eleinte még hívták, játszon ő is, de neki egyszerűbb volt, ha nem megy közéjük.

Mária felidéz: Istenben hívő barátinjával a vakok iskolájában találkozott, és neki köszönhetően benne is ébredni kezdett az Isten iránti vágy. Amikor hazament Szigethalomra, már maga kereste

a templomot, s idővel csatlakozott hozzá öccse is. Évekkel később együtt kezdtek járni a helyi ifjúsági hittan csoportba, amit Pollák László plébános szervezett. Ez nagyon szép időszak volt az életükben.

A vakok iskolájában Mária 1976-ban megismerkedett Fehér Anna gyógypedagógussal, aki évekkel később létrehozta a Vak Gyermek Szent Anna Otthonát (a Vakok Boldog Batthyány-Strattmann László Katolikus Szociális Intézménye, Óvoda, Általános Iskola és Különleges Gyermekotthon

Ezek után eltelt hat esztendő: négy éven át a szakmájában dolgozott, az első kettő nehéznek bizonyult, a második kettő nagyon szépen sikerült. Majd huszonkét hónapon át polgári szolgálatot teljesített a Vakok Batthyány László Gyermekotthonában. A konyhán dolgozott, őt is és a főztjét is szerették. Itt ismerkedett meg egy szociális testvérrel, aki sokat mesélt neki a kapucinusokról, mivel korábban idős kapucinus atyákat ápolt, gondozott. Akkoriban kezdett feljárni misézni a gyermekotthonba egy

ban veszítette el a látását, és nagyon bántottanul, bizonytalanul mozgott. Amikor megérkeztek a Križevac lábához, azt mondta, ő ide nem tud felmenni. Az akkor tizenhét éves Bieber József azonban karon fogva lépéssről lépésre felvezette őt a göröngyös, köves úton a hegycsúcsra, majd ugyanolyan biztonságos és határozott módon le is kísért. Számára nem volt kérdés, hogy ketten meg tudják csinálni ezt.

Mária gyógypedagógusként dolgozik. Testvérével sokáig gondolkodtak azon,

hozzám mindnyájan, akik elfáradtatok, és terhet hordoztok, én felüldöztetek titeket. Vegyétek magatokra igámat, tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű, és nyugalmat találtok lelketeknek. Az én igám édes, az én terhem könnyű” (Mt 11,28–30). Mária úgy gondolja, Izajás próféta üzenete is nekik szól: „Elkísérem útjukon a vakokat, és vezetem őket ösvényükön; világosságra változtatom előttük a sötétet, és a göröngyös utat egyengetem. Ezt teszem majd velük, és nem hagyom el őket.” (Iz 42,16) „Ebben benne van, hogy úton vagyunk, fejlődünk, és megyünk, amerre a Jőisten vezet a kis közösségünket. Ez a mi reménységünk.”

Az alapítvány által szervezett szabadidős programok között vannak hitéletiek, és olyanok is, amelyekre világnézettől függetlenül várják a résztvevőket. Ezekre havonkénti rendszerességgel kerül sor, illetve évente egy vagy két alkalommal. A kezdetektől tartanak interaktív hittanórákat és játékklubot is. A hittanórák témái az aktuális ünnepekhez kapcsolódnak. A játékklubban akadálymentes közösségépítő játékokat játszanak, és szintén akadálymentes társasjátékok kerülnek az asztalra. József atya több játékot is saját ke-

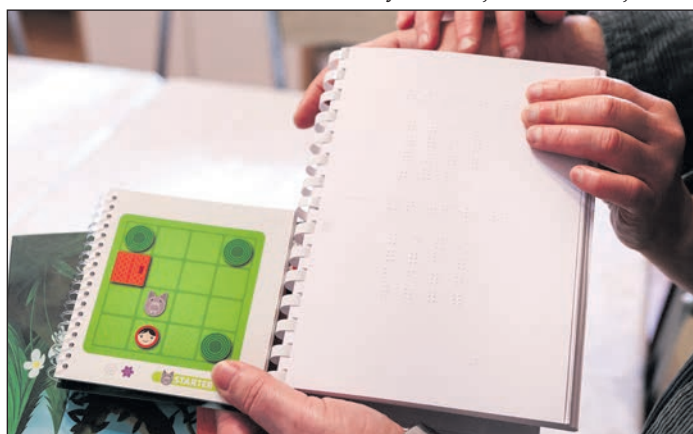
ti társaság is, amelynek tagjai ezeken az eseményeken ismerkedtek meg. Rendszeresen együtt kirándulnak, és szükség esetén segítséget is nyújtanak egymásnak. A programok családi légkörben zajlanak, rendszerint nyolcan-tizenöten vesznek részt rajtuk. A legtöbben Zuglóból és a környező kerületekből jönnek, de vannak, akik vidékről. A Facebook-oldaluknak ötszáz követője van már. Online imacsoportjukban tavaly ősztól keddenként rendszeresen imádkozták a rózsafüzért a békéért és egyéni imaszándékaikra.

Nagybetűs és Braille-írással kiadványokat is megjelentet az alapítvány. 2021-ben adták ki a *Legkedvesebb imáink* című imakönyvet Beer Miklós nyugalmazott váci megyéspüspök, 2023-ban pedig a *Szívünk együtt dobbanjon...* című imakönyvet Marton Zsolt megyéspüspök ajánlásával.

Közbevetésünkre, hogy az evangéliumban több történet is szól vakok meggyógyításáról, Mária elmondja: különböző imaközösségekben többször imádkoztak már az ő gyógyulásáért is. Úgy gondolja, nagyon fontos a testi egészség, de azért nem a legfontosabb érték. Sem az üdvösségnek, sem a boldogságnak nem alapfeltétele. A látássérültség nagyban meghatározza az ember lehetőségeit, kiszolgáltatottsága tagadhatatlan. Am ha csupán ezen múlna a boldogság, akkor minden látó ember vidáman szaladgálna a világban, de ez nyilvánvalóan nincs így. A belső út, a hit útján járás sokkal magasabb érték. A csodás gyógyulások célja, hogy megdicsőítsék Istent, és másokat közelebb vigyenek a mennyei színházhoz. De Isten van olyan gazdag, hogy kegyelmével csodás gyógyulás nélkül is kihozza a legjobbat akadályozott életünkből. József atya hozzáfűzi: a látás hiánya fogyatékos, de ettől függetlenül Isten kegyelméből a látássérült ember is képes teljes értékű életet élni. Fontos tudatosítani, hogy „az életem rajta van Isten áldása”. Márpedig Isten áldásával „sokra viheti” az ember. Mindannyiunknak megvannak a nehézségei, kéréstjei. Ha belesüppedünk ezekbe, nem fogunk előbbre jutni az üdvösségünk felé vezető utunkon. Azt kell megtalálnunk, hogy az adott – meglehet, nem könnyű – helyzetben mi az, amit üzen nekünk a Jőisten, és hogyan tudjuk azt életre váltani a mindennapokban.

A testvérpár még hozzátesszi: József atya meg tudja mutatni egy látó ember nézőpontját, Mária a vak ember szemszögét képviseli, és ketten együtt az „együttlátás” jegyében arra törekednek, hogy ne csak egymás látásmódját ismerjék meg, hanem megtanulják Isten szemével látni önmagukat, egymást, a világot és legfőképpen magát a feltámadt Üdvözítőt. Isten „a Látás Istene” (1Móz 16,13), ezért az Isten szemével való látás kegyelmét kívánják mindannyiunknak hívsvéti ajándékképpen.

Bodnár Dániel
Fotó: Merényi Zita

jogelődjét). Fehér Anna, aki a rendszerváltás után maga is szerzetes lett, a '80-as évektől fogva rendszeresen szervezett látássérült felnőtteknek lelki gyakorlatokat, amelyekre Máriát is meghívta, és a testvérét is mint kísérőt. Bieber József így már kiskamaszként olyan környezetbe került, ahol felelősségteljes feladata volt. Ezek a lelki gyakorlatok komolyan hozzájárultak mindkettejük lelki érlelődéséhez.

Mária határozottan emlékszik a helyszínre és a pillanatra, amikor kamasz öccse elmondta neki, hogy pap szeretne lenni. Ő kívánta, hogy testvérének sikerüljön beteljesítenie ezt az álmot, de kevés esélyt látott rá. Öccse nagyon jó gyerek volt, „aranylelkű”, de nem szeretett tanulni. Bieber József a nyolcadik osztály elvégzése után kereskedelmi szakmunkásképzőbe iratkozott be, el is végezte, élelmiszer-eladói szakmunkás-bizonyítványt szerzett. Utólag is nagyon hálás azoknak a tanárainak, akik meglátták benne az értéket, és nem hagyták, hogy elkallódjon. Tizenhat évesen fogalmazódott meg benne, hogy pap szeretne lenni. Úgy érezte azonban, hogy hiányzik belőle több olyan képesség, ami segíthetne abban, hogy valóban jó pappá válhasson.

kapucinus atya, akivel József is megismerkedett. A polgári szolgálatos időszak leteltével úgy érezte, Isten tálcán nyújtja neki a választási lehetőséget: visszatérhet az előző életéhez, az élelmiszerboltba, vagy követheti szíve hívását. Akkor úgy döntött, jelentkezni a kapucinusok rendjébe, ahol szerzetes lett. Hat évet töltött ebben a közösségben. Időközben leérettségizett, majd Egerben elvégezte a papi szemináriumot, és 2004-ben pappá szentelték Vácott. Szigethalmon Jézus Szent Szívéért kapta a nevét a templom. Amikor Bieber Józsefet pappá szentelték, az első szentmiséjét itt mutatta be, mégpedig Jézus Szíve ünnepén. Jelenleg plébániai kormányzó Zagyvarónán, Rónafalun és Bárna településen.

Mária elmeséli, hogy noha „tesója” sokáig hadilábon állt a tanulással, más vonatkozásban kiemelkedő képességekkel bír, kifejezetten közösségi ember, a rászorulókkal pedig ösztönösen együttérző és rendkívül segítőkész. Felidéz egy történetet: a nyolcvanas évek végén az egyházközségükben először szerveztek zárandoklatot Medugorjéba. A zárandoklatban volt egy idős ember, János bácsi, aki a plébános atya mellett gyakran besegített a hitoktatásba. János bácsi akkori-

mit tehetnének a látássérültek közösségeért. Az alapítvány otthonául szolgáló, közösségi célokra megfelelő lakást a szüleiktől rájuk hagyott ház árából és csekély megtakarításukból vásárolták meg. Kiválasztásában a legfontosabb szempont az volt, hogy a látássérült emberek könnyen meg tudják közelíteni. A Gizella út ideális helyszín: Zuglóban több, látássérülteket segítő egyesület működik, néhány trolimegállóval odébb van a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének székháza, nem messze innen a Vakok Állami Intézete, valamint a vakok általános iskolája.

József atya hangsúlyozza: célul tűzték ki azt is, hogy azok a látó emberek, akik eljönnek a programjaikra, vegyenek részt a foglalkozásokon, és érezzék jól magukat a közösségben. Ne „csupán” segítői minőségben legyenek jelen, hanem aktív résztvevőként is.

Az alapítvány nevét és logóját József atya találta ki. Szeretnék összefogni a látó és a nem látó, a hívő és a nem hívő embereket. Nyitottak azok felé is, akik nem vallásosak, nem keresik Istent, de úgy érzik, az igényes, szeretetet sugárzó közösségi tapasztalatra szükségük van. Mottójukat *Máté evangéliumából* vették: „Gyertek

zúleg akadálymentesített. Az egyházzenei előadás-sorozatot 2018 óta tartja Kovács Péter kántor, aki Dorogházáról jön. A közkedvelt Terefe-re-vacsora otthonosan elnevezésű programot félévente szervezik meg, ilyenkor József atya saját készítésű ételeit kóstolhatják meg a vacsorára jelentkezők. Audionarrációs filmklubot is szerveznek, jellemzően májusban és decemberben. Ennek lényege, hogy a levetített filmet élőszavas narrációval kíséri egy hivatásos audionarrátor. A látássérült „filmnézőknek” elmesél minden olyan jelenetet, amit nem lehet hallani, például azt, hogy valaki rákacsint valakire. Népszerű az Olvasásra fel! Olvasószarok nevű programjuk is: havonta egy szombat délután összegyűlnek, és egy adott témában felolvassák azt, ami a szívükhöz közel áll. A jól látók és a gyengénlátók mobiltelefonjuk képernyőjéről vagy síkírásos könyvből, az alig látók nagybetűvel nyomtatott szövegből, a vak emberek Braille-írással könyvből vagy lapról olvasnak. A program fő célja az olvasásélmény közös meg tapasztalása. Horgolóklubot is működtetnek. A különböző események megvalósításában önkéntes segítők is közreműködnek. Az évek során kialakult egy bará-

„Nem hagyjuk magára a küzdő embert”

Vajda Norberttel, a Katolikus Szeretetszolgálat főigazgatójával beszélgettünk

A Katolikus Szeretetszolgálatot 1950-ben a kényszer szülte, mégis sikerült a legjobbat kihozni belőle. Ma már a társadalom megannyi rétegével és csoportjával foglalkozik, támaszt nyújt azokban a nehézségekben, melyekkel folyton változó világunkban küzdünk, legyen szó időskori demenciáról, alkoholproblémáról, daganatos betegségek lelki velejáróiról, csecsemők és kisgyermek korai fejlesztéséről, gyermekvédelemről vagy a fiatal generációk megszólításáról. Tizenhat intézménye van, nagyjából ezer munkatársa, és kétezer körüli azoknak a száma, akikről mindennap közvetlenül gondoskodik. Módszertani hálózata országosan több mint százötven katolikus intézményre terjed ki, s projektjeivel, képzéseivel még sokkal többeket ér el. Vajda Norbert főigazgatóval a Katolikus Szeretetszolgálat idősothtonok fenntartásán kívüli tevékenységeiről beszélgettünk.

– A Katolikus Szeretetszolgálat mottója: „Szívvel, szakértelemmel – a legkisebbektől a legidősebbekig.” Hogyan valósul meg ez a szolgálatuk sokféleségében?

– Az Egyház tanítása szerint életünk a fogantatással kezdődik. A Természetes gyermekáldás elnevezésű projektben 2018-tól együttműködünk a Semmelweis Egyetemmel, közösen indítottuk el a Rekonstruktív Reprodukív Medicina (RRM) szakrendelést, amely gyakorlati támogatást nyújt a hozzánk fordulóknak. A rendelésre a cikluskovetes.hu oldalon megtalálható oktatók tudják „beutalni” a párokat. Sokáig nem ismerték Magyarországon ezt a nemzetközileg elismert orvostudományi kezelési stratégiát, amely az emberi szervezet egészségének helyreállítását célozza meg a könnyebb fogantatás érdekében. Cikluskövetés-oktatóink, az RRM-orvoslással együttműködve, több cikluskövetési módszert tanítanak: ezek hatékonyságát rengeteg kívánt baba megszületése bizonyítja.

Tapasztaljuk, hogy a nehezített gyermekáldás és a gyermektelenség – ugyanúgy, mint az alkoholizmus vagy a demencia – soha nem csak az egyént és a párkapcsolatot terheli meg, hanem a rokonságot és a társadalmat is. Szegényérzetet okoz, ami miatt kiszorulhatnak a közösségből éppen azok, akik felé oda kellene fordulni. Nem is gondolnánk, hogy minden ötödik-hatodik ember érintett ezeken a területeken, legalábbis ismerősei révén. A gyógyulás érdekében fontos, hogy az érintettek meg tudjanak nyílni, és beszéljenek a problémájukról, mert az nem szégyellnivaló.

– Ejtsünk szót a legidősebbekről is! Önök az idősothtonaikban már a hatvanas években foglalkoztak a demenciával. Hol tartanak most ezen a téren?

– Az Interprofesszionális Demencia Alapprogramot (INDA) 2015-ben indítottuk, a demenciával élőknek és családtagjaiknak nyújtunk általa gyakorlati segítséget. Ma már például a *Székesfehérvári Hírmondóban* is olvashatunk olyan témákról, melyek a demenciával élők ellátását segítik. Az INDA-program mellett létrehoztuk a *demencia.hu* weboldalt és a Demencia Információs Órákat, rövidítve a DIO-képzést, mellyel a hozzátartozókat szólítjuk meg. Egyre több városba jutunk el, de fontosnak tartjuk, hogy a

település vezetése is részt vegyen a megnyitón. Egy ilyen alkalommal egy polgármester arról beszélt, hogy az anyósa tíz éve demenciában szenved, és be kellett látnia, nem bírja tovább, szociális otthonban kellett elhelyeznie őt. Sokaknak ad erőt, ha a településük, a közösségük vezetője, akire felnéznek, beszélni mer ezekről a fájdalmas helyzetekről.

– Évtizedek óta jelen van szolgálatukban az alkoholistamentés, de figyelmüket most már nemcsak az alkoholbetegre fordítják, hanem a közvetlen környezetére is.

– Az alkoholizmus sem csak az egyén problémája, hanem a családé. Általában gyerekek is élnek az alkoholbetegek körül, akikért szintén tenni kell. Együttműködünk azokkal a szervezetekkel, amelyek rájuk is gondolnak. Látjuk, hogy az alkoholista szülők gyerekei felnőttként is sebeket hordoznak. A Katolikus Alkoholistamentő Szolgálat (KASZ) rendezvényein magyarázatot kapnak sok mindenre, amit át kellett élniük. Csatlakozhat bárki, aki szabadulni szeretne az alkohol rabságából. A Hivatásörző Ház bentlakásos, a Katolikus Alkoholistamentő Szolgálat nem az. Fontosnak tartjuk, hogy védett közeget biztosítsunk az alkoholbetegeknek. A Leányfalun tartott hétvégi lelkigyakorlatokon erős tanúságtételek hangzanak el, melyek hatására sokan megszabadulnak az alkoholtól, vagy felismerik a helyzetüket. Ebben a függőségben is vannak visszaesések, de a közösség átsegít ezeken. Ilyen közösségek alakulnak Szekszárdon, Kaposváron, Debrecenben, Nyíregyházán. Sokan be sem vallják, hogy alkoholfüggők, pedig ez meghatározza az összes társadalmi szerepüket. Az alkohol irdatlan rombolást hajt végre a családban és a közösségben, ezért minden eszközt igyekszünk megadni a szabaduláshoz.

– Körülbelül három éve indították el a fiataloknak szánt online projektet, a *uspace.hu-t*. Mennyire sikerült megszólítani vele a jövő nemzedékét?

– A pandémia idején egyértelművé vált, hogy nyitni kell a fiatalok felé. A *uspace.hu* projektben lelkes fiatalok professzionális anyagokat készítenek, mára több mint tízezer követőjük van. Lényeges témákról beszélnek, például arról, hogyan élnek meg, hogy tíz éve demens a nagymama, milyen volt,

amikor először nem ismerte meg őket. A fiatalok tudják magukról, hogy beleszülettek az online világba, és nehezen tudják elképzelni, hogy akár csak egyetlen napra letegyék a telefonjukat. Sok esetben alapvető készségeik nem alakultak

ki, legtöbbjüknek nincs önbi-zalma, ráadásul sokan a személyes terekben nem tudnak jól kapcsolódni, ami a későbbi párkapcsolatukra is kihat. A uspace-szel a fiatalok kezdik felismerni, hogy az online világban kívül is van élet, ezt ők offline-nak hívják. Büszkéek arra, hogy alkalmakat szerveznek maguknak, amelyeken sok mindenről beszélgetnek, felfedezik az értékeket, és támogatják egymást a nehézségeikben. Egyre jobbak a kapcsolódásaik, vannak, akik idősothtonainkba is ellátogatnak, örömet szerezve a bentlakóknak, s eközben magukról is sokat tanulnak. A fiatalokban van érzékenység, csak össze kell kötni őket a lehetőségekkel.

– Nemrég adták át Veszprém-ben a korai fejlesztőközpontot, ahol pici babáknak, kisgyerekeknek segítenek a fejlődésükben. Hogyan jött létre ez az intézmény?

– A korai fejlesztő Veszprém-ben a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia, az állam, a város és a Katolikus Szeretetszolgálat együttműködésével valósulhatott meg. A vesp-rémi kórházban koraszülött babákat ellátó PIC-részleg (Perinatális Intenzív Centrum) működik, de nem volt megoldva, hogy milyen fejlesztést kapnak a kicsik, ha kikerülnek onnan. A Bara-házzal ezen a hiányterületen sikerült előrelépést tennünk. Negyszáz kisgyereknek nyújtunk mozgásszervi és fejlesztő foglalkozásokat. A vesp-rémi ér-sekséggel együttműködve család-pasztorációs alkalmon is részt vehetnek a családok. Az intézmény megnyitóján egy édesanya arról beszélt, hogy milyen sokat segít neki a Bara-házban megtapasztalt hit és tudás. Szeretnénk minden intézményünkben képviselni ezt, ezért is törekszünk arra, hogy együttműködési megállapodásokat kössünk szakmai intézményekkel, egyetemekkel.

– Miért Bara-háznak nevezték el az intézményt?

– Börzsei Barbarával 2019-ben találkoztam először, abban az évben nyílt meg a görög-katolikusok debreceni korai fejlesztő központja. A férjével szerettek volna Veszprém-ben is létesíteni egy ilyen intézményt, ugyanis több száz

kilométert utaztak, hogy a kisfiukat drága fejlesztésekre vigyék. Ha Barbara nincs, ma nincs Veszprém-ben korai fejlesztő. Váratlan halála megrázta a helyi közösséget és minket is. Egyértelmű volt, hogy az iránta való tiszteletből Bara-háznak nevezzük el az intézményt. A szülei ott voltak az átadón. Szívbe markoló élmény volt, amikor lelepleztük Barbara domborművét, és az édesapja beszédet mondott. A Bara-ház az egyetlen egészségügyi finanszírozású intézményünk. Az egészségügyi rendszer kihívásai minket sem kímélnék, nem egyszerű feladat jó szakembert találni, megfizetni és megtartani.

– Miért éppen ebben az épületben helyezték el a korai fejlesztőt?

– Veszprém Európa kulturális fővárosa volt, amikor az intézmény létesítésének előkészületei zajlottak. A terv az volt, hogy a gyermekorház területén építenek fel egy új épületrészt erre a célra, de az infláció miatt ezt nem lehetett megvalósítani, a Nemzeti Egységbiztosítási Alapkezelő pedig csak egy évre adott feltételes működési engedélyt. Tóth Tamás, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia akkori titkára mindenben támogatott bennünket, így hosszabbítást kértem, és erősen hittük, hogy a küzdelmek ellenére találunk megfelelő épületet.

Aztán egyszer csak felhívott Porga Gyula polgármester, hogy van egy régóta kihasználatlanul álló ingatlan, amelyben valaha gyermekpszichiátria működött, és a város vállalja a felújítását. Kivételes együttműködést tapasztaltunk meg. Ennek köszönhető, hogy tavaly meg tudtuk nyitni a Bara-házat.

– Bakonyszücsön is egyedülálló intézményt működtetnek.

– A bakonyszücsi Lelki Rehabilitációs Otthon Bakos-Tóth Márta klinikai on-

kopszichológus és Rajczi Pál atya nevéhez fűződik. Az intézményt, amely szintén egy „ékszerdoboz”, 2020-ban vet-tük át, elsősorban daganatos megbetegedésekben érintett gyerekeknek és felnőtteknek nyújtunk itt lelki felépülést.

Nincs még egy ilyen intézmény az országban. Sokszor látjuk, hogy a jó szándékú emberek remek kezdeményezései fenntartó híján bármelyik nap bedőlhetnek. Bakonyszücsre is igaz volt ez, de most kiszámítható a működése. 2020-ban a covid-járvány miatt nem tudtuk feltölteni a férőhelyeket. Átvészeltük ezt az időszakot, és ma ott tartunk, hogy nagyon gyorsan betelik az éves naptár. Az intézmény bemutatkozó videójában egy édesanya ezt mondja: „hívó emberként nekem át kellett élnem, hogy Istenem, a te kezébe teszem le a lányom életét”. Elképesztő terhekkel érkeznek az emberek Bakonyszücsre, mégis erősítik egymást, itt tudnak mosolyogni, nevetni.

– Hogyan nyújtanak segítséget a szociális szférában dolgozóknak?

– Szeretnénk támogatni a szakembereket is, így csatlakozunk a Területi Szakmatámogatási Rendszer (TSZR) állami kezdeményezéséhez. Tizenegy TSZR működik országszerte, mi vagyunk a legfiatalabbak. Felekezettől függetlenül egyházi és állami szociális és gyermekvédelmi intézményekben dolgozóknak teremtünk fórumot, hiszen sok esetben azt látjuk, hogy az ország különböző szegleteiben hasonló problémákkal küzdenek, de nincs lehetőségük megbeszélni ezeket egymással. A székházunkban is rendezünk alkalmakat, melyeken előrevivő felismerések születnek. Sokat tehetünk értük, ha megszólítjuk őket, és ha kapcsolatot tudnak teremteni egymással. A továbbképzéseken és műhelyeken érdemi szakmai kérdéseket vitatnak meg, és akár az ágazati irányítás felé is jelezni tudják a problémákat. Így sikerülhet változást elérni a fogyatékosellátás, a pszichiátria vagy a hajléktalanellátás terén. A szociális és gyermekvédelmi ágazat munkavállalóinak bérét állami szinten rendezni kell, ez nem kérdés, ahogyan ez a pedagógusok és

az egészségügyi dolgozók esetében történt, történik.

– A honlapjukon negyvenegynéhány oldalt tesz ki azoknak az intézményeknek a felsorolása, amelyek hálózatot alkotnak a Katolikus Szeretetszolgálat körül.

– A Katolikus Szeretetszolgálat az Egyház módszertani intézménye. Több száz tagot számláló módszertani intézményhálózatunk van, az összes katolikus fenntartású szociális intézmény hozzánk tartozik a házi segítségnyújtástól kezdve a népkonyhán át a nappali ellátásig. Bizalommal fordulnak hozzánk a nehézségeikkel. Sokan a *Módszertani futárból* értesülnek a jogszabályváltozásokról, és új eljárásokról, szolgáltatásokról is olvashatnak online kiadványunkban.

– Az intézményekben mindenhol nagyon odafigyelő, kedves, szeretetteljes munkatársakkal találkoztam. Hogyan sikerül megőrizni ezt a légkört?

– A munkatársainknak is vannak gondjaik, de a nap minden percében látják a még nehezebb élethelyzetben lévő embereket. Volt egy lakónk, Zsuzsa, aki több évtizeden át az ipolytölgyesi otthonban élt. Izomsorvadásban szenvedett, az egész életét ágyban töltötte, de szellemileg teljesen ép volt. Ha elolvassuk a verseit, rácsodálkozunk, hogy óriási lelki küzdelmei ellenére mégis mekkora bizakodás volt benne. Sokat tanulhatunk az ellátottjainktól.

– A Katolikus Szeretetszolgálat az elmúlt hetvenöt évben folyamatosan fejlődött, és ez most is szemmel látható. Mi a személyes meggyőződése, ami ösztönzést jelent a munkájában?

– A Szeretetszolgálatra jellemző, hogy ahol tudunk tenni is az emberekért, ott teszünk is. Szeretnénk utakat nyitni, a meglévő kezdeményezéseket összekötni. Segít ebben minket a hitünk és az örökségünk. Sok erőt ad, és nagyon hálás vagyok azért, hogy a püspöki konferencia egységesen támogat bennünket a tevékenységünkben. Ebben az épületben, amit tőlük kapunk, helyiséget alakítottunk ki a Uspace stúdiónak, az Alkoholistamentő Szolgálatnak és a Cikluskövetés projektnek, illetve továbbképzéseket tartunk. Fontos, hogy a nehéz körülmények ellenére is mindig tudjuk és higgyük, hogy van út előre, és hogy soha ne hagyjuk magára azt, aki küzd, mert az ember hamar el tud veszni. Mi közösségként tenni tudunk azért, hogy – Krisztus tanítását nem pusztán alapul véve, de képviselve is – javítsunk a nehéz élethelyzetben vagy életszakaszban lévőket életminőségén. Célunk, hogy a minden embernek járó méltóságot, megbecsülést megkaphassák, és itt a földön a lehetőségekhez képest a legjobban érezhessék magukat.

Vámosy Erzsébet
Fotó: Merényi Zita (archív)

Igent mondani Mária mosolyával

Molnár Rita a nevelőszülői hivatásról

A Mária Mosolya Nevelőszülői Hálózat a Metropolita Egyesület égisze alatt működik, és mindkét szervezet megálmodója és életre hívója Molnár Rita. Elhivatottsága mély személyes megélésből fakad: maga is nevelőszülő. E nem mindennapi életfeladat kihívásairól, fájdalmainak, és nem utolsósorban szépségeiről beszélgetünk húsvét előtt.

A nevelőszülőség témája régóta foglalkoztat. Amikor egy volt iskolatársam közösségi oldalán azt olvastam, hogy a Mária Mosolya Nevelőszülői Hálózat segítségével tavaly év végéig, mindössze másfél év alatt, kilencvenegy gyermeknek sikerült a bántalmazó környezet vagy a nevelőotthon helyett testi-lelki fejlődésüket támogatni, biztonságos családi háttérrel biztosítani, el is dőlt, hogy megkeresem őket. Szerettem volna, hogy meséljenek a hálózat elindulásáról és erről a gyönyörű, fájdalmas hivatásról. Magyarországon drámai mértékű a nevelőszülő-hiány. Az állami gondozásban élő gyermekek döntő többsége jogilag nem örökbeadható. Ők a „rendszer foglyaivá” válnak, és a lehető legkiszolgáltatottabb, szinte a legreménytelenebb helyzetbe kerülnek. Nagykorúvá válásukkor pedig még ezt az egyébként is gyenge, pókhálószerű védőhálót is elveszítik. Aki nevelőszülőségre adja a fejét, nem kis feladatra vállalkozik. Gyógyítani fog, de küzdeni is, úgy, hogy bármelyik pillanatban változhatnak a körülmények. A

még inkább. Rita marketin-gesként sikeres üzletasszony, vállalkozó volt, illetve a két-
ezres évek elejéig internetes magazint is vezetett, amelynek korunk viszonyaihoz képest rendkívül magas volt az olvasottsága. Megvolt tehát mindene: szakmai sikerek, jólét, férj. Csakhogy a vágyott

adatot” kapott. A metropolita.hu legfőbb célkitűzése többé már nem a szórakoztatás volt, hanem a hit és a hitélet megerősítése. Végül egy ponton a nevelőszülői hivatás is megérkezett az életébe. Otthonában immár két gyermeket nevel szeretetben és hűségben, magánfogadalmát nem megszegve, de csodálatos módon éppen a volt férje segítségével, aki igazi apafigura a gyermekek életében.

Rita szerint tévhit, hogy ha valaki örökbefogadásra, nevelőszülőségre kap meghívást Istentől, az a saját korábbi traumáit igyekszik gyógyítani e feladat vállalásával. Neki jó és biztonságot adó gyerekkora volt, bizalom, szeretet, elfogadás vette körül. A meghívás tehát személyes. Isten tudja, kit mire hív meg, de igent is kell mondani a meghívásra. „A férjemmel való szétválásunk után újra jelentkeztem a szakszolgálatoknál, mert úgy éreztem, mindenképpen szeretnék örökre fogadni egy gyermeket, akár egyedül is. Minden kötelező kört végigcsináltam, majd egy ponton belém hasított, hogy jaj, de hát én ezt az egészet nem is beszéltem meg Istennel. Akkor elmentem az országúti ferencces templomba, és letérdeltem a Jézus szíve szobor elé: »Jézusom, ha te ezt nem akarod, kérlek, akadályozd meg az örökbefogadást! Adj nekem jelet!« Egy héttel később elutasító levél érkezett, amelyből kiderült, hogy adminisztratív hiba történt. Megérkezett tehát a jel. Aztán egy évre rá valaki azt mondta, óriási hiány van Magyarországon nevelőszülőkből. Gyerekek ezrei ma-

érdeklődik egy-egy vasárnapra ebéd előtt, hogy fogadott unokái milyen finomságnak örülnének a leginkább.

„Természetesen bennem is volt félelem, mert az út elején nem éreztem a családom támogatását. Bennük jóval több volt a kérdés, az ijedelem, sőt szinte csak az volt – emlékszik vissza Rita. – Én viszont eltökélt voltam. Megígértem magamnak, hogy akár teljesen egyedül is felvállalom a befogadást, a meghívást – sőt hivatást – erre. Sziklaszilárdan éreztem, hogy az enyém a feladat. Végül édesapám még segített is elhozni a fiamat. Előtte két hónapig látogattam őt az intézetben. Bizalmatlan volt és zárkózott. Sosem nézett a szemembe, az övé pedig állandóan résnyire szűkült. Ezek a gyerekek érzelmileg traumatizáltak, elhagyottak, bántalmazottak, magányosak, az élet pedig már akkor szinte gyógyíthatatlan sebet üt a lelkükön, amikor még neki sem futhattak a pályának. Nem egyszerű megteremteni azt a bizalmi légkört, amelyben megmernek nyílni. A kisfiam később maga is megfogalmazta, attól félt, ha elhírszi, hogy most majd megváltoznak a dolgok, a lehetőség abban a pillanatban el is illan. Először akkor mert arra gondolni, hogy valóságos lehet ez az élmény, amikor már otthon voltunk együtt. Az intézetek jellegéből adódó személytelenség és ridegség végképp nem segíti bennük az »én

amelyek a nevelőszülői bázis építését és bővítését tűzték ki célul, ahogyan a Mária Mosolya Nevelőszülői Hálózat is.”

Rita arról is beszél, hogy a nevelőszülőket érzelmileg és a kapcsolatépítés során is egészen más jellegű kihívások várják, mint azokat, akik az örökbefogadásra vállalkoznak. Az örökbefogadó örökre fogad be. „Nem szoktunk belegondolni ebbe, de az örökbefogadás esetében az összekapcsolódás dinamikája nem rejti magában a fizikai értelemben vett ideiglenességet, a nevelőszülői kapcsolat viszont igen. Mégis, nagyon szép történetek születnek, mert a nevelőszülőség valódi gyermekmentés, és éppolyan nemes feladat, mint az orvosi, az ápolónői vagy bármely más segítőszakma gyakorlása. Sőt, mindnél nagyszerűbb: nemcsak az otthonodba, de a szívedbe, a családotba is befogadsz egy gyermeket, valakit azok közül, akiknek többnyire senkijük sincs a nevelőszülőn kívül. Ennek a hivatásnak az a lényege, hogy nem egy testet gyógyítunk meg, hanem egy gyermek sorsát, jövőjét, a teljes lényét.

Molnár Rita éppen ezért felháborítónak tartja, amikor valaki „megélhetési” nevelőszülőkről beszél. Mint mondja, ez a vállalás a hét minden napján huszonnégy óráig elkötelezettséget jelent, és nem végezhető „munkaként”: annál sokkal nagyobb szívvel és elkötelezettséggel kell hozzá, nehézsége miatt pedig pénzben ellentételezhetetlen, ahogyan az anyai gondoskodás sem beárazható. A szociális ágazatban minden munkakörben keresnek pénzt a szakemberek, mégis a nevelőszülőség az, amiről a társadalom gyakran tévesen, elítélően gondolkodik. Igazi hőseket találunk a nevelőszülők között. Persze mint mindenhol, sajnos ezen a területen is akadnak kivételek, de a nevelőszülők alap-

vetően nagyszerű, csodálatos emberek, akik egyáltalán nem pénzért veszik magukhoz a gyermekeket. Nevelőszülőnek

lenni „folyamatos szeretet és szolgálat, a szó legszorosabb értelmében vett szeretetszolgálat” – fogalmaz.

Rita számára nem volt kérdés, hogy vállalkozni akar erre a szolgálatra, és azt is érezte, segítenie kell mindazokat, akik szintén meghívást éreznek magukban a nevelőszülőségre. „Ma már nagyon komoly pszichológiai és életvitelt érintő átvilágításon esnek át a jelentkezők, ahogyan a gyakorló nevelőszülők is. Az állam körülmények között gondoskodással vigyáz a gyermekekre.”

„A Szűzanya mindig fontos szerepet töltött be az életemben” – teszi hozzá Rita. Szűz Mária is befogadó. Isten angyala feltette neki az üdvörténytel legfontosabb kérdését, és ő azonnal igent mondott. Tudta, hogy mik lesznek a kimondott igen velejárói és következményei, mégis gondolkodás nélkül átadta az életét, ahogyan József is. „Amikor azon töprengtünk, hogy szakemberek felkérésére mi is létrehozunk egy hálózatot, rögtön egyértelmű volt, hogy a Szűzanya kezébe szeretnénk tenni ezt az elhatározásunkat, és, ha sikerül elindítani, magát a hálózatot is.” Így kapta az

Adója egy százalékával vagy akár célzott adomány eljuttatásával bárki támogathatja a Mária Mosolya Nevelőszülői Hálózat működését, hogy a kötelekébe tartozó gyermekek nyári táborba mehessenek, megkaphassák a megfelelő szemüveget vagy fogszabályzót, lehetőségük nyíljon a sportolásra. A szervezet ezenfelül örömmel és szeretettel várja mindazok jelentkezését is, akik elhivatottságot éreznek a nevelőszülői feladatra, hiszen rendszeresen szerveznek képzéseket is.

Metropolita Egyesület – Mária Mosolya Nevelőszülői Hálózat, 3600 Ózd, Pázmány út 6., Adószám: 18876842-1-05

legtöbb esetben nem a nevelőszülő válik örökbefogadóvá. Ő a befogadó, akinek mégis oda kell adnia magából mindent. Akár csupán fél vagy egy esztendőre is.

Molnár Ritával a találkozásunkat több telefonbeszélgetés is megelőzte. Már a hangja is végtelenül megnyugtatóan hatott, amikor pedig személyesen bemutatkozott, elcsodálkozom üde jókedvén, magabiztosságán, szeme csillogásán. Történetén – keresztjén – és az abból fakadó gyümölcsökhöz

kevesebb örömet jelentett neki. Ritát mind gyakrabban foglalkoztatták riasztó gondolatok: a szakmai törekvései talán nem az Istennek tetsző útra vezetnek. A szíve azt súgta, hogy a házasság korábbi erőltetése talán nem az Isten eredeti terve szerinti irányba vitte. És elkezdődött az életében egy gyötrelmes, de szép tisztulási és megtérési folyamat. Házassága felbomlása után hivatalosan is magánfogadalmat tett Istennek, a korábban népszerű internetes oldal pedig új „fel-

radnak a rendszerben, mert nem lehet családba adni őket, hiszen nincs elég nevelőszülői család.” Rita ekkor a szívében azonnal igent mondott. Édesanyja aggodalmait és kételkedése ellenére egyedülállóként végezte el a nevelőszülői tanfolyamot, miközben teljes egészében Istennek átadottan élte az életét. Nem sokkal később hozzátérült egy kisfiú. Tizenkét év telt el azóta. Rita édesanyjának félelmei is elpárologtak, s ma már, mint egy igazi nagymama, telefonon

senkinek sem kellek» érzésének legyűrését és azt, hogy tiszta, reménykedő szívvel állhassanak meg az élet kapujában. Rita arról is beszél, hogy a statisztikák sem biztatóak: az intézetben nagykorúvá váló gyerekeknek nagyjából a nyolcvan százaléka végképp elkallódik, az alkoholizmus, a drog, a munkanélküliség többé le nem küzdhető spiráljába kerül. Azok esetében viszont, akik családba kerülnek, ez a szám húsz százalékra csökken. „Ezt ismerte fel a magyar ál-

új intézmény a Mária Mosolya nevet. Az elnevezés utal arra, hogy egy egyszerű igen, egy tiszta szívű ember anyai mosolya életet teremt, és begyógyíthatja a gyermekszíveken esett sebeket.

Horogszegi-Lenhardt Erika
Fotó: Merényi Zita

A hit, az önkéntesség és a megújuló kommunikáció útja

Beszélgetés Szabadhegy Péterrel, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat elnökével

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat (MMSZ) február 15-ére összehívott rendkívüli küldöttgyűlése Szabadhegy Pétert választotta a szervezet elnökének. A tisztség Kozma Imre atya tavaly októberben bekövetkezett halála óta betöltetlen volt. Szabadhegy Péter, aki Magyarország korábbi londoni nagykövete is volt, üzletember, ezt megelőzően pedig a Szuverén Máltai Lovagrendben látott el különböző megbízatásokat. Interjúnkban az MMSZ tagságának elkötelezettségéről, valamint a szervezet fokozatos megújulásáról is beszélt lapunknak.

– A Szuverén Máltai Lovagrendben – a magyarországi szövetségben és a római központban is – számos funkciót látott el, három éven át a Máltai Lovagrend Kormányzati Tanácsát vezette. A lovagrenddel való kapcsolatának kezdete a magyarországi rendszer-változás idejére nyúlik vissza. Hogyan lett a rend tagja?

– Amerikában nőttem fel, de magyarként. Olyannyira igaz ez, hogy az első nyelv, amit megtanultam, a magyar volt, és csak később, az óvodában kerültem közelebbi kapcsolatba az angollal. Nem beszélve arról, hogy az összes barátunk, akikkel a család tartotta a kapcsolatot, magyar volt. Az iskolában természetesen lettek amerikai barátaim, integrálódtunk az ottani életbe, de meghatározó volt a magyar közeg, amelyben éltünk. Édesapám máltai lovag volt, ő javasolta 1989-ben – huszonnyolc éves koromban –, hogy fontoljam meg a lovagrendbe való belépést.

Döntöttem és beléptem, de őszintén szólva huszonévesen még nem igazán éreztem át ennek az elköteleződésnek a teljes súlyát. Idővel aztán az ember belenő a rendtagságba. Miután a lovagrendbe való felvételem megtörtént – azaz bekerültem a magyar szövetség észak-amerikai delegációjába –, nagyon hamar, két év elteltével Magyarországra költöztem, és csatlakoztam az itteni delegációhoz.

– A Magyar Máltai Szeretetszolgálat (MMSZ) a lovagrend segélyszervezete. Mint rendtag és tisztségviselő hosszú idő óta ismerhette Kozma atyát. Milyen embernek látta?

– Nehéz erről röviden beszélni. Imre atya rendszeresen jött misét tartani a budai Várban lévő rendházunkba. Minden csütörtök este van szentmise az ottani kápolnában, s mi, rendtagok ez alkalomból össze szoktunk jönni. Tehát rendszeresen alkalmam nyílt találkozni Kozma atyával. Nagyon megfogott az, ahogyan beszélt, karizmatikus ember volt. Az üzenete mindig is az volt – s ezt gyakran hangoztatta is –, hogy a kereszténység nem elmélet, hanem gyakorlat. Tehát meg kell valószínűsítanunk a hitünket a konkrét gyakorlati életben is, nem csak a szavakban. Erre buzdított minket. Lenyűgöző elánnal tudta közvetíteni és hangsúlyozni ezt, példákkal alátámasztva.

– Az elmúlt években volt ráhatása az MMSZ működésére?

– A máltai szervezetek küldetése évszázadok óta válto-

zatlan, a szemléletmód és az értékrend ugyanaz a szeretetszolgálatnál és a lovagrendben is. A mindennapos működést viszont aránylag kevésbé ismertem. De a lovagrendben öt esztendőn át ispotályos voltam, aki a rend karitatív munkáját, így az MMSZ-t is felügyeli. Egyebek mellett lourdes-i zárándoklatot szerveztünk, vagy nemzetközi nyári tábor mozgásszerűeknek, ez vitte el a legtöbb energiámat. A legutóbbi években pedig különösen nagy mértékben megnőtt az MMSZ intézményeinek száma, és bővült a tevékenységi köre.

– Szó esett Önök között arról, hogy valamikor vezető szerephe kerülhetne az MMSZ-nél?

– Nem, erről soha nem beszéltünk.

– Hogyan fogadta a felkérést az elnöki tisztségre?

– Meglepetésként ért. Ahogy említette, az MMSZ a Máltai Lovagrend segélyszervezete, így a lovagrend javasol jelöltet, és a hivatalos jelölést az

Szabadhegy Péter 1961-ben New Yorkban született. A New York-i, a londoni és a chicagói egyetemeken szerzett summa cum laude minősítésű, illetve akkreditált mesterdiplomát. Pályafutása elején a banki szektorban dolgozott, rövid idő alatt a Chemical Bank egyik legfiatalabb alelnöke lett, később a Deloitte & Touche pénzügyi divízióját vezette. Harmincévesen költözött Magyarországra, befektetői, alapkezelői tevékenységet végzett, több társaságban tulajdonosi irányítói szerepet töltött be. Üzletmenként jelentős vállalatok irányításában vett részt, feladatai sok esetben kötődtek a cégek megerősítéséhez és nehéz időszakok túléléséhez. 2014 és 2016 között Magyarország londoni nagykövete volt.

MMSZ elnöksége teszi meg. A rend engem javasolt. A jelölés pedig december közepén történt, azután jött a karácsony. Őszintén szólva nagyon kevés idő állt rendelkezésemre, hogy felkészüljek a feladatra. Jelöltként már január elejétől ismerkedni kezdtem az MMSZ tevékenységi területeivel, jártam vidékre, próbáltam átlátni a régiók működését. Február 15-én pedig megválasztott a küldöttgyűlés.

– Milyennek látta így közelebbről a szeretetszolgálat valóságát?

– Nagyon megfogott, hogy milyen sokrétű az MMSZ tevékenysége. Még most sem látom át minden részletét, de ami a leginkább megérintett, az az itt dolgozók elkötelezettsége. Nagyon nehéz körülmények között végzik a feladatukat, nem kapnak magas fizetést, mégis hatalmas szeretettel és odaadással látják el a munkájukat: szolgálják a rászorulókat iskolákban, szociális otthonban,

hajléktalanszállón, idősek otthonában. Elhivatottak. Engem pedig nagy büszkeséggel tölt el, hogy egy ilyen szervezetnek lehetek az elnöke.

– Az üzleti világban és a diplomácia területén is dolgozott vezetőként. Gondolt arra, hogy mely tapasztalatait szeretné kamatoztatni az MMSZ javára?

– Amellett, hogy a lovagrendben is voltak tisztségeim, tény, hogy a karrierem az üzleti világban zajlott. Ezen a téren meg kell említenem, mindig fontos volt számomra, hogy olyan üzlettel foglalkozzak, amelyben van valami plusz, tehát nem pusztán pénzügyi, jövedelmező ügy, hanem olyan, aminek vannak pozitív társadalmi vagy környezeti hatásai. Ez mindig nagyon lényeges szempont volt számomra a befektetéseim kiválasztásában és az üzleti életben.

A kérdésére visszatérve, sokszor kommunikálok itt a házon belül: bár igaz, hogy a munkatársaink rendkívül elkötelezettek, és hihetetlenül fontos munkát végeznek az ellátottakért, de ez nem mindig történik egységesen; a különféle területek mintha elkülönült világok lennének. A korábbi időszakból, az üzleti életből azt hozom, ami egy ilyen nagy szervezet, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat számára szerintem fontos. Ez pedig az egységesítés,

egyrészt a külvilág felé való megjelenésben, másrészt a szervezeten belüli tudás megosztásában.

– Az MMSZ kommunikációjában olvashattuk a programbeszédének rövid összefoglalását. Szeretné átformálni a szervezetet, vagy inkább hagyná működni a már meglévő rendszert?

– A szeretetszolgálat magas szinten gondoskodik a rászoruló emberekről. Az érintettek sokszor kifejezetten személyes ellátásban részesülnek, mintha nem is intézménybe, hanem egy nagy családba kerültek volna. Ez a fajta szolgálat óriási hozzáadott érték, amit meg kell őrizni. Ugyanakkor nagy kérdés, milyen szervezeti háttér tudja kiszolgálni ezt a tevékenységet. Mindenki, aki belülről ismeri a szeretetszolgálatot, látja, hogy az egységesítésen javítani kell, ez nyilvánvaló. Nem ideálisak a folyamatok: s ez nem az ellátottak szolgálatának szint-

jén jelenik meg, hanem például a háttérmunka (back office) terén, az operatív munkában. Ezen a területen kell majd optimalizálni. Persze nem arról van szó, hogy egy új szervezeti ábrát rajzolunk az irodai asztalra, hanem a folyamatokban szükséges előmozdítani változást: például javítanunk kell az informatikai rendszereket. A mai világ működési feltételeinek nem felel meg a meglévő rendszer, egy ilyen nagy, professzionális szervezetnél sokkal átgondoltabb, modernebb informatikai megoldásokra van szükség.

Hozzáteszem, ezt nem lehet azonnal bevezetni, először a folyamatokkal kell foglalkoznunk, azok optimalizálásán kell dolgoznunk, s nem egy-két hónap, hanem több év, ami alatt szépen, lassan megvalósítjuk a változást. Azért lassan, mert eközben meg kell tartanunk azt az értéket, teljesítményt, azt az eredményt, amit a szeretetszolgálat elért és képvisel – nem szabad kockáztatnunk, hogy ebből esetleg sérüljön valami. S ez csak akkor fog sikerülni, ha megfontoltan cselekszünk.

– Tehát hagyni is kell a rendszert a maga módján működni?

– Részben igen. Nem az a fajta elnök vagyok, aki „megmondja a tutit”. Úgy gondolom, egy karitatív szervezet akkor tevékenykedik jól, ha decentralizált módon működik, önálló gazdálkodással. Hiszen csak a helyi szinten tudják eldönteni, hogy az adott költségvetésből hogyan tudnak gazdálkodni azzal a céllal, hogy megfelelően szolgálják ki az ellátottakat. Honnan is tudhatnám én vagy a felső vezetésből bárki, hogy azt hogyan kellene csinálni? Egyébként mindig is olyan vezető voltam, aki meghallgatja a dolgozókat, érdekelt a véleményük. Most azért is fontos ez a hozzáállás, mert a jelenleg zajló stratégiai folyamatban szeretnénk összegyűjteni azt a rengeteg tudást, ami benne van ebben a hatalmas rendszerben, ami az MMSZ.

– Mint mondta, ez a stratégia az egységesítés felé irányul...

– Arra is. A legmagasabb szintű stratégiai kérdéseket vesszük végig. Idetartozik a hit, az önkéntesség, ugyanakkor például az is, hogy egy intézményt milyen ismérvek mellett veszünk át. Készítünk egy olyan sillabuszt vagy menürendszert, amelyet ki kell tölteniük az adott régióknak, ha szeretnének átvenni egy intézményt, s a kitöltött adatok bekerülnek a döntési folyamatba.

– Vannak konkrét intézmények, amelyeket átvinnének?

– Várólistáink vannak, régiókra bontva. Igen, tervezünk átvenni intézményeket, és azt szeretném, hogy egy-egy ilyen átvétel optimális körülmények között történjen. Jelenleg is vannak erre megoldások, de újra át kell néznünk azokat, s ha szükséges, változtatnunk egyes részleteken.

– Sok munkát követel majd ez Öntől is. Támogató családi háttér is szükséges hozzá...

– Feltétlenül! Közel harminc éve élek boldog házasságban, a feleségemet itt ismertem meg, Magyarországon. Öt gyermekünk van, a legidősebb huszonnyolc éves, a legfiatalabb tizenhat. Mindegyikük katolikus iskolába járt vagy jár. A két legkisebb a Szent Gellért Gimnáziumban tanul. Három gyermekünk már felnőtt. Nagyon büszke vagyok mind-egyikükre.

– Visszatérve a munkájára, pontosabban a programbeszédére, abban nagy hangsúlyt helyezett a kommunikáció fejlesztésére.

– Több mindent említettem még a programbeszédben, de három területet emeltem ki: az egyik a hit, a keresztény lelkiesség, ennek erősítése, a másik az önkéntesség, a harmadik pedig a kommunikáció. Ez utóbbiról szólva beszélhetünk külső és belső kommunikációról: az előbbi fontos, de az említett átalakulás előtt álló MMSZ számára legalább annyira lényeges a belső kommunikáció. Az utóbbi időben leveleket, videóüzeneteket küldök a munkatársainknak, fórumokat tartok a vezetőknek, és nemcsak az a fontos, hogy hallják, mit szeretnék mondani, hanem az, hogy én is meghallgassam őket. Minden fórumon megkérdezem a jelenlévőket, hogy mit gondolnak arról, amit elmondtam. Másrészt arra is bátorítom őket, hogy mondják el, milyen aggodalmaik vannak. Az első fórumokon nehéz volt beindítani ezt, de később azt tapasztaltam, hogy a beszélgetőpartnereim nagyon jó kérdéseket tesznek fel. Legutóbb például, amikor arról volt szó, hogy mennyire fontos

és elsődleges a hit, a keresztény lelkiesség, valaki megkérdezte: ez azt jelenti, hogy nem veszünk fel olyan munkatársat, aki nincs megkeresztelve? Azt válaszoltam, hogy le kell szögezünk, az MMSZ a Szuverén Máltai Lovagrend segélyszervezete, a lovagrend pedig a Katolikus Egyház része, de ebből nem az következik, hogy kirekesztőek vagyunk, sőt, inkább teljesen nyitottak, hiszen sok példa van arra, amikor egy nem katolikus ember mélyebb lelki életet él, mint egy felszínes katolikus hívő. Nekünk nem a külsőségek számítanak, hanem az a fontos, hogy aki velünk dolgozik, komfortosan érezze magát ebben a keresztény közösségben, mert ha nem így van, akkor valószínűleg nincs jó helyen.

– Miben látja az MMSZ küldetését a többi hazai szeretetszolgálat, karitatív szervezet között?

– Rendszeresen találkozom a társszervezetekkel, és természetesen mindig elmondjuk egymásnak, hogy ahol csak tudunk, ott dolgozzunk együtt, de semmiképpen sem versenytársakként. Van elég munka Magyarországon szociális téren.

– Közeleg a húsvét. Az MMSZ elnökeként hogyan készül az ünnepre?

– Köszönöm a kérdést. A húsvétot megelőző nagyböjt alatt mindennapi imáimban kérem a Jóistentől az alázat kegyelmét. Ezenkívül szeretnék elszakadni az elnöki teendőimtől oly módon, hogy elmélyülten megélhessem Krisztus feltámadásának igazi titkát. Ami a Magyar Máltai Szeretetszolgálatot illeti, ebben a nagyböjti, illetve húsvéti időszakban éljük meg igazán Kozma Imre atya hiányát, aki mindig lelki táplálékot ajánlkozott nekünk. Az ő szellemében készül fel a szeretetszolgálat a mostani ünnepre, kiscsoportokban, minden régióban lelkinapokkal, lelki gyakorlatokkal, szentmisékkal.

Körössy László
Fotó: Merényi Zita

Meskó Zsolt

Cirenei Simon evangéliuma

Pentek reggel volt, de már erősen tűzött a nap. Akinek nem volt sürgető teendője, s már hajnal óta kint volt a földön, hazaindult. Simon is azt mondta fiainak, Marcusnak és Rufusnak, mára ennyi. A fiúk összekötözték a szerszámokat, és a vállukra vették. Az apjuk ilyenkor már nem akarta terhelni a vállát. Magának sem merte bevallani, de azért érezte, a fáradság erőt vesz rajta. Fejkendőjüket egy út menti kútba mártották. Jól eső érzés volt a forróságban a vizes vásznat magukon tudni. Ittak mindhárman, aztán elindultak Jeruzsálem felé. A Golgota mellett haladtak el. Ott állt a köves domb tetején a három faoszlop. Ma is kivégzés lesz. Simonon ismét átfutott egy visszatérő gondolat, mi-érett állítják be a helyükre már reggel a keresztfák hosszanti tartóelemeit, ha úgyis kiveszik, amikor a menet a Golgotára ér. Egyszer valaki elmagyarázta neki, így senki nem meri elvinni a gerendákat. Régen, amíg a földön feküdtek, volt úgy, hogy lábuk kelt, amikor az örök ott hagyták. Simon kiköpött a Golgota felé. A fiai követték a példáját. Ahogy a törvény mondta: Átkozott mindenki, aki a fán függ. Simon megvetette a bűnözőket, a nép és a törvény ellenségeit.

Kivégzés pénteken. A gazembereknek gyorsan meg kell halniuk, hogy még az ünnep beállta előtt elszállhasson a lelük a pokolba. A város a szokásos pénteki arcát mutatta. A kereskedők egy része már igyekezett haza, a kapuknál a római örök is fáradtabbak és figyelmetlenebbek voltak, mint a hét elején. A szűk utcákban, ahol alig fért el egymás mellett két szamaras kordé, a kereskedők unottabban figyelték a bámészkodókat, csak akkor káromkodtak, ha valaki leverte a kirakott portékáik egyikét, főleg, ha azok agyagkorsók voltak és rögtön össze is törtek.

Egy ismerős jött velük szembe, és odabökte feléjük, kerüljenek, ha nem akarnak elakadni. Simon rögtön tudta, most hozzák a halálraítélteket. Ilyenkor, ha rokonok, ismerősök is jajveszékelve kísérik a menetet, a szemből érkezőknek átjárhatatlanná válik az utca. De fáradt volt, már nem volt kedve irányt változtatni. Majd a fal mellett meghúzódnak, amíg elviszik a rómaiak a három gazembert.

A következő fordulónál meglepetés érte őket: ott álltak a rómaiak, az elítéltek, de senki nem mozdult, állt mindenki és a földre nézett. Nem voltak sokan körülöttük, így látta, hogy valaki fekszik a földön a katonák lábánál. Mellette a keresztgerenda, amit a haláraitéltek a vállukon visznek a kivégzés helyéig. Már megint agyonkorbácsoltak egy semmirekellőt... Tudta, hogy akkor nem bírják az utolsó újjakra indulók a gerendát, ha nagyon kis vézna emberek, vagy ha annyi korbácsütést kapnak, hogy már alig élnek. A korbács csak a fő bűnösöknek járt a kereszt mellé. A római őrségparancsokok ezért a

kötelező mennyiséget inkább elcsalták, ha látták, hogy nem bírja az emberük.

Simonék odaértek a menet mellé. A rómaiakon kívül csak asszonyok és gyerekek álltak ott, férfi nem volt velük egy sem, csak a kereskedők a boltjaik előtt. Elkapta a római centurio tanácstalan tekintetét, aki hirtelen felderült, amikor meglátta Cireneit. Intett neki, jöjjön oda. Simon ránézett a fiára. Rufus tétován állt, Marcus azonban tudta már, mit jelent ez. A rómaiaknak jogukban állt bárkit meghatározott feladatra és időszakra munkára fogni, ha ezt a katonaság elrendelte. A százados szinte emberséges hangon mondta Simonnak: A törvény értelmében arra kötelezem, hogy az elítélt keresztgerendáját a Golgotáig vigye.

Ezt a szégyent... mégiscsak kerülnie kellett volna... Ránézett a gerendára, nem tűnt nehézknek, de most visszamenni megint a városfalon kívülre. Választási lehetősége nem volt. Előfordult már, hogy a rómaiak kijelölték kőfaljavításra. Azzal nem is volt semmi baja. Tisztesseges kőművesmunka, aminek aztán ott az eredménye. De ezt a szégyent a fiai előtt, hogy egy közönséges bűnöző, egy lázadó vagy gyilkos keresztjét cipelje mindenki szeme láttára... Düh és keserűség töltötte el. Utálkozva köpött ki maga elé... Átkozott mindenki, aki a fán függ. Bár csak a zsidó főtanács ítélte volna el ezt az embert, akkor megkövezés járt volna neki, arra meg mindig van elég bámsz léhűtő, aki szívesen vágja oda a követ. Nincs ennek az embernek barátja, férfi ismerőse, aki elkísérné a kivégzésre?

A római centurio megértette a vállát. Határozottan, de szinte egyúttérzőleg mondta: Vegye föl, legyünk túl rajta minél hamarabb! Már a centurio első megszólalásánál is valami furcsa érzés futott át rajta, s ez most bizonyossággá vált. Ez a százados nem úgy beszél, ahogy a római tisztiek. De nem volt ideje ezzel foglalkozni, mert letérdelt a gerenda mellé. Most vette észre, hogy a földön fekvő, ziháló embernek töviskoszorú van a fején.

Hogy kerül ez oda? Nem látott még olyan halálraítéltet, aki ilyet viselt volna. Ki lehetett? A vérben úszó alak próbált feltápáskodni. Simon, mielőtt a gerendát megfogta volna, önkéntelenül a hóna alá nyúlt, és segített neki felállni, aztán elkapta a kezét, dühös lett magára. Minek ér hozzá egy ilyen véres gazemberhez, még őt is beszennyezi. A véresre vert gazember alig tudott megállni a lábán és lehajtotta a fejét. Hát ez valóban nem ért volna fel a Golgotára!

Simon lehajolt a gerendáért, amikor egy véres kéz az arca felé nyúlt. Ösztönösen hátrakapta a fejét, nem akart újból hozzáérni a gyilkoshoz. Felnézett rá. Ekkor látta meg a szemeit. A töviskoszorú vájta sebekből a szemhéján keresztül folyt le a vér az arcára. Mintha valami örült görög táncos lett volna, akinek vad vonásokkal kifestették az arcát. A véres keret mélyén vakító szempár nézett rá. Meghökélt tőle. Az ember csak annyit mondott: Köszönöm! Cirenei védekezően elkapta a tekintetét az őt rabul ejtő szempárról, és felvette a gerendát. Nem is érezte a súlyát, ahogy a vállára tette. Hirtelen nem érzett semmit maga körül. Eltűnt a tömeg, eltűntek a rómaiak, csak ő maradt ott kettesben ezzel az idegennel, és csak arra vágyott, hogy újra belekapaszkodhasson a halálraítélt tekintetébe.

A centurio elkiáltotta magát, a menet elindult. Simon újra hallani kezdte a környező zajokat. Az utcai árusok elítéltek felé irányuló köpdösését, a római katonák nógató kiáltásait és hátrábbról asszonyok, gyermekek sírását.

Alignogy elindultak, a férfi megtántorodott és belékapaszkodott. Az első gondolata az volt, véres lesz a ruhám, egy lator vérértől veres... De ahogy ő is megállt és a férfi is, újból találkozott a tekintetük. Segítség! Mi van ennek az embernek a szemében? Miért néz így rám? Mit akar tőlem? Ahogy így egy pillanatra megálltak, egy nő lépett át a rómaiak között, és még mielőtt azok feltartóztathatták volna, kendőt tartott az elítélt arcához.

Az asszony alig hallhatóan ezt suttogta: Jézus, Jézus, áldj meg minket! A centurio már oda is lépett mellé, megfogta az asszonyt és hátrátolta, de nem durván, hanem olyan mozdulattal, mint amikor valakit védeni akarunk egy közeli veszélytől. A nő leejtette a kendőt, a centurio lehajolt, fölvette, ránézett, és miközben a kezében tartotta, megremegett, úgy adta vissza az asszonynak. Simon értetlenül nézte őket, aztán a centurio elindult, ő pedig követte.

Jézus, Jézus..., akkor ez az ember az a vándortanító, akiről annyian beszéltek? Akiről azt híresztelték, hogy csodákat tett, visszaadta a vakok látását, és ha megáldotta a bénákat, azok újra járni kezdtek? Ez lenne az az ember? Valaki beszélte, hogy elfogták, mert a császár ellen uszított, de Simon került a főtanács és a római helytartó palotáját, nem figyelte a híreket. Jobb a békeség, nem szabad kőzzel menni a tűzhöz. Most is, ha került volna..., de akkor nem látta volna ezt a szempárt. Szinte égette. Nem is értette magát. A ruhájára oly kényes volt, most pedig tűrt, hogy csupa vér legyen. Jézus vére őrajta is, de nem bánta, csak lépett, és vitte a keresztet, s hagyta, hogy a jobb karjába belekapaszkodjon az elítélt. Jézus.

Már közeledtek a városkapu felé, amikor Jézus újra megbotlott, és elterült a földön. Simon önkéntelenül utánanyúlt a jobbjaival, de ahogyan elengedte a keresztgerendát, az a vállán megbillent, és utána kellett kapnia, hogy legalább őt ne rántsa el. A katonák most már kiabáltak, a százados eddig nyugodt arcán is türelmetlenség futott át. Látta, hogy egyikük sem akar a véres alakhoz érni. Simon a gerendával a vállán letérdelt mellé, és magából kipréselve a szavakat így szólt a földön fekvőhöz: Jézus, kapaszkodj belém! A földön fekvőnek ez mintha újult erőt adott volna, feltérdelt, felemelte a karját, és belefogódzkodott Cireneibe, aki a gerendával együtt felállva felhúzta őt maga mellé.

Elhagyták a városkaput, elfogytak a bámészkodók, elfogytak az utcai köpködők is. A kapu körül lézengő alkalmi árusok ügyet sem vetettek a menetre. A Golgota nem volt messze a városfaltól. Most már mindjárt vége. Bevégzi a rárótt munkát, és mehet a fiai után haza. A véres ruháról majd számat kell adnia az asszonyoknak, de addigra már úgylis minden ismerőse tudni fogja, hogy a rómaiak keresztcipelésre kötelezték.

Jézus már nemcsak egy kézzel kapaszkodott belé, hanem mind a kettővel. Ahogy a Golgota kijárt, csúszós kövein vitte a kettős terhet, hirtelen az egyikén megbicsaklott Simon lába. Egyensúlyát veszítette és térdre esett, magával rántva Jézust is. A háta mögül a centurio elharapott szavát hallotta: Harmadszor... A tiszt intett. Két római katona megfogta a kereszterenda két végét, és tolták fölfelé. Így a gerendával fölemelték Simont, és Simonnal együtt Jézust is, anélkül, hogy hozzáérték volna a véres ruhájához. Az utolsó métereken már minden lépésére vigyázott. Soha nem volt még a Golgotán, nem gondolta, hogy ezek a fényes kövek ennyire csúsznak. Hányan járhatták már ezen első és utolsó útjukat! Amikor megérkeztek a dombtetőn álló faoszlopokhoz, a szabadon rákiáltott: Tegye le! Elmehet! A kötelességét teljesítette.

Erezte, hogy Jézus elengedi a karját, és távolabb lép tőle. Így nyugodtan le tudta fordítani a válláról a gerendát, és letehetette a földre. A római katonák elkezdték ledönteni a földre a gerendákat és ácsolni a kereszteket. Eddig észre sem vette a két másik elítélte, akik a hátuk mögött jöttek. Azokon nem volt töviskoszorú, és nem voltak véresre korbácsolva sem. Csak állt és nézte Jézust, nem tudta, mit tegyen. Jézus megfogta a kezét, utoljára a szemébe nézett, és csak annyit mondott: Köszönöm! Simon állt, és fogta ő is Jézus kezét. Legszívesebben megölelte volna. De hogy lehet egy halálraítélte megölelni itt, a rómaiak előtt? Még azt hinnék,

hogy valami köze van hozzá,
és őt is elfognák. Jézus alig
hallhatóan szólt hozzá. Menj,
ne félj! Elengedte a kezét, majd
elfordult tőle.

Cireneit az egyik római a lándzsája végével oldalba bökte. Menj már innen! Hátralepett, és megállt a katonák gyűrűjén kívül, az asszonyok között. Egy fiatal férfit látott, aki egy idősebb nőt támogatott. A többiek csak gyerekek és nők voltak. Szomjasnak érezte magát, jólesett volna neki egy korty víz, de a Golgotán nem volt. Leült egy kőre. Érezte, mennyire kellene, de valami ott tartotta. Nézte, ahogy Jézust lefektetik a keresztre, ahogy a hatalmas szegeket a testébe verik. Soha életében nem látott még ilyet, csak a kereszten lógókat látta megszűröl. Az átkozottakat, akik a fán lógnak. Jézus üvöltött, a vér magasra fröccsent a levegőbe és a rómaiak ruhájára, akik erre heves káromkodásba kezdtek. Aztán az üvöltésnek és a kalapácsütéseknek vége szakadt, már csak a fájdalmas hörgés hallatszott. Felállították a kereszteket, a rómaiak egy része elment. Bámészkodók is alig maradtak. Simonnak is indulnia kellett volna, de nem bír mozdulni.

Ült, és nézte a Jézust, a te-
kintetét, de a keresztre feszít-
ett lehajította a fejét, és zihálva
küzdött minden lélegzetért.
Meg fog fulladni. A római cen-
turio Simon mellett állt meg.
Nem tudta, mennyi idő telt el.
Jézus felemelte a tekintetét, és
rájuk nézett. Uram, bocsáss
meg nekik, nem tudják, mit
tesznek! Alig hallhatóan be-
szélt, de Simon tisztán hallotta
minden szavát. Uram, kezed-
be ajánlom lelkemet... Mintha
villám csapott volna közéjük,
megremegett a föld, és sötét
lett. Simon a földre vetette ma-
gát. A római százados megren-
dült hangon szólt hozzá... Ez
valóban az Isten fia volt.

Amikor meghalt Simon, a fia mesélték, nem tudták meg, mi történt azon a napon, de az apjuk attól fogva soha többé nem köpött a földre, és mindig meghajtotta a fejét, amikor a Golgota mellett vezetett el az útjuk.

	PASSIÓJÁTÉKOK ORSZÁGSZERTE			
Tárnoki Passió 2025.04.10., 19:00 Rózsafűzér királynéja-templom 2461 Tárnok, Fő u. 59.	Debreceni Passió 2025.04.12., 19:00 Szent László Római Katolikus Domonkos Plébánia 4027 Debrecen, Füredi út 6.	Veszprémi Passió 2025.04.13., 15:00 Margit-romok 8200 Veszprém, Margit tér 2.	Tatai Passió 2025.04.13., 19:30 Szent Kereszt felmagasztalása- templom 2890 Tata, Kossuth tér 15.	Táplánszentkereszt Passió 2025.04.15., 18:00 Szent Lőrinc-templom 9761 Táplánszentkereszt, Fő út 7.
Tamási Passió 2025.04.12., 14:00 Nagyboldogasszony-templom kertje 7090 Tamási, Szentháromság tér 1. esőnap: 2025.04.13.	Abasári Passió 2025.04.12., 19:00 Szent Péter és Pál apostolok- templom 3261 Abasár, Fő tér 31.	Csongrádi Passió 2025.04.13., 15:00 Nagyboldogasszony katolikus templom 6640 Csongrád, Kossuth tér 6/a.	Máriapócsi Passió 2025.04.13. Szent Mihály főangyal-templom – Nemzeti Kegyhely 4326 Máriapócs, Kossuth tér 25.	Maglódi Passió 2025.04.16., 19:00 Maglódi Művelődés Háza (MagHáz) 2234 Maglód, Fő u. 4-6.
Szécsény-Bencúrfa Passió 2025.04.12., 15:00 Szent Antal fogadalmi keresztút 3170 Szécsény-Bencúrfa, Valpurga Katona József út 9.	Gödöllői Passió 2025.04.12., 16:00 Máriabesnyői Nagyboldogasszony-bazilika 2100 Gödöllő, Kapucinusok tere 1.	Pilisvörösvári Passió 2025.04.13., 16:00 Művészetek Háza 2085 Pilisvörösvár, Fő u. 127.	Máriagyüdi Passió 2025.04.13. Máriagyüdi Szent Boldogasszony- bazilika 7800 Máriagyűd, Vujcsics T. u. 66.	Győri Passió 2025.04.18., 9:30, 17:00 Győr-Szabadhegyi Református Egyházközség 9028 Győr, József Attila utca 31.
Miskolci Passió 2025.04.12., 19:00 Avas-Déli Római Katolikus Plébánia, Isteni Ige-templom 3529 Miskolc, Fényi Gyula tér 4.	Makói Passió 2025.04.13., 9:00 Szent István király- plébániatemplom 6900 Makó, Szent István tér 22.	Budapest II. kerületi Passió 2025.04.15., 8:30, 19:30 Szent Angéla Ferences Általános Iskola és Gimnázium 1024 Budapest, Ady E. u. 3.	Óbudai Passió 2025.04.13., 18:00 Óbuda-hegyvidéki Szentháromság-templom 1032 Budapest, Vörösvári út 110.	Hévízgyörki Passió 2025.04.18., 15:00 Szent József római katolikus templom 2192 Hévízgyörk, Szent Erzsébet utca 1.

A demokrácia álmának tanúja

Beszélgetés Andrási Andorral

Gyermekkora a második világháború, a zsidóüldözés, a háborút követő nyomorúság árnyékában zajlott. Tizenkét évesen Sztéhlo Gábor gyerekotthonába került, amelynek demokratikus felépítése az egész életét meghatározó tapasztalat lett számára. Később sugárfizikusként dolgozott, feleségével negyvenhét éven át éltek együtt, akivel két gyermeket neveltek fel. Elmúlt nyolcvanéves, amikor a holokausztúlélő Fahidi Éva társa lett. Könyvet írt Levelek a túlvilágra címmel, részt vesz Sztéhlo Gábor és most már Fahidi Éva szellemi örökségének őrzésében is. A múlt és a jelen bölcs tanúja, tanúságtévője mesélt különleges életéről, a történelem útvesztőin át megérett és megőrzött szilárd meggyőződéséről: a szeretet, a befogadás élethez, a szembenállás, a gyűlölet pusztulásához vezet.

– 1945-től az evangélikus lelkész, Sztéhlo Gábor védőszárnyai alatt élt az általa létrehozott, Gaudiopolisnak nevezett gyermekvárosban. Milyen életút vezetett oda, és hogyan élte meg ezt a különleges világot, amelyet gyerekköztársaságnak is neveznek?

– Mindkét szülőm a Bánátból származott, amely terület már nem Magyarországhoz tartozott, amikor összeházasodtak. Apám félzsidó volt, az apja zsidó, az anyja katolikus sváb asszony. Anyai ágon mélyen római katolikus család voltunk. Szüleim Budapesten éltek, otthon a nővéremmel és a jóval később született öcsémmel mindhármán katolikus nevelést kaptunk. Apám középvezető volt egy magáncégnél, de ezt az állást a zsidótörvények miatt elvesztette, és 1942 tavaszán behívták katonai szolgálatra (munkaszolgálatra) is, ahonnan többé nem tért haza. Akinek legalább két nagyszülője zsidó volt, az zsidónak számított. Minket, gyerekeket ez nem érintett, mert csak egy nagyszülőnk volt zsidó. Apám mindjárt a frontra került, nem lehetett ott, amikor a harmadik gyermeke megszületett. Anyámnál már a harmincas évek végén sclerosis multiplexet diagnosztizáltak, ami manapság is gyógyíthatatlan betegség, akkor pedig még kevesebb gyógyítási mód állt rendelkezésre. Se állás, se megélhetés nem volt, de ott volt a betegség, három gyermek, s a férje a fronton: anyámnak így kellett gondoskodnia a családról, miközben a frontvonal közeledett. A megélhetés nagy gondot okozott, ráadásul az árvíz is előtört bennünket. 1945 tavaszán, amikor innen már elvonult a front, de tőlünk nyugatra még zajlott a háború, lemehettem Temesvárra, ahol nagyanyám és nagynéném éltek, ott jól el voltam látva. Ez őszig tartott, amikor kezdődött az iskola, ezért vissza kellett jönnöm Magyarországra. Anyám akkor hallotta egy deportációból hazatért csillaghegyi ismerősétől, hogy a gyerekei egy Sztéhlo Gábor nevű lelkész gyermekotthonában vannak. Így kerültem oda az öcsémmel együtt. Csodálatos helyen volt, rettentően jól éreztem magam, öcsémmel ellentétben, akinek nagyon hiányzott az anyám. Őt két év elteltével a nővérem haza is vitte, én négy évet töltöttem ott.

– Mi az, ami a leginkább meghatározó az Ön számára ebből a kényszer szülte, mégis példaértékű demokráciából?

– A fiatalok közösségében megélt önkormányzatiságra már voltak korábbi nemzetközi példák, amelyek mentén Sztéhlo elgondolta a Gaudiopolist. Teremtünk meg magunknak az együttélés szabályait, és annak megfelelően élünk: ezt föl lehetett fogni játéknak is, de közben halálosan komoly volt. Mindenkinek megvolt a maga felelőssége, mindenki fontosnak érezhette magát. Jogok és kötelességek egyaránt voltak. A háború sok mindent szétzilált, meg kellett tudni élni, dolgozni kellett, feladataink voltak. A munka, ami a megélhetésünk feltételét jelentette, egyben a közösségteremtés eszközévé is vált. Fát vágunk az erdőben, meg-

– Az egyik nagyapja zsidó származású, gyerekkorában katolikus hittanra, cserkészetre járt, majd az evangélikus Sztéhlo Gábor gyermekotthonának lakója volt. Hogyan éltek meg a gyerekek a vallásukat a Gaudiopolisban?

– Sztéhlo Gábor mint evangélikus lelkész teljes szabadságot hagyott mindenkinek, nem próbált téríteni. Megadta a lehetőséget, hogy ki-kí gyakorolja a saját vallását. Ő maga minden vasárnap istentiszteletet tartott a nagy ebédlőben, aki akart, részt vett. A közelben, gyalog tíz percre volt a Manréza jezsuita rendház, én oda jártam, ministráltam is, mint korábban otthon, Csillaghegyen. Időnként Páternek is szólítottak, mert nem voltam hajlandó káromkodni, komolyan vettem a vallási előírásokat. Félnék gyerek voltam, de nem szenteskedő. Sztéhlo Gábor a krisztusi szellemiséget tekintette irányadónak. Ez a Gaudiopolis alaptörvényében így fogalmazódik meg: „Krisztus evangéliumának szellemében, társadalmi korlátokat megszüntetve önálló, öntudatos, önismeretre és önbírálatra törekvő, gyakorlatilag ügyes, elméletileg képzett

végeztem. Nyakig benne voltunk '56-ban az események sűrűjében. Az egyetem után egy kutatóintézetbe kerültem, onnan a Központi Fizikai Kutatóintézetbe. Ez utóbbi az egész szakmai tevékenységemet meghatározta.

– Később megházasodott, gyermekei születtek.

– Az egyetemen nem nagyon udvarolgattam, nem voltam túl magabiztos. A kutatóintézetben, ahol dolgoztam, jó volt a társaság, még az egyetemről ismertük egymást, kirándulni jártunk, és színházba, hangversenyre is. Köztük volt a zsidó származású Földes Márta, akinek a szülei odavesztek a holokauszt alatt, a nagynénje nevelte föl. Vele szabad utat engedtem az érzéseimnek, és kiderült, hogy ennél jobb megoldása nem is lehet az életemnek. Az aggályaim, hogy hogyan fogok igent mondani egy egész életre szólóan, megszüntek. 1961 januárjában romantikus körülmények között házasodtunk össze Prágában. A szüleink nem éltek, nem voltak kötelezettségeink, így nem kellett alkalmazkodnunk senkihez. Az óvárosi részben találtunk egy papot, egy remek embert, és a csodálatosan kivilágított Týn- templomban orgonaszó mellett összeházasodtunk. Az egyik tanú a közeli antikvárizlet vezetője, a másik a meglehetősen illuminált állapotban lévő sekrestyés volt, rajtuk kívül ott volt még az orgonista és a csodálatos pap, aki aztán megmutatta nekünk Prágát. Mártit, annak ellenére, hogy zsidó származású, a szülei gyerekkorában egy apácarend iskolájába írárták be, a Sionba, és ő élete végéig meggyőződéses katolikus hitben élt, úgy is halt meg. Két gyermekünk született, egy fiú és egy lány. Éltük a szakmai életünket, egy helyen dolgoztunk már a végén, a Központi Fizikai Kutatóintézetben. A gyerekek nőttek, a fiú a mi szakmánkat követte, a lányunk történelem–régészet szakra ment, majd két gyermek után váltott, lelkes lovasszéd lett. Mindkét gyermekünknek két-két gyermeke született.

– Idős korában találkozott Fahidi Évával, a holokauszt túlélőjével, akivel egészen nagy ajándékot kaptak az életől: egy késői szerelmet. Gondolta volna?

– Akkor költöztem hozzá, amikor bajok lettek vele. Meghívták Németországba a *Sóvirágot* (Fahidi Éva és egy fiatal táncosnő duettje, színházi előadás – a szerk.) a kristályéjszakára való emlékezés napjára; Bécsben, a Volkstheaterben volt az ünnepélyes esemény. Előző nap a főpróbán Éva rosszul lett. Kórházba vitték, kiderült, nem stroke volt, hanem TIA, átmeneti agyi keringészavar. Kérték Évát, hogy a Bécsben nélküle megtartott improvizáció végén telefonon keresztül beszéljen a közönséghez. Ő azt gondolta, kész, neki már vége, soha nem lesz több fellépése. Én plántáltam belé akkor a hitet, hogy minden rendben lesz, rávettem, hogy megszólaljon. Felhívták a Volkstheaterből, volt vele egy rövid beszélgetés, nagy ováció kísérte. A legnagyobb sikerét akkor aratta, amikor ott sem volt – mondta

zelmeket, valamiképpen nyugvópontra jutunk. Elmúlt hat-hét év Márti halála óta, amikor egy szenteste elkezdtem azon morfondírozni, hogy valamit még kezdeni kellene magammal. És akkor megjelent az életemben Éva. Egy iskolában találkoztunk először, egy holokauszt-emléknapon; én a Sztéhlo Alapítvány nevében beszélgettem a gyerekekkel. Utána a Lehel téri metrómegállóban mondtam neki, hogy mint a Sztéhlo Alapítványkapcsolattartója, felírnám őt is a listára, hogy értesítést kapjon a programjainkról. Mondta, hogy köszöni szépen, de nincs szüksége rá, épp eléggé el van foglalva. Több mint két év telt el aztán. Egy nap, amikor egy idős hölgyet, a feleségem régi ismerősét kellett volna meglátogatnom, elindultam otthonról egy szál viraggal, és összetalálkoztam valakivel, aki épp beugrani készült Évához. Vele mentem, a kezembem a viraggal, amit nem neki szántam, de végül neki adtam át. Gondoltam, megmutatom neki a könyvet, amit írtam, *Márti és a kettős identitás* címmel. Már másnap jelentkezett, elmondta a véleményét, és ő is küldött átnézésre egy szöveget. Párbeszéd kezdődött közöttünk, később kiderült, ő akkor már tesztelt engem, egyedül élek-e. Megkérdezte, elkísérném-e Németországba, és igent mondtam. Ott még közelebb kerültünk egymáshoz, és egyre szorosabb lett a kapcsolatunk.

– Évával elvászthatatlan társak lettek. Az emléket ma is őrzi, díjat alapítottak a tiszteletére.

– Akkor költöztem hozzá, amikor bajok lettek vele. Meghívták Németországba a *Sóvirágot* (Fahidi Éva és egy fiatal táncosnő duettje, színházi előadás – a szerk.) a kristályéjszakára való emlékezés napjára; Bécsben, a Volkstheaterben volt az ünnepélyes esemény. Előző nap a főpróbán Éva rosszul lett. Kórházba vitték, kiderült, nem stroke volt, hanem TIA, átmeneti agyi keringészavar. Kérték Évát, hogy a Bécsben nélküle megtartott improvizáció végén telefonon keresztül beszéljen a közönséghez. Ő azt gondolta, kész, neki már vége, soha nem lesz több fellépése. Én plántáltam belé akkor a hitet, hogy minden rendben lesz, rávettem, hogy megszólaljon. Felhívták a Volkstheaterből, volt vele egy rövid beszélgetés, nagy ováció kísérte. A legnagyobb sikerét akkor aratta, amikor ott sem volt – mondta

később erről. Nagyon különbözött a kettőnk természete, mégis elmondhatom, hogy érzelmileg egészen benne voltunk ebben a helyzetben. Ő nagyon impulzív, hangulatvezérelt ember volt, a racionalitás távol állt tőle. Először azt hittem, ez befolyásolható, de amikor rájöttem, hogy nem, akkor elfogadtam olyannak, amilyen. Lett valaki, akire az empátiás személyiségem irányulhatott, és én is teljesen meg tudtam élni magamat, a természetemet. Egészen újszerű kapcsolat volt ez számomra, fordulópont az életemben. Annnyira örültünk ennek a közös életnek, hogy azt gondoltuk, örökéletűek leszünk, de az élet nem így működik sajnos, Éva is elment. Most már kezdem összeszedni magam, de ez kilencvenkét éves korban már nagyon nehezen megy.

Nemrég alapítottuk Fischer Ádám karmesterrel a Fahidi Éva-díjat, amit ebben az évben adunk át először, amikor Éva százéves lenne. Múlt év október 22-én jelentettük be a díj alapítását a Bálint Házban, egy rendezvény keretében. A javaslatokat június végéig várjuk, az átadás október végén lesz, és Éva emlékére egy botlatókövet helyezünk majd el Debrecenben.

– Milyen világot szeretne örökölni hagyni az unokáinak, dédunokáinak? És mit tehetünk mi azért, hogy egy jobb világot építsünk fel?

– Örökölni hagynám én, ha olyanná lehetne alakítani, amilyennek szeretnénk. De borzasztó irányba megy a világ, szorongás van bennem. Érthetetlen, hogy az emberek nem tanulnak a történelemből. Visszaköszönnek azok az idők, hangulatok, hírek, amelyekről tudjuk, hová vezettek. Lassan nem lesznek már olyanok, akik személyes tanúként tudnak beszámolni arról, hogy ez mivé fajulhat, de annyira kézenfekvő az üzenet, nem is kell személyes átélés a megértéséhez. Az állandó szembenállás, ellenségkeresés semmire nem jó. Amit örökölni hagyni szeretnék, az a gyűlöletmentes, szereteten, békességen alapuló élet, a befogadó, megértő közeg. Mindig a másokra kell odafigyelni. Ha az emberek felismernek azt, hogyha örömet, jó érzést okozok, az talán nagyobb boldogság nekem, mint a másinak, úgy tényleg jó élet lenne a földön.

Thullner Zsuzsanna
Fotó: Merényi Zita

Fahidi Éva és Andrasi Andor

tanultunk olyan eszközökkel bánni, amelyeket egy városi ember nem tud használni.

– Ebben az összezártásban nem éleződtek ki a feszültségek a különféle háttérből érkező gyerekek között?

– A háború bizonyos embercsoportokat szembeállított egymással, feszültség volt zsidó származásúak és nem zsidók között. A gyermekotthonban keveredtek a különböző származású és családi háttérű gyerekek. Belőlük kellett összegyűrni egy működő közösséget: játszottuk is ezt, és közben benne éltünk. Az elején nagy feszültségek voltak az üldöztetésben érintett és az ebből kimaradt gyerekek között, az áldozatok és a tettesek leszármazottai között. Akkor még nem voltam ott, amikor ez az ellentét robbant, de Sztéhlo Gábornak sikerült békességet teremtenie a gyerekek között. Le kell zárni egy időszakot, a múltat, mert így nem lehet élni a továbbiakban, és most lehetőségünk van békésen, együttműködve, közösséget alkotva létezni. A jelenre kell gondolni, és arra, hogyan szeretnénk élni ezután – mondta nekik.

A BIBLIA ÜZENETE

Árulkodó rend

Lk 24,1–12

Nagypénteken nem lett vége a világnak... A kollektív bűntudat jegyében igenis ki kell mondanunk: Meggyilkoltuk az Isten Fiát! Az evangélisták beszámolója szerint Krisztus kereszthalálakor világvége-hangulat uralkodott, az emberek megrémültek a sötétségtől és a földrengéstől. Ami az Isten oldaláról jogos és igazságos lett volna, nem történt meg: az emberiség kapott még egy esélyt a megváltott létben való újrakezdéshez. A kereszttövében megtérő katona, aki „félni” kezdte az Istent, az elsők közé tartozik, akin a megváltás műve elkezdődött úgy, hogy még nem történt meg a feltámadás.

A megtérések sorozata kétségkívül a feltámadás után indul meg, igaz, kezdetben meglehetősen dőcögösen. Az idei egyházi év húsvétvasárnapi evangéliuma, amely János tollából származik, még nem számol be a Feltámadottal való személyes találkozásról. Csupán a körülmények sejtetik, hogy rendkívüli dolog történt. A legárulkodóbb jel mindenekelőtt a sírban maradt leplek és kendő rendezettsége, tudniillik, hogy itt minden a legnagyobb nyugalomban, méltóságban és rendben történt. Nem volt kapkodás, nem volt helye a fejetlenségnek és az iparkodásnak, nem volt szükség a nyomok eltüntetésére, mert Isten visszaállította az elbukott ember eredeti méltóságát és rendjét, s ennek nyomát meg kívánta őrizni a sírkamrában, ahová még senkit sem temettek.

A feltámadás első bizonyítéka János apostol számára a látottak összessége, de legfőképpen a rend, ami az összevissza napok, az álmatlan éjszakák után végre valami megnyugvást áraszt

felé. És ez is kegyelem, ami a szeretett tanítvány lelkében elindult azon a hajnalon. Nem volt szükség arra, hogy közvetlenül találkozzon a Mesterrel, elég volt a rendezettséget látnia ahhoz, hogy higgyen. Amikor pedig lelki béke költözik valaki szívébe, az elkezd sugározni és valami megnyugvást árasztani mások felé.

Mint említettem, dőcögösen indul el a megtérések sorozata. Nemcsak a sír felé vezető ösvényen, hanem a megtérés útján is botorkálva jár a világtörténelem első pápája. Még mindig nem érti, hogy ennek így kellett történnie: meg kellett tapasztalnia a mélységeket ahhoz, hogy a feltámadás örömebe jusson. Még nem érti, hogy Jézusnak fel kellett támadnia a halálból ahhoz, hogy ő és sorstársai, tehát valamennyien, eleséseinkből újból és újból új életre tudjunk támadni. Igazi előjáró ő, akit az evangélium tanúsága szerint még segíteni kell az elől járásban. De ez kellett ahhoz, hogy példaképpé tudjon válni sokak, és különösen azok számára, akik hitükben meggyengültek, netalán meginogtak, sőt el is fordultak Krisztus Egyházától. Szükségünk van mai jánosokra és Péterekre, akik velünk együtt futják az élet rögzős útját, de nem adják fel, sőt, a közelünkben ragyognak. Hiszem, hogy az apostolok hagytak ránk valami fényt az el nem múlóból, az örökkévalóból... Ma minden eddiginél nagyobb szükség van erre a húsvéti lángra, amely a reménytelenségben élők lelkéből képes kiúzni a kétségbeesés sötétségét. Vegyük észre őket, lássunk és higgyünk!

Fekete Szabolcs Benedek

GÖRÖGKATOLIKUS LELKISÉG

Ünnepek és jeles napok (68.)

A katolikus és az ortodox egyházakban kétségtelenül a húsvét a legnagyobb ünnep: Jézus Krisztus dicsőséges harmadnapai feltámadása. Protestáns testvéreink talán a nagypénteket tartják a legnagyobbinak: Jézus áldozati kereszthalálát emlékezve. Akárhogy legyen is, nekünk, görögkatolikusoknak a húsvét „az ünnepek királyi és uralkodói ünnepe s az ünnepélyek ünnepélye”, amint azt az örvendő, Damaszkuszi Szent János (+749) által szerzett csodálatos húsvéti kánonunkban énekeljük. Szemezgessünk most a szertartási énekeinkből olyan részeket, amelyekben az örvendezésről van szó!

Legelőször az az elővers tűnhet a szemünkbe, amit a feltámadási szertartás kezdetén énekel a pap, a rá ismételt – Föltámadt Krisztus kezdetű – húsvéti tropár előtt: „Ez a nap, melyet az Úr szerzett, örvendezzünk és vigadjunk azon” (Zsolt 118,24). Feltámadásával valóban olyan napot kaptunk, amely a feltámadásba vezet, és ennek csakis örülni lehet.

A már említett kánon elején maga az Úr szólít fel bennünket: „örvendjetek” – mert az ő győzelmét énekelhetjük. Ez pedig az egész világra kiterjed: „az egek méltán vigadjanak és a föld örvendezzen, ünnepeljen az egész látható és láthatatlan világ”. Majd kissé továbbmenve folytatódik a gondolat: „ünnepeljék” az összes teremtmények Krisztus föltámadását, vagyis örvendezzenek rajta. Még arrébb a himnuszköltő a frigszekerény előtt örvendezve táncoló Dávid király képét alkalmazza; „mi pedig az előképek beteljesülését látván, lelkesülten vigadjunk, mert feltámadt Krisztus!” A húsvéti ikonunkat állítja szemünk elé

egy másik versszak, melyben arról van szó, hogy Krisztus leszállt az alvilágba, hogy az ott tartózkodókat kiszabadítsa, akik aztán „örvendező léptekkel mentek a világosságba”. Majd ismét egyetemes dicsőítésről van szó: „a mennybéli dicsőítő karokkal ünnepeljük” a feltámadt Krisztust. A húsvétkor háromszorosan mondott imádságban így imádkozunk Krisztushoz: „szent föltámadásodat énekeljük és dicsőítjük”. Mert a kereszttel lett „az egész világ öröme”. Ismét egy evangéliumi kép: a kenethozó asszonyok „felvidulva imádták” a feltámadt Urat, majd „örömmel hirdették” őt a tanítványoknak; a későbbi kontákban pedig felszólítást kapnak: „örvendjetek!” De visszatérve a kánonhoz: mi is „örvendezve magasztaljuk” azt, aki meghozta nekünk „az örök élet kezdetét”. Kissé távolabb két bibliai kép szól az örvendezésről. Az angyal így köszöntötte Máriát üdvösségünk tényleges megvalósulásának kezdetén: „legtisztább szent Szűz, örvendezz!” (Lk 1,28). Ezt látta előre a próféta (Iz 60,1), akinek szövegét így találjuk itt: „örvendj mostan és vigadozz, új Sionhegy”, vagyis Mária.

A húsvéti sztihirákban is jelen van az örvendezés gondolata: „gyönyörködjél, vigadozz és örvendj, Jeruzsálem”, mert Krisztus kiszállt a sírjából. A Szent Liturgia első antifónája is egyetemesen hirdeti: „Örvendezetek az Úrnak, minden föld!” Ez az írás nem tudja visszaadni a húsvétkor átélt túlradó örömet, ahogyan Egyházunk dicsőíti a liturgikus szövegekben a feltámadt Krisztust, de egy kis képet adhat az örvendezésről.

Ivancsó István

PÁRBESZÉD A LITURGIÁRÓL

Az Eucharisztia ünneplése (170/9b)

Az ókorban és a középkorban a vasárnapi szentmise után a laikus szolgálattevők szokás szerint elvitték az Eucharisziát a távol maradóknak, különösen a betegeknek. Ebben az összefüggésben külön is foglalkozunk a viaticum kérdésével, amely azonban különbözik a betegek áldoztatásától, mivel azt kizárólag halálveszély esetén szolgáltatták ki. Elvileg – a körülményeket figyelembe véve – a viaticumot a kenyér és a bor színe alatt nyújtották a haldoklóknak.

A világi és pogány használatban az „útravaló” vagy „útravaló élelem” olyan eledelt és pénzt (obulus) jelentett, amelyet Erebosz és Nüx fiának, Kharónnak, az alvilág révészének kellett megfizetni a Sztüx (Akhéron) folyón való átkeléshez. Néha egy obulust helyeztek a halott szájába, a nyelve alá. A keresztyén gondolkodás már kezdetektől fogva eltért a pogány szokásoktól: a keresztyén viaticum a még élőknak szól, nem a halottaknak. Sok zsinat és egyházi határozat tiltotta azt a mágikus

gyakorlatot, hogy ostyát helyezzenek a halott szájába. E tilalom mélyen vallási indíttatású volt: a keresztyén embernek nem kell megfizetnie az örök nyugalomba való átkelését. Azt kegyelemből kapja, minden érdem nélkül. Az Eucharisztia nem váltságdíj, hanem az örök élet záloga, „mennyből alászálló kenyér”.

További jelentések is kapcsolódtak hozzá. Mivel a halált utazásnak (migratio ad Dominum) tekintették, a mennyei eledel segíti a keresztyént az átkelésben; a viaticum tehát „az utazók kenyere”. A bibliai utalások kézenfekvőek: midőn Illés próféta a Hóreb felé tartott, az angyalok táplálták (vö. 1Kor 19,5–8). Központi szerepet kap a Jn 6,54: „Aki eszi az én testemet és issza az én véremet, annak örök élete van, és én feltámasztom az utolsó napon.” Szintén ide tartozik a Jel 3,20: „Íme, az ajtó előtt állok és zörgetek. Ha valaki meghallja szavamat és ajtót nyit, bemegyek hozzá, vele vacsorálok, és ő énvelem.”

Sztankó Attila

A HÉT SZENTJE

Szent Adalbert

Április 23.

Apja cseh, anyja szász volt. A jó képességű fiút világi pályára szánták. Súlyos betegségéből a szülei arra következtettek, hogy a gyermeket Isten lefoglalta magának. 972-től a magdeburgi dóm iskolájában készült a papi hivatásra. Bérmlásakor vette föl az Adalbert nevet pártfogója, a magdeburgi érsek iránti tiszteletből. 981-ben az első prágai püspök, Dietmar szentelte pappá. 983-ban, Dietmar halála után Adalbertet választották püspökké.

Ám nem volt felkészülve a kemény feladatokra. 988-ban Rómába ment, és arra kérte a pápát, engedje zárándokként Jeruzsálembe. A montecassinói apát tanácsára azonban végül

bencés szerzetes lett az aventinói görög kolostorban. A pápa és az apátja iránti engedelmisségből ismét Prágába készült. A római kolostorból magával vitt tizenkét rendtárral megalapította a brewnovi apátságot. Ez idővel a keresztyén vallás és kultúra sugárzó központja lett.

Az otthoni állapotok azonban nemigen javultak: alig törődtek az egyházi előírásokkal és a lelkipásztorok erőfeszítéseivel. Adalbert így végül ismét elhagyta Prágát. 994–995-ben Magyarországon térített. Ő keresztele és bérmlalta meg Szent Istvánt. Ma is ő az Esztergom-budapesti Főegyházmegeye védőszentje. 996-ban újra visszatért római kolostorába. Ebben az évben koronázták császárrá III. Ottót, akivel barátok lettek.

A pápa, a császár és az érsek felszólította, hogy folytassa prágai tevékenységét. Engedelmeskedett. Elkísérte III. Ottót, és hosszabb ideig nála maradt Mainzban. Legközelebbi rokonait Csehország hercege, II. Boleszló kegyetlenül meggyilkoltatta. Látva, hogy nemzetségének esküdt

ellensége került hatalomra, az eredményes munkát már teljesen reménytelennek tartotta. Emiatt Prága helyett Lengyelországba ment, és megalapította Meseritz kolostorát. Chrobry Boleszló fejedelem támogatta, hogy az északon élő balti törzsekhez, a későbbi poroszokhoz mehessen, akik még nem kerültek érintkezésbe a civilizált világgal. Adalbert 996/997 telén térített közöttük, de munkájának akadályaival szembesülve úgy döntött, inkább a litvánokhoz indul misszióba. Ám a pogányok megölték. Már 999-ben szentté avatták.

L.K.

A hét liturgiája

C év

Ott vízszontláthatnak engem.) – Énekrend: Ho 85 – ÉE 545, 416, Ho 85 – ÉE 101, Ho 90 – ÉE 548, Ho 89 – ÉE 111.

ÁPRILIS 22., KEDD (Csilla, Noémi) – ApCsel 2,36–41 – Jn 20,11–18.

ÁPRILIS 23., SZERDA (Szent Adalbert püspök és vértanú, Béla, Norma) – ApCsel 3,1–10 – Lk 24,13–35.

ÁPRILIS 20., HÚSVÉTVASÁRNAP – URUNK FELTÁMADÁSA (Tihámér, Tivadar, Töhötöm) – Ünnepi szentmise: ApCsel 10,34a.37–43 (Mi ettünk és ittunk vele, miután feltámadt a halálból.) – Kol 3,1–4 (Azt keressétek, ami odafönt van, ahol Krisztus ül az Isten jobbján!) vagy 1Kor 5,6b–8 (El a régi kovással, hogy új tésztává legyetek!) – Jn 20,1–9 (Jézusnak fel kellett támadnia a halálból.) vagy Lk 24,1–12 (Miért kerseitek az élőt a halottak között?), este mondott szentmisére: Lk 24,13–35 (Amikor a kenyeret megtörte, felismerték Jézust.) – Énekrend: Ho 87 – ÉE 545, 416, Ho 86 – ÉE 100, Ho 142 – ÉE 548, Ho 90 – ÉE 106.

ÁPRILIS 21., HÚSVÉTHÉTFŐ (Szent Anzelm püspök és egyháztanító, Konrád) – ApCsel 2,14.22–33 (Isten feltámasztotta Jézust a halálból, és ennek mi mindannyian tanúi vagyunk.) – Mt 28,8–15 (Vigyétek hírlül testvéreimnek, hogy menjenek Galileába!

ÁPRILIS 24., CSÜTÖRTÖK (Szent György vértanú, Sigmaringeni Szent Fidéld áldozópap és vértanú, Hunor) – ApCsel 3,11–26 – Lk 24,35–48.

ÁPRILIS 25., PÉNTEK (Szent Márk evangélista) – ApCsel 4,1–12 – Jn 21,1–14.

ÁPRILIS 26., SZOMBAT (Ervin, Klétusz) – ApCsel 4,13–21 – Mk 16,9–15.

ÁPRILIS 27., HÚSVÉT 2. VASÁRNAPJA, az Isteni Irgalmasság vasárnapja (Zita, Marianna) – ApCsel 5,12–16 (A hívők száma napról napra növekedett.) – Jel 1,9–11a.12–13.17–19 (Meghaltam, s lám, mégis élek, örökké.) – Jn 20,19–31 (Nyolc nap múlva előjött Jézus.) – Énekrend: Ho 85 – ÉE 550, 416, Ho 85 – ÉE 101, Ho 119 – ÉE 553, Ho 87 – ÉE 100.

Csata zajlik bennünk szüntelen

Beszélgetés Valaczka András irodalmárral

A Biblia az elmúlt két évezredben kimeríthetetlen kincsesládája, ihlető forrása volt az irodalomnak és a művészeteknek. Megszámlálhatatlanul sok szépirodalmi mű, regény, dráma, vers, képző- és zeneművészeti alkotás – az elmúlt száz évben film – született a Megváltóról, Jézus Krisztusról és egyes bibliai történetekről, így természetesen a húsvétról is. Valaczka András irodalomtörténésszel, tanárral beszélgettünk.

– Hol bukkannak fel a húsvét motívumai az irodalomban?

– A húsvét annyira gazdag ünnepkör, hogy önmagában is vagy tucatnyi motívummal inspirálja a szerzőket. Mert hát mi mindent hoz a mi életünkbe a húsvét? A virágvasárnap örömet, s ennek az ünneplésnek mégis nagyon szerény és emberi mivoltát a számmal, amit Chesterton, a nagy angol regény- és drámaíró olyan nagy szeretettel emleget. A szent három napot, s benne a lábmosás mélyen jelképes gesztusát, ami például az *Odüsszeiában* is megjelenik. Aztán magát a vacsorát, nem is csoda, hogy olyan mélyen megihlette Oscar-díjas filmrendezőnk, Rofusz Ferencet. A kivégzést, ahol elhangzik az irgalom mondata: „nem tudják, mit cselekszenek”, s ami azután olyan nagy erővel tér vissza Bulgakov *A Mester és Margarita* című regényében, vagy azon a sokfelől ránk tekintő képzőművészeti motívumon, amit a kegyelem trónjának nevezünk. És persze magát a feltámadást, mindennek a fundamentumát, Dosztojevszkij regényeinek mindent átjáró felismerését. S az asszonyok tanúságát persze, akik nem annyira szavaikkal, mint lényük egészének híradásával futottak vissza a tanítványokhoz.

– Chestertont említette elsőként.

– Igen, Chesterton kis írása, *A számár* a maga egyszerűségében és ironiájában is megkapó alkotás, és sokkal fontosabb, mint ahogyan esetleg gondolnánk a rövidségére, igénytelenségére pillantva. „Ostobák! – rikoltja szegény, sokat gyötört állat Sárközi György fordításában – Jutott nékem is / egy nap, vad s drága nap: / hangok lengtek fülem körül / s pálmák lábam alatt.” Mert bármilyen ironikus is ez az ötlet a brit írótól és filozófustól, valójában egy nagyon gyakori élethelyzetet fejez ki: hogy mi, emberek mindig hierarchiákba, sorrendekbe, rangsorokba, sikerességi tornasorokba osztódunk, valahányadik helyre az asztalnál, a megbecsültségben vagy éppen a lenézettségben. S hogy mennyire fals és érdekeltlen besorolások ezek! A sikeresség és a lenézettség. Mert vannak egészen más dimenziók, s a számár a pálmaágas bevonuláskor ezt a másik dimenziót kapja meg. Csak nüansznai ez a szöveg, kis apróság, talán viccesebb, mint amilyen komoly, s mégis van mit tanulnunk belőle, amikor alábecsüljük vagy éppenséggel túl magas polcra helyeznénk magunkat.

– Amint mondta, a lábmosás mint irodalmi téma már Homérosznál is megjelenik. Mi ennek a jelentősége?

– Igen, az *Odüsszeiában*. Ámbár koldusként jelenik meg hazájában a hős, és meg sem ismerik, az azért neki is jár, hogy megmossák a lábát, s a dajkája így ismeri fel egy régi sebhelyről. Mintha azt mondaná a történet, hogy valójában csak azt ismerjük, aki előtt bizonyos értelemben leborulunk.

Akivel szemben lemondunk a gőg védelmező várfalairól, páncélzatáról. Aki elé alázattal tudunk odalépni, csakis őt és csakis így ismerhetjük meg igazán. Nagyon izgalmas görög eredetiben az a mondat is, ami a *János-evangélium* tizenharmadik fejezetében hangzik el: „A végsőkig szerette övéit” – mondja a szöveg Jézusról. Ez a „végsőkig” görögül: *eisz telosz*. És ez az a kifejezés, amit sokféleképpen lehet fordítani. Mert igaz az is, hogy időben a végsőkig: egészen a haláláig. De igaz az is, hogy határtalanul. Hiszen a *telosz* az a messi, az a nagyon távoli, ebből származik minden szavunk, ami a távolsággal kapcsolatos: telefon, televízió, telepátia. Talán az is ott van ebben a kifejezésben, hogy határtalanul szerette övéit. A franciák így is fordítják: jusqu’à l’extrême. Mondhatni: extrém módon is szerethetünk. Nem mérícskélve, nem spórolva a szeretetünkkel.

– Rofusz Ferencet is szóba hozta, aki csodálatos animációs filmben dolgozta fel az utolsó vacsorát. Más filmekben is előkerül valamiképp a húsvét üzenete?

– Igen, az a film egészen gyönyörűsége. Természetesen maga Leonardo festménye is az, amit a magyar művész életre keltett. Érdemes rákeresni a filmre a világhálón: élőszereplős alak is felbukkan benne, Rudolf Péter, s bár csak egy pillanatra, a gesztusa nagyon fontos üzenetet hordoz. A hitetlenségünket, a prózaiságunkat mutatja meg, azt, hogy mennyire nincs antennánk a csodára. Hogy mennyire nem tudunk bízni Isten jelenlétében

a mi kis szűkre szabott világunkban. Ma egyébként, ha drámai irodalomról beszélünk, abba mindenképpen beletartoznak a filmek is, mert ugyanaz a lényegük – konfliktus párbeszédekkel –, ami a drámáké, csak a hordozó, a közvetítő anyag kap új dimenziót a megváltozott technikával. S ezekben a filmes drámákban – még ha profánnak tűnik is a témájuk – nagyon sokszor ott van a húsvét üzenete, nagyon is erősen. Martin McDonagh filmje, *A sziget szellemei* ugyan miről szólna, ha nem a szeretetnek arról az extrém áradásáról, amit emlegettünk? S arról a júdási áruslásról, amely olyan mélyen megsebezheti a barátot, ha egyszerre csak elfordulnak tőle. De McDonagh-nak már egy korábbi filmje is mélyen húsvéti, az *In Bruges*, amelyben az irgalom határtalansága válik témává, s az, hogy mennyivel kevesebb bennünk a megbocsátás képessége, akár önmagunkkal szemben is, mint Istenben. Idehozom emelett Ruben Östlund filmjeit is (*A négyzet*, *A lavina*, *A szomorúság háromszöge*), amelyek azt a világot mutatják, amelyben már nem tudnak a húsvétról, a feltámadásról vagy az evangéliumról. De közben nagyon is ezekről szólnak a filmek, negatív lenyomatként, vagy ahogyan Pompe-

jiben emberi testek hiányában az azok helyén keletkezett üregek. Ha kiöntjük gipsszel az Östlund-filmek sötét bugyrait, kirajzolódik az evangéliumi világ – csak éppen fájdalmas úrként, ürességként. De a drámai irodalomba merném sorolni az olasz Paolo Sorrentino filmjeit is, mert semmivel sem gyengébb a drámai kompozíciójuk, konfliktusos feszültségük, mély értelmű dialógusuk, mint bármelyik klasszikusé. S itt azután még meghatározóbbak a húsvét kérdései: Létezik-e a csoda? Tudunk-e hinni benne? Miért és hogyan fordítja a mai világ a prózaiság felé az embert, akinek fel van kínálva a megváltás, és mégsem él vele? S mi segít azokon, akik mégis tudnak hinni, ma is, ha töredékesen is, ha másként is, mint száz éve? Sorrentino filmjei – *A nagy szépség*, az *Ifjúság*, s legújabban a *Parthenopé* –

Nápoly szépe – nagyon húsvéti filmek, nagyon a szeretet csodái körül keresgélnek valami evangéliumit.

– Az isteni irgalommal kapcsolatban Bulgakovot említette.

– Igen, mert a történet megmutatja, hogy még az ember is képes a megbocsátásra, hát akkor hogyan remélhetnénk ezt Istentől! Csodálatos drámai pontja a történetnek, amikor a Sátán bálja után Margarita bármit kérhetne, s ő mégsem azt kéri, amire mindenki számít. Annak a menekvését fogja kérni, akit a legjobban szeret, mindenki erre számít. S ő mégis egy idegennek kér szabadulást, Fridának, akit most látott először. Mert az irgalom irracionális, és túlnő rajtunk. Margarita sem lenne képes erre, ha nem működne benne maga az Isten, akinek Lelke mindünkben ott munkál. A szeretet érdekében nélküli, nincs a logika határai közé szorítva, erre mutatnak Jézus szavai a kereszten. Lám, az irgalom behatol a legapróbb réseken is, bosszankodik Woland. Hiába próbáljuk betömni ezeket, hogy kizárjuk a világunkból.

– Azt mondta, az isteni irgalom a képzőművészetnek is motívuma. Kifejtene ezt kicsit részletesebben?

– Elég, ha elutazunk Szlovéniába, s felpillantunk a nagyotlakai templom Árpád-kori mennyezetfreskójára. Mert az Atya jól tudja, mire képesek a teremtményei, s mire nem. Ősi eredetű kép és ábrázolásmód, amikor nem a Mater Dolorosa, hanem éppenséggel az Atya kezébe adják halott Fiát: az örök Atya kezébe az örök Fiút. Németül Gnadenstuhl az ikonográfiai neve, angolul Throne of Mercy: a kegyelem trónusa. Hitre és bizakodásra bátorítja a híveket ez a „kegyelem trónja” Szent Pálnál, bár ugyanakkor meg is riaszt. Én magam meg tudok-e majd bocsátani magamnak ott, ahol így állítják elem a bűnöm következményét, közömbösségem, cinizmusom, rosszindulatom tárgyasulását, vagy még inkább: bűnjelét? Hihet-e a kegyelem trónusában csakugyan, ha egyszer a legyilkolt Igaz a megölt Emberfia?

– És mi a válasz? Tudnak hinni még a ma emberei?

– Még Jézus legbensőbb tanítványai is nehezen hisznek. Alig hisznek az asszonyoknak is, akik az üres sírról hoznak hírt. Ez nagyon szép szövegrészlet, egészen megindító és tanulságos. Az asszonyok álmélkodását Máté is leírja, talán még plasztikusabban. „Meta phobou kai charas megales edramon” mondja a görög eredeti (Mt 28,8), vagyis: „félelemmel és nagy örömmel futottak”. A tanúkat látjuk, nem a tanítókat. Egész testbeszédükkel beszélnek: a rohanással, az arcukon ülő érzelmekkel, amelyek egyszerre mutatják a két tökéletesen ellentétes érzés drámáját: a félelemét és a nagy örömet. Az egész személyükkel tanuskodnak, nem bánva zillált ruhájukat, verejtéktől letapadó hajukat, már-már botrányos és nevetséges viselkedésüket, mert mindezt felülírja a tapasztalatuk. És a nagy örömük.

– Nehezen hisznek a tanítványok az emmauszi úton is...

– Nemcsak a hit nehézsége és a feltámadás ámulata van benne az emmauszi jelenetben, hanem az újdonság és rémület, menekülés és pusztulás komplex emberi jajszava is. „Újdonságra vágyódnak – írja Alfred Whitehead –, ám rémület tölt el a múlt elvesztése miatt.” Ezt írja, majd filozófiai műve középpontjába állítja az 1847-ben keletkezett protestáns éneket, a *Maradj velem, mert mindjárt alkonyul* (*Abide with me, fast falls the eventide*) címűt. Igen, a gyorsan leszálló emmauszi este sarokba szorítja a „rend” embereit. Biztonságot akarjak, és minden meglévő változatlanul maradását, vagy belevetem magam a mulandóságba meg az emmauszi alkonyatba, és bízom az Úrban? Ezt kérdezzük feltámadáskor.

– Úgy látja, mindez a legkomplexebb módon Dosztojevszkij műveiben tárul elénk?

– Egészen biztos, hiszen ő volt a legnagyobb. Ezt nem én mondom, hanem a többi nagy. S egy író gigászi voltát legjobban talán az mutatja, ha a többi író borul le a nagysága előtt. Márpedig a legnagyobb írók talán senkire sem hivatkoznak olyan evidenciával, olyan ősforrásként, zsinórmértékként, mint őrá, s ez azért sokat elárul a nagyságáról. Thomas Manntól csak egy rövidke előszót kértek, s hajszáll híján egy hatalmas tanulmánykötetet írt róla – ahogy mondja: fölöttébb vigyázniia kellett, nehogy ez legyen a vége. Másfelől persze mégiscsak ez lett a vége, mert hát mégis mi a *Doktor Faustus*, ha nem egy Dosztojevszkij-képlet továbbgondolása. William Faulkner évente újraolvasta *A Karamazov testvéreket*, hogy szilárdan meg tudjon maradni azon az írói úton, amelyen elindult. Marcel Proust könyvnyi tanulmányt írt a nagy oroszról, holott el nem tudnánk képzelni, hogy mégis mi közös lehetett a két ember, a két stílus tartományaiban. Albert Camus nemcsak írt *Karamazov* Ivánról a *Szi-sziúphosz mítoszában*, de színre is vitte a *Karamazovokat*, sőt maga játszotta el benne Ivánt. Mikszáth azt mondta, ha ismerte volna Dosztojevszkijt, egészen más regényeket ír. Márai úgy érezte *A félkegyelmű* elolvasása után, hogy a világ, amelyben addig élt, „elkezdett ingani és rengeni”. Kortársunkat, Jonathan Franzen-t a mai Amerika Tolsztojának mondják, joggal, s mégis: a tíz legfontosabb regény felsorolásakor *A Karamazov* testvéreket teszi az első helyre, és nem a *Háború és békét*, amihez a regényeit hasonlítani szokták. A nagy francia, Proust azt írja: Dosztojevszkijnek felesleges volt regénycímeiket kitalálnia, mindegyiknek ugyanazt az egyet kellett volna adnia: *Bűn és bűnhődés*. És valóban ez az egy érdekli az összes regényében: az emberi lélek mélyén önmagunkkal folytatott küzdelmünk. Ez a csata hatalmasabb a waterlooinál is. Ez a csata zajlik bennünk szüntelen. Ezt a véres csatát írja meg Dosztojevszkij az összes Bűn és bűnhődésben.

– Dosztojevszkij számára a feltámadás hite a legfontosabb? A húsvéti hit?

– Igen, Dosztojevszkij csodálatosan jeleníti meg a húsvétból és a feltámadásból fakadó hitünket. Raszkolnyikov számára a bűn, a visszavonhatatlan tett sötétjében egyedül a Lázár feltámasztását elbeszélő evangélium ad vigaszt. *A Karamazov testvérek* is a bűn és a halál sötétje felől tekint az emberi életre, de ugyanúgy a feltámadás hitével mutat rá az evangéliumi örömhírré. Lázár, Lázár, ez járja át az ő gondolkodását. Halál, bűn és feltámadás. Halál, bűn és feltámadás...

– Ott van nála szinte az összes motívum, amit itt emlegettünk.

– Valóban. Ahogyan a lábmosásban ott a leborulás a másik ember előtt, ezt látjuk Zozsima sztarecnél, aki leborul a bűnös és szenvedés előtt álló Dmitrij előtt. A szeretet határtalansága, „extrém” mivolta ott van Szonya alakjában a *Bűn és bűnhődésben*. És a feltámadás, mert Raszkolnyikov csakis erről akar hallani örült, megsemmisítő, felfoghatatlan önvádja közepette. Dosztojevszkij a hit drámájának szintézise. Sokszor úgy érzem: amiket írt, nem is regények. Sokkal inkább drámák. Abból a fajtából, ahová a passiót soroljuk, a drámák drámáját.

Bodnár Dániel
Fotó: Merényi Zita

A papír újjászületése

Czigler Zsófia műhelyében jártunk

A rómaifürdői házban Ribizli kutya fogad minket, nagyokat vakkantva. Hamar megbarátkozunk, két perc után már a hasát kínálja, hogy dögönyözzük. Az épület alsó szintjén található Czigler Zsófia műhelye. Patinás bútorok és rengeteg tárgy mindenütt, szépen elrendezve. Zsófi tárgyrestaurátor, azon belül is papírrestaurátor. Könyveket, újságokat, okleveleket, térképeket állít helyre egy olyan korban, amelyben a digitalizáció főként vitathatatlan. A Gutenberg-galaxisnak, úgy tűnik, leáldozott. Vagy mégsem? Itt minden arról árulkodik, hogy vannak még, akik érdeklődnek a papíralapú kiadványok iránt. Sok magángyűjtő szereti a régi könyveket, s még mindig találni olyanokat, akiknek otthonában több ezer kötet sorakozik a polcokon. Könyvtárak darabjait el is olvassák, nagy becsben és rendben tartják, egyes köteteknek pedig tokot is készíttetnek, így védik őket a pusztulástól. Megbecsülik a régiek munkáját azzal, hogy gondot viselnek a műtárgyakra.

Zsófi először felvette minket a felső szintre, az otthonukba, ahol férjével és két lányával él. Miközben kávéval kínál, elmondja, hogyan született meg benne a vágy, hogy könyvek helyreállításával, újjáteremtésével foglalkozzon. A nagynénje, Czigler Mária az Országos Széchényi Könyvtárban a restaurátor osztály vezetőhelyettese volt; valaha könyvkötőként kezdett, majd kitanulta a szakma minden csínját-bínját. „Kiskoromban annyit tudtam a nagynénémről, hogy a Várban dolgozik. Tizennégy-tizenöt éves lehettem, amikor egyszer nyáron a Balatonra készültünk, de a szüleimnek valami elfoglaltságuk akadt, ezért a nagynéném bevitt a munkahelyére. Bevezetett a műhelybe, ott kettétépett egy kis újságlapot, és megmutatta, hogyan kell szakszerűen megragasztani úgy, hogy ne látszódjon a nyoma. Tetszett nekem, amit csinál. A József Attila Gimnáziumba jártam, mi voltunk az utolsó évfolyam, amelyik még a ciszter gimnázium épületében tanult. Harmadikos gimnazista koromban megkérdeztem a nagynénemtől, mit kell tennem ahhoz, hogy jó papírrestaurátor legyek. Azt mondta, először el kell mennem szakmunkásiskolába, meg kell tanulnom a könyvkötést. Érettségi után így jó másfél éven át kézi könyvkötőnek tanultam. Az osztályban négyen voltunk könyvkötők, a többiek gépmesternek készültek. Olyan távol voltam az ő feladatuktól, mint Makó Jeruzsálemről. Minden héten két nap elmélet volt, és három nap gyakorlat, amit én a Széchényi Könyvtár kötészetén töltöttem, és megtanultam a régi kötéstechnikákat. Így kezdődött.”

A szakmunkásképző után a Magyar Nemzeti Múzeum restaurátor-asszisztens-képzésén, majd a Magyar Képzőművészeti Egyetem tárgyrestaurátor szakán tanult Zsófi. Mint mondja, a magánéletét és a képzések indulását nem mindig volt könnyű összehangolni. Hogy ne bukjon éveket, az egyetemre előbb restaurátorasszisztensnek jelentkezett, ahol sokféle anyaggal találkozott. Még csak három hete dolgozott a Széchényi Könyvtárban, amikor a továbbtanulás érdekében inkább felmondott, hogy alaposan fel tudjon készülni a felvételire. „A szüleim mellém álltak a döntésemben. Elkezdtem kémiát és biológiát tanulni. A gimnázium alatt nem sok energiát fektettem ezekbe a tantárgyakba, így fel kellett kötnöm

a gatyát. Felkészültem az egy héten át tartó, összetett egyetemi felvételire, és bekerültem a tizenkét felvett hallgató közé, tárgyrestaurátor szakra.”

Zsófi 2005-ben végzett a Képzőművészeti Egyetemen, gyesen volt, amikor diplomázott. A szülei és a nagynénje létrehoztak egy Papirusz Kft. nevű vállalkozást. „Apukám Pannonthalmán, a bencéseknél volt gimnazista, szerettek lejárni a kötészetre, megtanult könyvet kötni. Ő a legnagyobb kritikussom. A nagynénémmel azt terveztük, hogy együtt fogunk dolgozni. Amikor végeztem az egyetemen, jött a második gyerek. Amint a kicsi elment óvodába, visszajöttem dolgozni a cégbe. A nagynéném sokáig ápolta a nagypapát, akinek a halála után szeretnénk volna újra nagy erővel belevágni a közös munkába, de a nagynénémnek váratlanul be kellett feküdnie egy kivizsgálásra. Február másodikán kórházba került, és március másodikán elment... Kiderült, hogy daganata van, az vitte el. Míg élt, mindennap bementem hozzá a kórházba. Tervezgette, hogy együtt csináljuk meg a pergamenokleveleket, amelyeknek a restaurálásával megbízták. De már nem jött ki a kórházból. Nekem kellett elkészítenem a munkát, hiszen elvállalta a cég. Tudtam, hogy a nagynéném Krisztivel dolgozott együtt az *Istambuli Antifonále* restaurálásán, így megkértem, hogy segítsen, mondja el, hol vannak a buktatók, mire figyeljek. Kriszti a kezembe adta az útinaplót is, amit a nagynéném írt, azt mondta, ebben mindent meg fogok találni. Átérezte, milyen nehéz lehet, hogy itt maradtam egyedül ezzel a feladattal, és meg kell birkóznom vele. Elkészítettem hát a pergamenokleveleket. Nagyon szép feladat volt, és minden rendben ment a munkafolyamat so-

eldolgozva a fatábla belsején. A helyreállítási folyamat tele van hibalehetőséggel.”

Régen rongyból készítették a papírt. Vörösmarty Mihály nem véletlenül kiált fel *Gondolatok a könyvtárban* című költeményében: „Országok rongya! könyvtár a neved”. Hiszen bárkinek a ruhájából lehet papírt készíteni, és amit a könyvek lapjaira írnak, szinte mindig ellentmond a papírlap anyagi valóságának: „Érény van írva e lapon; de egykor / Zsivány ruhája volt. S amott? / Az ártatlanság boldog napjai / Egy eltépett szűz gyöngye öltönyén, / Vagy egy dühös bujának pongyoláján. / (...) Könyv lett a rabnép s gyávák köntöséből / S most a szabadság és a hősi kor / Beszéli benne nagy történetét. / Hűség, barátság aljas hitszegők / Gunyáiból készült lapon regél. / Irtózatot hazudság mindenüttl!”

E sorok most váltak igazán érthetővé számomra, Zsófi magyarázata nyomán, aki elmondta: régen bármilyen pamuttextil öszszeszeűzésával tudtak papírt készíteni. „Addig pörgették a malomban a rongyot, míg egy tejszerű masszát kaptak. A rongyból készült könyvek lapjai nem öregsznek annyira, mint a fából készültek, és jól lapozhatók, mert nincs bennük károsító anyag. A nagyüzemi gyártás ugyan előrelépést jelentett, de a faalapú papírlap elterjedésével mégis minőségromlás következett be. A cellulózrostokkal bekerült lignin nevű anyag miatt ugyanis a lapok sárgulnak, töredeznek. Éppen ezért most már előállítanak olyan minőségi papírokat is, amelyeknél ügyelnék erre.”

Zsófi ma is dolgozik pergamenel, főként akkor, amikor okleveleket restaurál vagy pergamenkötést

hogy meddig mehetünk el egy tárgy helyreállításában. Szöveget például nem egészítünk ki egy oklevélén, iraton. Ha tudom is, hogy oda egy N betűt kellene rajzolni, mégsem teszem meg. A modern könyvek

esetében egy bizonyos szinten most már helyre lehet állítani a szöveget, de lényeges, hogy valamilyen vizsgálati módszerrel megkülönböztethető legyen az eredetitől. Régen a múzeumi restaurálásnál azt vallották, hogy a javításnak látszódnia kell, manapság azonban a magángyűjtők már nem szeretnék látni, hogy a tárgy restaurálva van. Az etika arra is vonatkozik, hogy milyen anyagot használunk kiegészítésre. Rongypapír kiegészítése esetén én papírpépet készítek, és öntöm a hiányzó részt. Japán papírt is használhatnék, de az európai papír esetében az szerintem anyagidegen.” Mivel Zsófi magángyűjtőknek restaurál, figyelnie kell arra is, hogy védje a tulajdonosokat, műtárgyaikat ne mutassa meg másnak, és ne is találkozzanak nála.

Különleges mindaz, amiről Zsófi mesél, pedig ekkor még nem is sejtjük, mi vár ránk a műhelyben. Mintha egy másik világba csöppennénk, vagy időutazáson vennénk részt. Szinte kizárólag múzeumokban látható gépek és szerszámok állnak a sarokban, egymás mögött. A kerek vágógépbe Zsófi betesz egy jó köteg papírt, rászorítja a prést, aztán megtekéri a kereket, ami hangos csattogással elindítja a pengét. „Régen arra is gondoltak, hogy ne érje baleset azt, aki a gépet használja. Olyan messze van a kerék, hogy még véletlenül sem lehet a penge alá nyúlni. Ezt a gépet egy bőrdíszművészlethől szereztük egy barátommal, ott kiállítási darab volt” – mondja. Arrébb fűzőállványok állnak, az egyik Párizsból származik, a másikat a nagypapa készítette Zsófi nagynénjének. Profi munka.

Aranyozószerszámok sorjáznak a polcokon, méret és kor szerint gondosan csoportosítva. Az aranyozáshoz Zsófi bekapcsolja az egyplatnis villanyrezszt, és nekitámasztja a lapjának az aranyozómintákat: secesz-szióst, virágosat. Közben elmondja, hogy a könyvek szempontjából is a nap az egyik legkárosítóbb dolog a világon, felgyorsítja az öregedést. A munkaasztalon egy konyhai botmixer hever, hiszen a hiányzó részek kiegészítéséhez használt színezett papírostokat azzal kell összeűzni. A konyhából kiszuperált kisgépek új feladatot kapnak a műhelyben. Lapok áznak a kétaknás mosogatóban, a fából készültek vizén látszik, hogy sár-

gább a savtól. A másik aknában ázó, az 1800-as évekből származó rongypapírt megfoghatjuk: valóban nem török, rugalmas, és sokkal kevésbé sárga. A mosogatóban ázik egy 1956. október 23-ai újság is, vezércikke:

Gerő Ernő elotárs este rádióbeszédet mond. A lap egy, a Velencei-tavat még eredeti formájában ábrázoló térkép alatt ereszti ki magából a szennyeződést. Időközben átforrósodnak az aranyozóminták. Zsófi rányomja őket az aranyozófóliára, majd erősen bele nyomja egy előkészített bőrdarabba, hasonlóan ahhoz, ahogyan gyerekkorunkban az állatnyomdával játszottunk. A meleg hatására kialakulnak a szép aranyrajzolatok.

A boszorkányműhelyében vannak még bőrfestékek, különféle enyvek, keményítő, pataolaj és olyan anyagok is, melyek a bőrápoló, tisztító likkerkeverékhez szükségesek, visszaadják a kiszáradt bőr rugalmasságát. Az ecsetek mellett fésűk sorakoznak a polcon, hiszen amikor márványos papírokat fest Zsófi, ezekkel húzza össze a festékpöttyöket. A márványos papírok csodálatosan szépek, nem is lehet megkülönböztetni az eredetiket az újaktól. A tihanyi apátság vendégkönyvének előzéke is köztük van. Mindenféle árnyalatban és stílusban sorjáznak itt papírok, amelyek a táblák borítására szolgálnak.

A másik helyiséget egy hatalmas asztal tölti be – meg kellett toldani az eredeti munkalapot, amikor Zsófi egy óriási térképet kasírozott rajta. Egy brosúrából mutatja az oklevelek helyreállításának folyamatát, és egy Pannonthalmáról érkezett könyv felújításának menetét is elmagyarázza. „Sok könyv megfordult már a kezembben, és tanúsíthatom, bizony régen is beléjük írtak, rajzoltak az olvasók. A könyveket néha fertőtleníteni kell, mert szeretik őket a bogarak és a penész – teszi hozzá. – Ahhoz, hogy címkét tudjak készíteni a könyveknek, különböző típusú, stílusú és méretű betűkre van szükség, melyeket a betűszekrény őriz.” Megszámlálhatatlan mennyiségű apró betű van bekészítve ebben a tárolóban. Belegondolni is nehéz, milyen összehangolt finommotorika szükséges ahhoz, hogy akár csak egyetlen szót kirakjon belőlük.

Családi képek a műhely falán: a nagynéni, a szülők, a nagyszülők néznek le ránk. Dante *Isteni színjátékának* egy példánya a polcon, becses helyen. Zsófi számára különleges emlék: a nagynénje könyvkötő vizsgamunkaként kötötte, a borítón elődoborodó plasztikát pedig a nagypapa készítette. A múlt és a jelen kézzel foghatóan együtt él itt a műhelyben, ahol a régi tárgyak visszanyerik eredeti pompájukat, és „feltámadnak” Zsófi keze munkája nyomán.

Vámosy Erzsébet
Fotó: Merényi Zita

rán. Úgy éreztem, és azóta is úgy gondolom, hogy a nagynéném mindennap itt van velem. Nem történik a műhelyben semmi olyan, ami irtózatot baít okozna, pedig bőven volna rá alkalom. Sokszor mondják, milyen jó nekem, hogy nyugis a munkám. Ha tudnák, mekkora stresszel jár! Hiszen nagy kárt okozhatunk. A restaurálás ugyanis majdnem mindig rongálással kezdődik. Ha valami tönkrement, ahhoz, hogy helyre lehessen állítani, még jobban szét kell szedni. Amikor egy könyvnek megrongálódik a fűzése, előbb szét kell bontani ívekre, majd újráfűzni, mégpedig ugyanazzal a technikával, amivel a régi mester dolgozott. Ha a könyv bordára fűzött volt, ugyanabból az anyagból kell elkészíteni a bordát: zsinegből, pergamenből, bőrből. A fatáblás könyveknél a bordák át vannak fűzve a fatáblán, s a borda

javít. „A pergamen kényes anyag. A lenyűzött állati bőrt meszes fürdőbe áztatják, tisztítják, lehúzzák róla a szőrt. A megtisztított bőrt azután vízben áztatják, hogy kimossák belőle a meszet. Majd feszítőrámára kerül, csiszolják és krétázzák. A pergamen mindig drága volt, mert nagy munka az előállítása. Így ha bármit elrontottak, inkább áthúzták és folytatták a szöveget, hogy ne kelljen kidobni a lapot. Előfordult, hogy meg is varrták.”

A restaurátorszakmában nagyon fontos az etika, mondja Zsófi, és több oldalról is megvilágítja, mit kell érteni ezen. „Olyan anyagokkal dolgozunk, amelyek reverzibilisek, vízzel vagy alkohollal visszaoldhatók. Régen ennyivel kenték le a könyvek gerincét. A műhelyben az enyv melegítésétől bűdös van, mégis ezt használom én is, mert duzzasztással leoldható. Az etika arra is vonatkozik,

Fel kell mutatni a reményt

Interjú Paksy Eszterrel, az Új Város Könyvkiadó vezetőjével

Paksy Eszter a Fokoláre Mozgalom küldetése nyomán alakult Új Város Könyvkiadó vezetője, az Új Város Online magazin munkatársa. Öt gyermek édesanyja, aki a mozgalom lelkeségét követi fiatal kora óta. Az egység lelkeségéről, a családról, a könyvkiadásról és az újságírásról mint misszióról beszélgettünk.

– Mikor ismerkedett meg a Fokoláre Mozgalommal, mi vonzotta, és mi tartja meg benne sok-sok éve hűségesen?

– Gimnazista voltam, amikor találkoztam a lelkeséggel a mozgalom nagy találkozóján, a Máriapolin. A fokolárban megfogott, hogy nagyon nyitott szellemiségű, nincs benne elutasítás azok iránt, akik nem vallásosak vagy más vallás hívei, hanem megpróbálja összefogni az embereket. Ezt hoztam én is a családból: nem egy beszűkült kereszténységet, hanem nyitott, érdeklődő szemléletet. Újpesten laktunk, és amikor Káposztásmegyeren Tomka Ferenc és Jávorka Lajos atyák fellendítették a plébániái életet, a barátnőmmel éppen keresésben voltunk. A fokolár lelkeségben vonzónak találtam, hogy mennyire nemzetközi, sokrétű; kevésbé uralkodnak benne a formális imádságok, a hit a hétköznapi életet itatja át. Később elköltöztünk Újpestről, jártam külföldön is, de ez a kötődés végig megmaradt. Amikor ösztöndíjjal Párizs mellett tanultam, ott is felvettem a kapcsolatot a helyi fiatalokkal. Különböző módokon lehet kapcsolódni a Fokoláre Mozgalomhoz, többféleképpen lehet elköteleződni is. A fokolár szűkebb értelemben azt a kis közösséget is jelenti, ahol az Istennek szenteltek együtt élnek kvázi szerzetesi módon. A közösségekhez házások is tartoznak, akik szintén fogadalmat tesznek. Én azonban nem házas fokolarina vagyok, hanem önkéntes. Az önkéntesek teljesen laikusok, egyházi jogilag nem tesznek semmiféle fogadalmat. Mi is kis csoportokban találkozunk, vannak köztünk házások és egyedülállók is. A hivatásunk arra szól, hogy próbáljuk elevenen tartani a társadalomban az egység lelkeségét, a párbeszédet, a kölcsönös szeretetet. Mindannyian ott, abban a közegben igyekszünk megélni a fokolár lelkeségét, ahol megunk: a munkában, a családban, a plébánián.

– Családot alapított, öt gyermeke született. A mozgalomhoz tartozása mennyiben határozta meg a személyes életét, illetve hogyan fér meg egymás mellett ez a két felelősség?

– Az egyetem után kerestem az utamat, és eközben találkoztam a leendő férjemmel. Nagyon rokonszenvez a közösséggel, mindig mellettem van és támogat, de formálisan nem tagja a mozgalomnak. Én mindig jártam egy önkéntes női csoportba, a gyerekeket is bevontuk a korosztályaik közösségeibe. Itt mindenki megtalálhatja azt a kapcsolódási módot, ami neki jó. A mozgalomhoz tartozást eddig nem fogalmaztam meg magamnak felelősségként, inkább nagy erőforrást jelent. Vállalok feladatokat, ilyen értelemben persze felelősség is. Amikor az embernek kicsi gyereke van, nem tud olyan intenzíven részt venni a közösség életében, de ha a szíve ott van, ha fontosnak tartja, akkor követheti, hogy mi történik. Rugalmasnak kell maradni, és mindig átgondolni, mi fér bele az időbe. Öt gyerek mellett én el voltam kényeztetve, mert a nagyszülők mindkét oldalról na-

gyon sokat segítettek, és a fiatalabb testvéreink is, akik akkor még nem voltak családosok. Emberileg is erőforrás számomra a közösség. Amikor a játszótéren csak arról lehetett beszélgetni, hogy mennyit evett a baba, jó volt kiszakadni ebből a közösségi alkalmakon, ahol másról is szó esett. Megtartó ereje van a közösségnek, a hitnek; a találkozóinkon mindig megosztjuk egymással a megélt evangéliumból származó tapasztalatainkat. Az otthoni életünkre is hatással volt a közösséghez tartozásom, a kisgyerekeimmel kapcsolatban is: segített, hogy ne csak anyaként szeressem őket, hanem úgy is, mint keresztény felebarát.

– Hogyan vezetett el az útja az Új Városhoz, ahol összeér hivatás és lelkeség, illetve a témaválasztások kapcsán a család is?

– Magyar–francia szakon végeztem az ELTE-n, nyelvviskolákban tanítottam, amikor az Új Város előző vezetője, Tóth Pál idehívott. Az újság 1989-ben indult, önkéntes alapon írták, folyamatosan fejlődött, színesedett, és egy-egy könyvet is kiadtak, főleg az alapító, Chiara Lubich írásait. 2000-ben Tóth Pál megszervezte, hogy az újságszerkesztés és a könyvkiadás együtt működjön, akkor kezdtem mellette dolgozni. A gyerekek után ide jöttem vissza, átvettük stafétát, egyre professzionálisabb módon zajlott a munka. Öt éve pedig online lett az újság (www.ujvarosonline.hu), így szélesebb körhöz tudunk eljutni. Én az Új Város kiadóvezetője vagyok, az online magazin főszerkesztője Prokopp Katalin. Nagyon motiváló, hogy amit a Jóistentől kaptam, azt itt jól tudom

kamatoztatni. Olyan munka ez, ami egyfajta misszió, és remélem, haszna is van. Jó érzés, ha nemcsak azért dolgozik az ember, hogy fizetést kapjon, hanem hogy valamivel hozzájáruljon a világ jobbra tételéhez.

– A Fokoláre Mozgalomban a cél hidadakat építeni, segíteni a párbeszédet. Hogyan alakítja ez a spirituális az Új Város tematikáját?

– Olykor nehéz ezt a szép vágyat, törekvést konkrét témákra, cikkekre, könyvekre lefordítani, de mindig igyekszünk szem előtt tartani, hogy amiről írunk, az a párbeszédet, a megértést mozdítsa elő. Fontos számunkra, hogy ne megosszunk, ne tiltakozunk valami ellen, ne felháborítsunk, hanem próbáljuk megérteni a másik szempontját, kapcsolatokat építeni, és bemutatni mindazt, ami reménykeltő lehet. A tematika széles körű, ebből kellett egységes arculatot kialakítani. A *Lelkeség* rovatunk-

ban is igyekszünk ezt a vonalat képviselni, párbeszédre, felebaráti szeretetre sarkalló gondolatokat közölni. A *Társadalom* rovatban készítettünk már anyagot sok civil szervezetről, alapítványról, amelyek valamilyen jó ügy mellé álltak. Személyes életutakat is bemutatunk. Az egyházi témák közül igyekszünk olyanokat választani, amelyek a megújulást segítik. A fokolár a II. Vatikáni Zsinat utáni megújulás egyik mozgalma, a lelkeségünk ezt az irányt követi. Próbálunk önkritikusak is lenni, nem úgy beszélni magunkról, mint a tökéletesek társaságáról. Az utóbbi idők egyik témájával, a szexuális és más jellegű visszaélésekkel is foglalkoztunk. Azért vagyunk bátrak, mert a mozgalom bátor, az utóbbi időben már nagy az elkötelezettsége arra, hogy feltárják, orvosolják a visszaéléseket, és új szemléletet vezessenek be a vezetésben is. Ez példamutatás is lehet az intézményesebb egyház felé, hogy érdemes bátran kezelni a témát, így többet lehet nyerni, mint veszíteni.

– A nemzetközi lelkeségi mozgalmak előtt tágas a látóhatár. A magazinban is helyet kapnak távoli országokról szóló híradások.

– Sokszor nehéz kilépni a saját társadalmi közegünkből, a burkok-

írunk róla. A mianmari helyzettel kapcsolatban is igyekeztünk személyes hangokat megszólaltatni, és Szíriából, Pakisztánból is személyes történeteket hozni. Nem vagyunk hírhígnökség, mi személyes tapasztalatokat tudunk nyújtani.

– Szép, fontos, motiváló történeteket mesélnek. Hogyan lehet minél több emberhez eljuttatni ezeket?

– Nem könnyű, mert nagy az információs dömping. Próbálkozunk a közösségi oldalakkal, újdonság, hogy van Instagram-oldalunk. Nehéz, mert a bővli mindent elborít ezeken a felületeken. Megpróbálunk a személyes kapcsolatokon keresztül is minél többekhez eljutni, vagy partnerségeken keresztül, például a *Magyar Kurírral*. Küzdünk azért is, hogy legyenek adományozóink. Az online folyóirat ingyen elérhető, nem akarjuk fizetőssé tenni, mert akkor szűkítjük az olvasói kört. Az adománygyűjtő kampányokkal új emberekhez is elérünk, és akik vállallják, hogy a követeink legyenek, mindig jó élményként élük meg ezt.

– Milyen tematika mentén választják ki a könyveiket, hogy válaszolni tudjanak a világ mai kihívásaira?

– A könyveink egy része lelkeségi témájú. Igyekszünk nem kifejezetten csak a fokolár alapítóinak, tagjainak a gondolatait közvetíteni, hanem rámutatni, hogy a Szentlélek különböző helyekről sugallja ugyanazt. A *15 nap imádság* a francia társkiadónk sorozata alapján készül. Személyes kedvencem ebből Madeleine Delbrél, aki a hétköznapi életszentségre mutat rá. Nagyon szépek az írásai, megerősítik az én hivatásomat is. Gyerekkönyveink is vannak, például Enzo Bianchi színes könyve az imádságról: a gyerekeket próbálja bevezetni a nem formális imádságba, az Istennel való személyes kapcsolatba, és mindezt nagyon szép, a Dixit-kártyákhoz hasonló rajzokkal teszi. Vannak családi témájú könyveink is, például a *Kimerült anyáknak* – 9 hét feltöltődés Istennel, ami most nagyon népszerű. Olyan társadalmi helyzetre mutat rá, amivel keveset foglalkoznak: a családok többségében az anyukák vannak otthon a gyerekekkel, sok időt töltenek velük, kifáradnak, nagy az elvárás feléjük. Van egy új sorozatunk, *Útkereső* címmel, amely társadalmi kérdésekkel foglalkozik. Ennek kötetei között jelent meg egy, a vallási fanatizmusról szóló gondolatébresztő, olvasmányos könyvünk, amelynek szerzője egy, az iszlám tudományokban jár-

tas francia domonkos szerzetes, aki Egyiptomban él. Nyilvános online beszélgetésre is alkalmunk nyílt vele.

– Milyen új terveik vannak?

– Az egyik sikerkönyvünk Boldog Carlo Acutis édesanyjának könyve. Carlót idén, a szentévbén avatják szentté, a *15 nap imádság* sorozatunkban lesz új kötetünk az ő gondolataival, s ehhez kapcsolódóan tartunk egy beszélgetős estet a Café Franciscóban április 30-án. Készülünk kiadni egy amerikai szerző könyvét is *Az egyház küldetése a polarizált világban* címmel. Ez arról szól, hogyan tudunk ellenállni annak a folyamatnak, hogy mindenki visszahúzódik a saját térfelére, s egyre ellenségesebb viszony alakul ki emberek között. Online vagy élő beszélgetéseket is szervezünk a könyveinkhez kapcsolódóan. Nyáron a nagy fokoláros találkozóra, a Máriapolira szeretnénk egy kis antológiát megjelentetni Chiara Lubich műveiből, *Isten stílusa a közelség* címmel.

– A remény szentévében vagyunk, és az Új Város céljai között szerepel az is, hogy felmutassa a reményt a világnak.

– Előfordul, hogy az ember megismerkedik valakivel, és az illető nem tűnik rokonszenvesnek, mert mások az elvei. De ha aztán közelebb lépünk hozzá és megismerjük, a legtöbbször kiderül, hogy nagyon sok jó szándék él benne. Kevesebb a rosszindulatú ember, mint gondolnánk, sokan őszintén szeretnék a jót, a szépet, az önzetlenséget. Jó rámutatni erre, azért is, hogy aki így érez, aki segíteni akar, ne érezze egyedül magát. Olykor csak azt látjuk, amikor a hallgatóságos megegyezések megtörnek, pedig az egész társadalom az együttműködésre épül, önkéntelenül is, és ez ma is így van, még ha nem is értékeljük eléggé. Nagyon fontos felmutatni a reményt, mert tényleg van, és ez nem önáltatás.

Thullner Zsuzsanna
Fotó: Lambert Attila

Az Új Város Alapítvány könyvei megvásárolhatók a webshopon keresztül (www.ujvaroskonyvek.hu), és katolikus könyvesboltokban is kaphatók. A kiadó irodájában (Budapest VIII., Rákóczi út 29.) – egyeztetést követően – lehetőség van a könyvek személyes átvételére is. Időpont-egyeztetés: konyv@ujvarosonline.hu

Szent Agáta nyomában

Göblyös Péter mammológusprofesszor vall orvosi és zenei világáról

Göblyös Péter már tizenhárom évesen egyedül orgonált Zuglóban, s később a budavári Mátyás-templomban is alkalma nyílt erre. Mégsem zenészként vált elismertté, hanem radiológusprofesszorként, a mammológia egyik hazai megalapozójaként, aki az emlőbetegek segítésére életre hívta a Szent Agáta Mammológus Napot és a Szent Agáta-miséket. Vele beszélgettünk.

– Hogyan született meg az orvosi hivatása?

– Nem valamilyen élmény vagy esemény hatására alakult ki bennem ez a szándék, egyszerűen már iskolás koromban orvosnak készültem, bár a zene világa is vonzott.

– Miért ment éppen radiológusnak? És hogyan talált rá a mammológiára, az emlőbetegek gyógyításának szakterületére?

– Az egyetemen tudományos pályára készültem, mikrobiológus szerettem volna lenni. A gyakorlati területek közül a gégesztet volt számomra a legvonzóbb, mert ez áll a legközelebb a zenéhez. A radiológiának az egyértelmősége tetszett. Akkoriban a mindenható Elhelyező Bizottság megfellebbezhetetlen döntése határozta meg, hogy ki milyen szakterületen és melyik intézetben fog dolgozni. A mi évfolyamunkban is működött a besúgórendszer, és rám sütötték a „szélsőségesen klerikális beállítottságú” bélyeget. Ezért tulajdonképpen büntetésből lettem radiológus, így kerültem Miskolcra, a diósgyőr-vasgyári kórházba, azzal a céllal, hogy majd a munkásvárosban átnevelnek.

– Ez a „szélsőségesen klerikális beállítottság” mit takart?

– Egész egyszerűen annyit, hogy templomba jártam, mint gyermekkorom óta mindig, illetve a Mátyás-templomban orgonáltam is. Miskolcra ráadásul úgy helyeztek el, hogy a kórház megírta, nem tudnak férőhelyet biztosítani nekem. Bementem a minisztériumba, hogy jelezzem, nem kaphatok szállást a kórházban, erre azt mondták: akkor a Szinva partján fog hálni, de megy. Végül a kórházigazgató ideiglenesen azt az ágyat jelölte ki nekem éjszakára, amelyen napközben az EKG-vizsgálat folyt két műszakban.

A miskolci átnevelésem mindenestre nem sikerült. Sőt, az ottani működésem a javamra vált, mivel az első főnököm olyan szeretettel és lelkiismeretességgel tanított, hogy szinte egész további radiológiai pályafutásom során a tőle tanultakat használtam a munkámban.

Később aztán sikerült Miskolcra Budapestre kerülnöm, a Semmelweis Egyetem II. Számú Sebészeti Klinikájának radiológiai osztályára. Az 1960-as években elkezdődött az emlő röntgenezésének, a mammográfiának a korszaka. A klinika rendkívül nagy műveltségű vezetője, Mester Endre professzor ekkor azt javasolta, hogy foglalkozzam ezzel a tudomány-ággal; úgy vélte, nagy jövője lesz.

– Szent Agátához – ismertebb nevén Szent Ágotához – kapcsolódva két jelentős programot is elindított: a szent emléknapihoz kötődő miséket és a mammológusnapokat. Miért tartotta fontosnak ezeket?

– Az egyetemi klinikáról az Orvostovábbképző Intézet radiológiai

osztályára kerültem, ahol már kiterjedten foglalkozhattam a mammográfiával. Sőt, minthogy az emlő radiológiai vizsgálata iránt egyre több szakember érdeklődött, több mint ötven évvel ezelőtt alkalmam nyílt arra, hogy megszervezzem az első mammográfiás tanfolyamot. A továbbiakban aztán számos hazai és külföldi tudományos rendezvényen szerepeltem mammográfiái eredményeim ismertetésével. Kandidátusi disszertációmban és habilitációs munkámban is ezzel foglalkoztam, és az emlő vizsgálata a témája több mint kétszáz tudományos dolgozatom túlnyomó többségének is.

Így alakult ki az az elképzelésem, hogy konferenciát rendezek a mammológia legújabb eredményeinek megismertetésére. Az első ilyen tanácskozás 1995-ben zajlott le olyan váratlan sikerrel, hogy a továbbiakban érdemes volt évenként hasonló alkalmakat tartani. A rendezvény azért viseli Szent Agáta nevét, mert a vértanúságának módja miatt alakja a hagyományban szorosan összekapcsolódik a női emlővel. Szent Ágota az emlőbetegek védőszentje és a tizenégy segítőszent egyike, az Egyház nagyvértanúnő címmel tiszteli. Minthogy a konferencia hallgatóságának nagy része előtt ismeretlen volt a személye, ezért a tudományos előadások előtt Szent Agáta életét bemutató előadások hangzottak el. Később hagyománnyá vált, hogy a konferencia tudományos része előtt a legképzettebb szakemberek művészi előadásokkal is szolgáltak azzal kapcsolatban, hogy miként jelenik meg Szent Agáta alakja a festészetben, a szobrászatban, az építészetben, a költészetben vagy épp a történelemben. A konferenciák színesítésére külföldről igyekeztem beszerezni Szent Agátával kapcsolatos zeneműveket kottáját, ezek előadása a művek magyarországi bemutatója is volt. Felfedeztem teljes miséket is, melyeket Szent Agáta tiszteletére írtak. A kongresszusokon egyébként szokás, hogy a tudományos előadásokat valamilyen zenemű meghallgatása vezeti be.

Tavaly rendeztük meg a 30. Szent Agáta Mammológus Napot. Ez szakmai program, amelynek a szervezését az utóbbi években az Országos Onkológiai Intézet végzi. Emellett szükségét éreztem annak, hogy Szent Agátát szélesebb körben is népszerűsítsem. Ezért első ízben 2001-ben megszerveztem az emlőbetegek Szent Agáta-miséjét. Sokan örültek ennek a liturgiának, s ez lehetővé tette a későbbi folytatást. A szentmiseken az emlőbetegeknek módjuk nyílt arra, hogy találkozzanak egymással, megbeszéljék a betegségüket, és Szent Agáta közbenjárását kérjék a gyógyulásukhoz, vagy megköszönjék azt. Szerettem volna, hogy köztudottá váljon: minden emlőbeteg Szent Agáta pártfogoltja. Fontosnak tartottam, hogy ezek a misék minél ünnepélyesebbek legyenek. Eleinte a gyönyörű Szent Ferenc sebei templomban tartottuk a liturgiát, majd az óbudai főplébánia-templom adott otthont Szent Agáta ünnepségének. Az első misék bemutatására mindig valamelyik püspököt kértük fel, később Óbudán már állandó főcelebránsunk lett, Terci Soltán protonotárius kanonok személyében. A miséken mindig közreműködik egy-egy neves énekkar is, amely Szent Agátával kapcsolatos zeneműveket ad elő, rendszerint magyarországi bemutatóként. A résztvevők bekapcsolódásának meghatározó módja, hogy a hívek könyörgéseit maguk a betegek

mondják el a saját szavaikkal. Ez kezdetől fogva így van. Szerettük volna, hogy a rendezvények nemzetközi figyelmet kapjanak, ezért nevükben az

általánosabb Agáta elnevezést használtuk az újabban egyre közkeletűbé váló Ágota helyett.

– Baranyi Ferenc Kossuth- és József Attila-díjas költő 2016-ban, az Ön által életre hívott Szent Agáta Mammológus Napon felolvasott megemlékezésében méltatta azt, amit a húgáért tett. Hogyan kell elképzelni az Ön által nyújtott komplex testi-lelki gyógyítást?

– Az emlővizsgálatok legnagyobb nehézsége, hogy a pácienseket az emlőjük betegsége sokkal jobban nyugtalanítja, mint ha például gyomorrákjuk volna. Ez a betegség a nőiességüket veszélyezteti, ezért feszültebbek, ingerültebbek, a velük foglalkozó szakembereket hajlamosabbak feljelenteni, büntetésre javasolni. Az emlőbetegekkel sokkal türelmesebben, megértőbben kell bánni, mint a többi pácienssel. Természetes, hogy minden szükséges vizsgálati módszert igénybe kell venni a pontos diagnózis érdekében, de emellett lelkileg is szükséges foglalkozni velük, igyekezni kell a lehető legjobban megnyugtadni őket. Sajnálatos, hogy erre nagyon kevés az idő. A sok ideges beteg miatt a mammográfiával foglalkozó orvos és asszisztens könnyen agyonhajszoltta válik. Meggyőződésem, hogy jó, ha a mammológus vallásos, és lelki nehézségeit, fáradtságát, kiegészítését Isten elé tárja, tőle kér megnyugtatóst. Nagyon tisztelt védőszentem, Szent Pantaleon segítségét is állandóan kértem a munkám során. Orvos is volt, szent is, és tapasztaltam, hogy nagyon megértett. Arra sajnos nincs idő, hogy radiológusként a betegeket közelebb vigyem Istenhez.

– Miért tartotta fontosnak, hogy egy olyan keresztény orvosközösségnek is a tagja legyen, mint a kamilliánusoké?

– Az óbudai főplébánia-templom magas színvonalú zenei eseményei gyakran vonzottak a templomhoz. Így kerültem kapcsolatba Kenessey László karnaggal és Tomkó László főorvossal, diakónussal. Az utóbbi meghívására ismerkedtem meg az általa alapított Curate Infirmos Orvos Közösséggel, elsősorban a színvonalas összejöveteleik és az azokon hallható érdekes előadások miatt. Magam is közreműködtem a közösség életében: előadásokat tartottam, a szervezésben is részt vettem. Tomkó László diakónussal azóta is

szívélyes, jó kapcsolatban vagyunk, a Szent Agáta-misék szervezésében is együttműködünk. Az óbudai főplébánia-templom zenei életéhez is

hozzá tudtam járulni: a főtemplom Albert Schweitzer Ének- és Zenekarának hangversenyein és a közreműködésükkel tartott szentmiseken orgonáltam is. Életre szóló élményem, hogy meghívásukra Mozart összes miséjét és templomi szonátáját alkalmam volt orgonálni, sorozatban.

– Mi lenne az, amit az emlőbetegekkel kapcsolatban mindenképpen az olvasók szívébe vésne?

– Magyarországon óránként egy nő értesül arról, hogy emlőrákja van, és minden harmadik órában meghal valaki emlőrákban. Az Egyháznak – főleg vidéken – pártfogolnia kellene a szűrővizsgálatokat a saját eszközeivel, főleg az emlőszűrést, amelyre jelenleg már kiterjedt lehetőség van. Fontosnak tartom hangsúlyozni azt is, hogy a nőkhöz képest elenyésző mértékben (az összes megbetegedés egy százalékát kitevően) a férfiakat is érinti ez a betegség.

– Szó esett már arról, hogy gyermekkorától fogva nagyon fontos szerepet játszott az életében a művészet, különösen a zene. Hogyan lett orgonista?

– A zenében az egyházzene a legfontosabb számomra. Kisgyermekkoromban, amikor a szüleimmel hazavertünk a templomból, a nagyapámtól örökölt régi zongorán megpróbáltam lepötyögtetni azokat a dallamokat, amelyeket a templomban hallottam. Ennek alapján kezdtek a szüleim zongorázni taníttatni, s az volt a szándékom, hogy később majd orgonálok is. Tizenhárom éves koromban a zuglói templom énekkarának orgonistája lettem, a szertartásokon önállóan is orgonáltam. Ez a boldog időszak addig tartott, amíg az osztályfőnököm egyszer figyelmeztetett, hogy a templomi működésemről már az igazgató is tud, és ha nem hagyom abba, azzal a gimnáziumi felvételemet veszélyeztetem. Tehát már engem, a gyereket is megfigyeltek! A gimnázium ideje alatt nem volt módom orgonálni, de egyetemi hallgató koromban Várhelyi Antal, a Mátyás-templom orgonistája pártfogásával a budai Nagyboldogasszony-templom orgonistája lehettem. Itt a nagyzenekaros miséken is játszhattam. Amikor befejeztem az egyetemet, egyházzenei tevékenységem miatt, ahogy már mondtam, Miskolcra helyeztek. Budapestre visszakerülve aztán ismét módom volt a Mátyás-templomban orgonálni, de az énekkarban működő besúgók miatt a

kórustagoknak – köztük nekem is – komoly kellemetlenségekkel kellett szembenéznünk. Tardy László karnagy idejében újra lehetőségem nyílt a nyugodt orgonálásra, de orvosi munkám felszaporodása miatt idővel abba kellett hagynom.

– Szívügye lett, hogy orvosokból magas színvonalú zenekart hozzon létre a Semmelweis Egyetemen.

– Az orvosok között mindig szép számmal akadtak zenekedvelők és aktív zenészek. Az egyetemnek korábban is volt zenekara, amelyben orvosok játszottak, de ott hivatásos kiegészítőkre is szükség volt, mert az orvostanhallgatók technikailag nem tudták azt a színvonalat nyújtani, amit egy nagy szimfonikus zenekar megkívánt. Ezért igény támadt, hogy legyen az egyetemen egy olyan kamarazenekar, amely orvostanhallgatókból áll, akik a saját színvonalukon kedvtelésből olyan műveket játszhatnak, amelyekhez megfelelő a technikai felkészültségük. Az adminisztratív feladatokat Simon György adjunktus végezte, én a toborzást vállaltam. Nehéz kérdés volt, hogy ki legyen a zenekar vezetője. Számos jelentkező akadt, aki a saját igényeinek kielégítésére nagy, szimfonikus zenekart kívánt, de nem ez volt a cél. Ezért felmerült bennem az az ötlet, hogy hívjuk meg Tardy Lászlót, a Mátyás-templom karnagyát. A Mátyás-templomban akkoriban kezdődtek a beatmisék, s ehhez fiatalokból álló együttes alakult. Tardy olyan érzékkel bánt ezekkel a fiatalokkal, hogy a beategyüttes rövidesen komolyzenét előadó társasággá alakult. Arra gondoltam, hogy éppen egy ilyen, a fiatalokhoz kitűnően értő vezetőre lenne szüksége ennek a műkedvelő medikuszenekarnak. Az egyetem nehezen ment bele, hogy egy templomi karnagy legyen a karmester, végül mégis sikerült kinevezni Tardyt. A zenekar azóta is, több mint ötven éve folyamatosan fennáll és működik, s vannak olyan tagok, akik azóta is zenélnek benne.

– Nyugdíjasként mit ad Önnek az Istennel való kapcsolata, a katolikus hit?

– Nyugdíjas korom a hitemen nem változtatott, csak annyit, hogy most többet tudok orgonálni. Az aktív emberek azt képzelik, hogy a nyugdíjasok egész nap ülnek és maguk elé merednek, legfeljebb a tévét nézik, bármi legyen is a műsor. Én nyugdíjas koromban is megtalálom az elfoglaltságomat. Tudományos műveket most is írok.

– Nemrégiben a Szent Agáta-misék és a Szent Agáta Mammológus Nap szervezéséért átvethette az óbudai plébánia Péter-Pál-díját. Mit jelent Önnek ez az elismerés?

– A Péter Pál-érmén kívül a Magyar Rákellenes Liga elismerő oklevelét is megkaptam. Ezekre a megtisztelő jutalmakra nem számítottam, nem vártam el, nem is képzeltem, hogy ilyen meghatározó módon fognak ünnepelni. Az oklevelek boldoggá tettek, ezúton is szeretném kifejezni köszönetemet mindazoknak, akik az elismerések adományozásához hozzájárultak. Nagy példaképem, Albert Schweitzer nyomán vallom: „Embernek lenni nehéz, de másnak lenni nem érdemes.”

Agonás Szonja
Fotó: Merényi Zita

Árnyék a tüdőn, és ami utána jön

Radeczky Péter négygyermekes családapa, a Semmelweis Egyetem Mellkassebészeti Klinikáján, illetve az Országos Onkológiai Intézet Mellkasebészeti Osztályán dolgozik vezető beosztásban. Már ötévesen elhatározta, hogy orvos lesz. Szegeden végezte tanulmányainak első éveit, majd átjelentkezett Budapestre, a Semmelweis Egyetemre. „Ötödévtől bejártam az egyetem transzplantációs klinikájára és az Onkológiai Intézet sebészetre. Rényi-Vámos Ferenc professzor úr egyszer csak megkérdezte, akarok-e mellkassebész lenni. Igent mondtam, a tüdőtranszplantációs program nagyon vonzott. Megdöbbenem, azt látva, hogyan kezd működni a kivett szerv, amikor rákötik a vérkeringésre. Nagy hatással volt rám, hogy aki elveszíti az életét, az valaki másnak életet adhat. 2015-ben indult el a magyar tüdőtranszplantációs program, amelynek én is koordinátora lettem. Csodálatos élmény olyanokon segíteni, akik nagyon közel kerültek a halál kapujához!” Mellkassebészként Péter főleg daganatos betegeket operál. A halállal ritkábban találkozók, mint onkológus kollégái. Amikor a betegek hozzájuk fordulnak, sokszor nem tudni még biztosan, hogy a daganatuk jó- vagy rosszindulatú, de óriási remény van arra, hogy az operáció által meg tudnak gyógyulni. „Szerelem nyomon követni a pácienseket, csodálatos érzés, amikor öt év elteltével írnak nekem, hogy jól vannak” – mondja beszélgetésünk elején.

Sokolowski-Lázár Nóra harmincnégy éves, politológiát végzett, kormánytisztviselőként dolgozik európai uniós szakterületen, férjével katolikus hitben nevelik három és fél éves kisfiukat. 2023 őszén ment vissza dolgozni, kisfiuk, Misi ekkor bölcsődébe kezdett járni. Az ismerőseik mondották neki, hogy készüljön fel, mert valószínűleg gyakran lesznek majd betegek. Így is lett, folyamatosan betegeskedtek Misivel, Nóra gyakran járt a háziorvosához légúti megbetegedések miatt. Május végén ez már nagyon nem tettsett az orvosnak, és elküldte Nórát tüdőszűrésre. „Teljes lelki nyugalommal mentem el a törökbálinti tüdőkórházba, a legrosszabb, amit el tudtam képzelni, a tüdőgyulladás volt. Másnap aztán hívtak telefonon, hogy legyek kedves visszaférni. Még mindig nem gyanakodtam, akkor sem, amikor mondták, hogy valamilyen csomó látszik a röntgenfelvételen. Gondoltam, csizta lehet. Egy hónapra rá kaptam időpontot CT-re. A várakozás napjaiban jól voltam, nem gyötörtem, biztos voltam benne, hogy nem lehet semmi baj. A CT után is nyugodt voltam, bár mindenki kérdezgette, mi lett az eredmény. Éppen a játszótéren voltam a kisfiammal és az anyósommal, amikor megnéztem az EESZT-ben a leletet. Az aljára oda volt írva: rosszindulatú elváltozás, azonnal keressem fel a tüdőgyógyászomat... Két és fél perc alatt minden lepergett előttem. Nem is annyira az érdekelt, mi lesz velem, hanem hogy mi lesz a kisfiammal. Senkinek nem kívánom a rá következő éjszakát.” Nóra édesanyja akkor másfél éve vesztette el a legjobb barátját, akinek tüdőrákja volt. Ő ápolta másfél éven át egy másik barátjával közösen, így Nóra is rálátott arra, mit jelent ez a betegség stációról stációra. „2022 karácsonyát az Országos Korányi Pulmonológiai Intézet hospice osztályán töltöttük édesanyámmal, láttam, mi a kifutása ennek a betegségnek. Amikor elolvastam a leletet, úgy éreztem, ennyi volt, van egy évem. Elindult bennem egy párhuzamos világ. Amit addig problémámnak éreztem, nem volt többé az. Éles váltás történt.” Másnap bement a törökbálinti Református Pulmonológiai Intézetbe a

Radeczky Péter mellkassebész

leletével, ahol megnyugtatták, hogy az valószínűleg nem jelent halálos diagnózist. „Nem sokra rá ott ültem az Onkológiai Intézetben, Radeczky doktor úr rendelője előtt. Hosszan várakoztunk a férjemmel, imádkoztunk, beszélgettünk egymással és a betegekkel.” Az orvoshoz azzal ment be, hogy meg fog halni, mire azt a választ kapta: ez biztos, de feltehetően nem mostanában.

„A halálos diagnózisunkat a fogantatásunk pillanatában megkapjuk, ezt úgy hívják: élet – veszi át a szót Radeczky Péter. – Orvosok közt járja egy mondás is: »Az élet az egyetlen olyan betegség, ami mindig nemi úton terjed, és mindig halállal végződik«. Istent játsszák azok az emberek, akik azt mondják, hogy megmentünk a haláltól. Attól senkit nem lehet megmenteni. Mi, orvosok egyvalamire kapunk felhatalmazást, hogy a jelenlegi tudásunk szerint a lehető legjobb életminőséget biztosítsuk a betegeinknek. Szilárdan hiszem, hogy Isten elképzelt és megteremtett minket. Ahogy Barsi Balázs mondja, »el vagyok gondolva, tehát vagyok«. Európa tagadja Isten létét, lepucolja a szakralitást az élet minden egyes területéről, a betegellátásról is. Az emberek nihilizmusban élnek, persze, hogy rettegnek. Orvosként az a feladatom, hogy segítek a betegeknek. Eszköz vagyok Isten kezében, benne vagyok a tervében, abban az elképzelésében, hogy rajtam keresztül miként segíthet rajtuk. De hogy ki-ki hogyan jut el odáig, hogy el kell távoznia az élők sorából, és el kell mennie az örök életre, s hogy mindez mennyi szenvedéssel jár, azt nem tudom megmondani. Vannak eszközeink arra, hogy enyhítsük a szenvedést, de a haláltól senkit nem tudunk megmenteni. A pácienseink között akadnak olyanok, akiknek a tudomány álláspontja szerint már rég meg kellett volna halniuk, mégis élnek. Életcéljaik, terveik vannak, közülük sokaknak élő istenkapcsolatauk van, Istenbe kapaszkodnak. Így könnyebben el tudják fogadni a betegséget, mert tudják, nem vége van mindennek, hanem valami sokkal jobb kezdődik. Isten felé mennek.”

Nóra férje, Márk próbálta nem kimutatni az ijedtségét. Hatalmas támaszt nyújtott Nórának, de amikor nem volt vele, előfordult, hogy sírt, pedig nem az a fajta ember. „Nagyon nehéz terhességem volt, testileg-lelkileg megviselt, és erősen élt még bennünk annak az időszaknak az emléke – mondja Nóra. – Sok orvosnál jártunk többféle problémával, akkor is erőn felül mellettem volt a férjem. Amikor meghallotta, hogy megint egészségügyi problémám van, tudta, min kell megint keresztülmennünk” – emlékezik vissza Nóra, és elmondja, ilyen helyzetekben mennyire nehezebbre esik átengednie a kontrollt, megbízni valakiben. „Amikor először

találkoztam a doktor úrral, meghallgattam, mi várható, milyen vizsgálatokat fognak elvégezni. A férjem azt gondolta, megint jön a már ismert szorongás, de volt egy nagy különbség: bízni tudtam a doktor úrral. A bizalom kialakulásában sokat jelentett, hogy elmondta, ő is átesett már ezen. Mindenről részletesen tájékoztattott, minden felmerülő kérdésemre megválaszolta.”

Radeczky Péter így meséli el a saját történetét: „2012-ben ötödéves orvos-tanhallgató voltam, amikor egy orvosi alkalmassági vizsgálaton kiderült, van egy kis kerek árnyék a tüdőmön. Miért pont én? Miért nekem? – gondoltam, hiszen fiatal voltam, ráadásul akkor ismertem meg a feleségemet. Mondtam a Jóistennek, hogy szeretem a humort, de ez kicsit erős. Egy olyan tüdőgyógyász kollégához kerültem, aki felhívta a figyelmemet arra, mennyit számít a műtét utáni felépülésben a sport és a jó kondíció. Sejtetni lehetett, hogy jóindulatú a daganat, de ez egyáltalán nem volt biztos. Aztán kiderült, valóban az. Agócs László doktor úr operált. A sors fintora, hogy mellkassebész rezidens lettem az Országos Onkológiai Intézetben, és a szakmát éppen attól az embertől tanultam, aki nem sokkal korábban megoperált. Ha akkor nem kerülök oda, biztos nem itt kötök ki. Egyetemistaként nem érdeklődtem a tüdőgyógyász iránt, de a Jóisten addig gyúrt és gyúrt, amíg el nem mozdultam a mellkassebészet irányába. Nem biztos tehát, hogy a betegséget rossz céllal kapjuk.”

Péter úgy tartja, minden betegről tanulni lehet. „Szeretek beszélgetni a betegekkel. Orvosként, betegként a tiszteletet meg kell adni egymásnak, ez a legfontosabb. Óriási kegyelmet kap az ember, ha élő istenkapcsolata van. Tudja, kivel hogyan beszéljen. Az ember nem darab-darab, hanem egyszeri és megismételhetetlen.” A betegeket arra szokta biztatni, hogy ne olvassanak cenzúrázatlan sajtóorgánumokat, inkább megbízható, hiteles forrásokból tájékozódjanak, mint amilyenek a PubMed felületén találhatók. „Európában az egészségügy sajnos elmege a gyártósról irányába, pedig az orvos-beteg kapcsolatát nem volna szabad veszni hagyni. Teljesen normális, hogy a beteg ragaszkodik az orvosához, a gyógyulás bizalmi kapcsolat nélkül nem megy” – mondja Péter, akinél valóban több időt töltenek bent a páciensek, hiszen a lelkükkel is foglalkozik.

Nóra nyár elején vizsgálatról vizsgálatra járt. Mindig tájékoztatást kért Radeczky doktortól, és nem az internetről szedte össze az információkat, mert tudta, hogy belekerülne a félelem spiráljába. Koponya CT-t és PET-CT-t is végeztek nála, hogy lássák, rosszindulatú betegségről van-e szó. „A doktor úr a PET-CT eredményével éppen a születésnapomon hívott

fel. Reggel úgy ébredtem, lehet, hogy ez az utolsó. A harmincnyedik. Egész nap nem ünnepeltünk. Otthon voltam, imádkoztam, olvastam, gondolkodtam. Délután jött a telefon. Álltam az erkélyen, és szinte levegőt venni sem tudtam, csak amikor a doktor úr kimondta, hogy nincs áttét, és úgy tűnik, fel fogom tudni nevelni a kisfiamat. Mintha akkor eltört volna bennem valami, végre kiengedtem.”

Nóra aztán befeküdt az Onkológiai Intézetbe, hogy megműtsék. A legmagasabb szintű ellátást kapta. Mindenről korrekt módon tájékoztatták, és példaértékű lett számára az a nagyfokú empátia és kedvesség, amit az ott dolgozók részéről tapasztalt. A barátai és a kollégái is sokat segítettek neki, és úgy érezte, bizalommal meg tud kapaszkodni Istenben annak ellenére, hogy nem is olyan régen megrendült a hite. „Nagyon vártuk a kisfiunkat, nehezen jött. Megingott a hitem akkor – mondja, és érezni, hogy ez még a váratlan betegségénél is mélyebb szenvedést okozott neki. – Csodálatos élmény volt, amikor Misi megszületett, úgy éreztem, végre megérkeztünk. Aztán jött a betegség. Tényleg akkora kereszteteket kapok, amekkorát elbírok? Mindenki akkora keresztet kap? – gyötörtem belül, mert abban a pillanatban ez nehezen volt hihető. Sokat segített, amikor egy barátnőm azt mondta: a maga Golgotájára mindenki felmegy,

ra jobban lett. „Úgy éreztem, szinte visszalöktek a startkőre. Nem dolgoztam, csak pihentem, és vigyáztam, hogy ne emeljem meg Misit, ne érje nyomás vagy ütés a jobb oldalamat. Nagy örömet szerzett, amikor már el tudtam menni sétálni.” Miután felépült, a férjével elutaztak a Lengyel-Tátrába. „Csodálatos volt ott sétálni! De a harmadik nap rosszul becsültem meg a túraútvonal hosszát, s négyórányi ereszkedés és kaptatás után a szervezetem feladta: nem tudtam felállni, nem kaptam levegőt, remegett a lábam, szúrt a tüdőm. Mivel elfogyott az enni- és innivalónk, a férjemnek le kellett mennie a hegyről. Ott ültem egyedül az erdőben. Ihletett pillanat volt. Beszélgettem Istennel. Tudtam, hogy nekem innen is fel kell állnom, nem maradhatok itt. A férjem visszajött, ettünk-ittunk valamit, majd a támogatásával tovább tudtam menni. Sokszor tapasztalom, hogy a betegséggel való megküzdés plusz erőt tud adni a mindennapok megpróbáltatásaihoz.”

„Folytatódik a régi életünk, de megtanulunk örülni a természetesnek tartott dolgoknak, és annak is, hogy nekünk csak ennyi szenvedés jutott, hiszen másnak sokkal nehezebb – emlékszik vissza Radeczky Péter arra, hogy mit adott neki a betegség. – Katolikus vallásgyakorló családba születtem, de amikor megtanultam beszélgetni Istennel, megtaláltam a fókuszpontokat. Isten mint jószágos Atya mindig ott van, ha belekapaszkodom, meggy minden. Amikor a fejem fölött összecsapnak a hullámok, teszem a dolgomat, és látom, ahogy szépen lassan elcsendesedik a viharos

Sokolowski-Lázár Nóra: meg kell becsülnünk, amink van, mert két perc leforgása alatt száznolcva fokos fordulatot vehet az életünk

akár kapálózik ellene, akár nem. Gondoltam, akkor indulunk. Menni kell, ismét fel kell állni. Elfogadtam, hogy ez az utam, és erőt kértem hozzá.”

Amikor Nóra a szüleinek elmondta, hogy daganat van a tüdején, édesapja meg sem tudott szólalni. Még ő próbálta nyugtatni őket, hogy ez más, mint amiben anyukája barátnője meghalt. Lehet jóindulatú is. Végül kiderült, tényleg az. A kisfiát szereték volna tehermentesíteni, nem nagyon beszéltek előtte a betegségről. De a gyerekek érzékenyek, különös szenzorai vannak. „Misi nagyon szépen beszél magyarul és lengyelül, de nyáron dadogni kezdett. Ez azóta elmúlt. Amikor be kellett feküdnöm a kórházba, és elbúcsúztam tőle, látta, hogy pityergek. Este felhívtam a férjem, hogy Misi hányt. Anyukám rohant segíteni, de majdnem kiszedtem a kanülöket a kezemből, annyira haza akartam menni hozzá. A műtét előtti éjszaka így szinte egyáltalán nem aludtam.”

A műtét után teljesen átértékelődtek Nóra számára a dolgok. Mennyire nem természetes, hogy lélegzünk! Hiszen nem tudta jól beszívni és kifújni a levegőt, mindenütt szúrt, feszült. A türelem és az alázat lett számára a legfontosabb, és valóban napról nap-

tenger.” Péter idővel nagyon hálás lett a Jóistennek azért, hogy daganata volt. „Amikor mondom a betegeknek, tudom, hogy ez fáj, azt kérdezik: honnan tudja? Eletekben egyetlen beteg előtt vettem le az ingem, mert nem hitte el, amit mondok.”

Nóra megtanulta, hogy meg kell becsülnünk, amink van, mert két perc leforgása alatt száznolcva fokos fordulatot vehet az életünk. „Ebben a bizonytalan világban keltenek a biztos kapaszkodók: a hit és az értékes emberi kapcsolatok. Fontos lett számomra, hogy kimondjam: a tüdődaganat, ha időben észreveszik, nem egyenlő a halálos diagnózissal. De bizony el kell járni szűrővizsgálatokra. Reményt és támaszt akarok nyújtani. Sokáig orvosnak szánt a családom, most én is úgy érzem, valahogyan segítenem kell másoknak. A betegségem egyértelműen ebbe az irányba mozdít el.”

Tavaly októberben Nóra elhívta a budaörsi plébániájukra Radeczky Pétert, és közel száz ember előtt beszélgettek arról, mi a hit szerepe a betegségben, a gyógyulásban, a gyógyításban. Felemelő esemény volt.

Vámosy Erzsébet
Fotó: Merényi Zita

ADÁSVÉTEL
RÉGISÉGEKET, hagyatékot, bútorokat, festményeket, szobrokat, ezüsstárgyakat, arany ékszereket, fogaranyat, érmeket, ki-tüntetéseket, órákat vásárolunk. T.: 06/20-932-6495, www.antikbudapest.hu

RÉGISÉG
PAPÍR- ÉS FÉMPÉNZT, bélyeget, képesla-pot, papírrégiséget és más régiségeket vásá-

rolunk, illetve árverésre átvesszünk. Budapest VI., Andrassy út 16. T.: 06/1-266-4154. Nyitva: hétfő–szerda 10–17, csütörtök 10–19 óra.

VALLÁSOS gyűjtő érmét, pénzt, papírpénzt vásárol fel. T.: 06/30-435-8559

SZOLGÁLTATÁS
ÓLOMÜVEG ABLAKOK restaurálását, tervezését, kivitelezését több évtizedes tapasztalattal vállaljuk. Tóth Erzsébet. T.: 06/20-438-5993; www.uvegfestes-stainedglass.hu

FOGSOROK, hidak készítése, javítása, szükség esetén házánál is. T.: 06/1-213-5726

HAGYATÉKOT veszek, padlástól a pincéig lomtalanítok, lakáskiürítést vállallok, azonnal. Kozák János 06/30-735-0043

ÉLETJÁRADÉK
FIATAL, budapesti ügyvéd és pedagógus házaspár életjáradéki szerződést kötne in-gatlan öröklése fejében. T.: 0670/252-4897

IMAÓRA
Kútvolgyi Szűz Mária-engesztelőkápolna: engesztelő vir-rasztás hazánk lelki megújulásáért minden csütörtökön 20 órától pénteken 5 óráig az Oltáriszentség előtt. 22 órakor szentmise. Cím: Budapest XII., Galgóczy u. 49. (BKK: a Széll Kálmán térről a 128-as busszal a végállomásig, a Regőczy István térig.)
A Szent István-bazilika Mária-kápolnájában (Budapest V., Szent István tér 1.) égi kérésre, huszonhat éve minden csütörtökön 20 órától péntek reggel 5 óráig engesztelő imavirrasztást tartunk Magyarországra, a magyarság lelki megújulásáért. 21 órakor mindig más atya mutat be szentmisét a két legszentebb Szív szándékára. Mindenkit szeretettel várunk! Imádkozzunk együtt!
Elváltakért és egyedül maradtakért mutatnak be szentmisét minden hónap első keddjén 17 órakor a budapest-belvárosi Nagy-boldogasszony-főplébánia-templomban (Budapest V., Március 15. tér 2.). A szentmise után tematikus beszélgetésre hívják a résztvevőket.

LELKIGYAKORLAT
A Szent Gellért Lelkigyakorlatos Házban (Leányfalu, Mórícz Zsigmond út 141.): április 17-én 18 órától 20-án 13 óráig HÚSVÉTI lelkigyakorlat Schall Tamás atyával. Május 8-án 18 órától 11-én 13 óráig Gál Péter atya lelkigyakorlata: Szabadulás a nemzedéki terhektől. Elérhetőség: 06/26-383-212, 06/30-466-0749
Bánatszelidítő. A halál közelségével és a gyász fájdalomának terhével küzdőknek, valamint a mindennapi veszteségeken való to-vábblépéshez szeretnénk segítséget nyújtani sorstárscsoportjainkban. Találkozás a Pasaréti Közösségi Ház (Budapest II., Pasaréti út 102.) első emeleti termében kététen szedre délelőttönként 10 órától 11.30-ig, a Szent Anna Plébánia (Budapest I., Aranyhal u. 1., a Bat-thyány téren, a templom mögött) alsó hittantermében pedig kététen szedre esténként 18 órától 19.30-ig. Időpontok: 2025. április 23.; május 7., 21. Az együttléteket – segítő sorstársakkal – Tegzes Katalin SANővér vezeti. E-mail: kato.tegzes@gmail.com T.: 06/30-462-9272
„Ne félj, nem ítélek el! Ne sírj, ne bánkódj!” Abortusz, vetelés, lombikbaba elvesztés fájdalmát hordozókat hívják lelkigyakorlatra Máriabesnyőre, 2025. május 22-25. között. Jelentkezés: nefeljnem-itelleke@gmail.com, vagy +36/20-823-2201 (Treer Mária).

LELKIGYAKORLAT PAPOKNAK
„Belső várkastély.” A lelkiélet és a lelkipozetés Avilai Szent Teréz tanítása szerint címmel május 13-14-15. (kedd-szer-da-csütörtök) lelkigyakorlat lesz a Sarutlan Kármelita Nővérek kolostorában (Magyarszék, Kármelita kolostor 1.) Impulzusokat ad: Sr. Johanna-Andrea OCD. Jelentkezés: a www.karmelita.hu honlapon.

RÓZSAFÜZÉR-IMÁDSÁG
TÉRden álló férfiak rózsafüzér-imádsága lesz Budapestén, a Szent István-bazilika előtti Szent István téren. Időpontok: május 3., június 7., július 5., augusztus 2., szeptember 6., október 4., november 1., december 6., elsőszombati napokon 10 órától. Gyülekező 9.45 órától. A hívó férfiak együtt, térden fohászkodnak a Szűzanya köz-benjárásáért, az önanonosság megerősödéséért, szívbeli békéért, a kiengesztelődésért, a hitben való gyarapodásukért, az Istenhez való megtérésért, a férfitestvérek imádságban való megerősödéséért, vala-mint gyermekeinkért, családunkért és egész imádkozó nemzetünkért. A szervezők kéri, hogy ahol imádkoznak bátor férfiak, jelezzék a szí-vekszozetsegmisszioja@gmail.com e-mail-címen, valamint küldjenek képet, összefoglalást, tanúságtételt, valamint imaszándékokat is.

ÖKUMENIKUS MEGEMLÉKEZÉS
A Sant'Egidio közösség a nagyhéten ökumenikus imádság-ban emlékezik meg azokról az új vértanúkról, akik napjainkban négy földrészen életüket adták az evangéliumért, üldözések és háborúk közepette. Az imádságot vezeti Martos Balázs esztergom-budapesti segédpüspök. Imádsággal szolgál: Gáncs Péter ny. evangélikus püs-pök, Szabó Ferenc református lelkész, valamint más, katolikus, orto-dox és protestáns keresztények. Helyszín és időpont: Kaniziusz Szent Péter-templom, Budapest IX., Gát utca 2-4., április 14., hétfő 18.30.

FELNŐTTKATEKÉZIS
A győri Szent Ignác bencés templomban (Győr, Fazekas köz 2.) Kelemen Áron bencés atya tart előadás-sorozatot *Szent Lukács evan-géliumáról*. Az előadások minden hónap második keddjén (május 13., június 10.) 19.30-kor kezdődnek. Minden érdeklődőt szeretettel várnak!

FELVÉTELI
A Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola, Kelet-Magyarország egyetlen katolikus pedagógusképző felsőfokú intézménye felvételt hirdet a 2025 szeptemberében induló képzéseire. Szeretettel várják a jelentkezőket a 2025/2026. tanév levelező tagoza-tos (állami ösztöndíjas és költségterítéses) képzéseire, melyekre május

LELKINAPOK
„Minden vég egy új kezdet” címmel lelkಿನapokat tartanak a Szív Lelkiségi Központban (Tahi, Villasar 7–9. T.: 06/26-387-162). Szeretettel hívnak és várnak megfontolásra és elcsendesedésre mindenkit, akit megszorított a gyász, megbénít a veszteség. Időpont: 2025. április 25., péntek 14 órától április 27., vasárnap 14 óráig. Elő-zetes jelentkezés szükséges a programvezetőnél, Tegzes Katalinnál: kato.tegzes@gmail.com T.: 06/30-462-9272. Hozza magával sze-mélyes holmiját, törölközőt, és jelezzé, ha diétát kéri Megközelítés: Volánbusz, Tahi – Hídfő mh., a Bartók Béla úton felfelé.

NAGYBŐJTI ELMÉLKEDÉS
„A hétfájdalmú Szűzanyával a kereszt alatt” címmel a bu-dapesti Szent István-bazilika altemplomában nagybőjti elmélkedés tart Kovács Zoltán mariológus, egyetemi tanár, a bazilika plébános-helyettese, április 11-én, pénteken. Az imaest programja: 17.15-től Mária keresztútja, 18 órakor szentmise, elmélkedés a szentmise után. Mindenkit szeretettel hívnak és várnak!

LELKI KÉSZÜLET BÓDI MÁRIA MAGDOLNA BOLDOGGÁ AVATÁSÁRA A MINDSZENTYNEUMBAN

BÓDI MÁRIA MAGDOLNA

2025.04.17-26. 10:00-18:00
Bódi Magdi nyomán - Családi kiállításfelfedező játék és utazókavics készítés
Ismerjék meg Mindszenty József és Bódi Magdi életének hasonlóságait játékos formában és készítsenek utazókavicsot!

2025.04.25. 10:00-18:00 ZARÁNDOKNAP
Bódi Mária Magdolna boldoggá avatását megelőző napon állandó kiállításaink ingyenesen megtekinthetők. Ingyenes tárlatvezetés: 11 és 15 órakor!

További információ: mindszentyneum.hu

A BUDAPEST-KELENFÖLDI SZENT GELLÉRT PLÉBÁNIA EGYHÁZI FENNTARTÁSÚ URNATEMETŐJÉBEN URNAFÜLKÉK MEGVÁLTÁSÁT, valamint ZÁRTSZÓRÁSOS TEMETÉS LEHETŐSÉGÉT KÍNÁLJA.
Temetőnk minden nap 8 – 18 óráig látogatható.

Urnairoda nyitvatartása:
Hétfőtől péntekig: 9.30-tól 16.30-ig
Telefon: 1/203–8912; E-mail: urnairoda@szgp.hu

Plébániai iroda nyitvatartása:
Hétfőtől péntekig: 9.30-tól 16.30-ig
Telefon: 1/203–8915; E-mail: iroda@szgp.hu

Templomunk miserendje:
Vasárnap: 9.00, 11.00 és 18.00
Hétköznap: 7.00 és 17.00 Szombaton 7.00 és 18.00
Cím: 1115 Budapest, Bartók Béla út 149.; Honlap: <https://szgp.hu>

MISSZIÓ TOURS ZARÁNDOKLATOK
MÁRIACELL
• máj. 09-11., R. díj: 119 900 Ft/fő
Görbe László piarista szerzetes
LOURDES
• máj. 26-30., R. díj: 379 900 Ft/fő
Kovács József atya
• okt. 06-10., R. díj: 369 900 Ft/fő
Juhos Ferenc verbita szerzetes
RÓMA
• jún. 05-09., R. díj: 219 900 Ft/fő, autóbusszal pünkösdkor, Magung Fransis verbita szerzetes
• jún. 16-20., R. díj: 299 900 Ft/fő, repülővel Bécsből, Csóka János pálos és Bőjte Csaba ferences szerzetesek
• szept. 01-04., R. díj: 269 900 Ft/fő, repülővel Budapestről, Kovács József atya
FATIMA ÉS SANTIAGO DE COMPOSTELA
• júl. 01-08., R. díj: 499 900 Ft/fő
Burbela Gergely verbita szerzetes
LENGYELORSZÁG
• júl. 21-25., R. díj: 144 900 Ft/fő
Hajagos Gyula atya
Indulás: Kiskunfélegyházáról

MLADIFEST–MEDJUGORJE
Fiataloknak és léleken fiataloknak!
• aug. 04-09., R. díj: 159 900 Ft/fő
Barkó Ágoston bencés szerzetes
MEDJUGORJE–SZARAJEVÓ–MOSTAR
• szept. 26-11., R. díj: 119 900 Ft/fő
Papp László és Bökö Péter atyák
FEKETE MADONNA ZARÁNDOKVONAT
Czestochowa-Krakko jún. 23-26.
Palánki Ferenc debrecen-nyiregyházi megyéspüspök, Bátor Botond pálos és Bőjte Csaba ferences szerzetes, Pálmai Árpád egyházzenesz
R. díj: 124 900 Ft/főtől
NAGYBOLDOGASSZONY ZARÁNDOKVONAT
Bodajk aug. 15.
Bőjte Csaba ferences szerzetes
R. díj: ifjúsági 3000 Ft/fő, felnőtt 7000 Ft/fő
Továbbiak: www.missziotours.hu
Tel.: +36 20 565 3258, +36 20 336 0016
E-mail: missziotours@missziotours.hu
Engedélyszám: U-000829
ÁLDOTT HÚSVÉTOT KÍVÁNUNK!

30-ig lehet jelentkezni. További információk a <https://szentatanaz.hu/> oldalon, illetve a Tanulmányi Osztályon a 06/42-597-602 telefonszá-mon vagy a tanulmanyiugyek@szentatanaz.hu e-mail- címen.

KÁNTORKÉPZÉS
Kántor alapszakot indít az Eszterházy Károly Katolikus Egye-tem az Egri Hittudományi Főiskolával együttműködésben. A képzés célja olyan kántorok képzése, akik a kántori szolgálat ellátása mellett képesek az evangélium üzenetének átadására éneken, zenében; felkészültek az egyházzeneért felelős szolgálatra, valamint az egy-házzene elméleti és gyakorlati ismereteinek birtokában képesek a különböző életkorú plébániai csoportokkal való foglalkozásra. A 2025 szeptemberében induló szakra az egyetem felvételizőknek szóló oldalán található jelentkezési lap beküldésével lehet jelentkezni május 20-áig. A szakkal kapcsolatban további információ a következő elérhetőségeken kérhető: Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Felvételi és Pályatervezési Osztálya (A épület; Eger, Eszterházy tér 1., fsz. 131.), T.: 06/36-520-424; 06/36-520-400/3179-es vagy 4338-as mellék, illetve Egri Hittudományi Főiskola (Eger, Foglár Gy. u. 6.), T.: 06/36-312-916.

Előfizetés, terjesztés: +36/1-235-0484; +36/1-633-3132; terjesztes@ujember.hu
Előfizetés megrendeléséhez kérjük, vegye fel a kapcsolatot kollégáinkkal a fenti elérhetőségek valamelyikén. Egyéni egy példányos előfizetés belföldről negyedévre: 5785 Ft, fél évre: 11 570 Ft, egy évre: 23 140 Ft.
Magyar Kurír 10700732-68366180-51100005 (CIB Bank).
Könyvesbolt: 06/1-266-0845; konyvesbolt@ujember.hu
Médiaajánlat kérhető: 06/1-317-3933; hirdetes@ujember.hu
Közlemények, gyászjelentések, apróhirdetések feladása:
+36/1-317-3933; aprohirdetes@ujember.hu; <http://ujember.hu/aprohirdetes-feladasa/>

Kiadja a Magyar Kurír Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál, a postán.
Nyomás: Virtuoz Kiadó és Nyomdaipari Kft. • Ügyvezető: Tolonics Gergely
ISSN 0133-1205
KÉZIRATOKAT NEM ŐRZUNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA.
LAPZÁRTA: 2025. április 7.

Főszerkesztő és felelős kiadó: Kuzmányi István
Lapszerkesztő: Baranyai Béla • **Lapszerkesztő-helyettes:** Körössy László
Szerkesztőség: Agónás Szonja, Bodnár Dániel, Fábian Attila, Gátas Judit, Horogszegi-Lenhardt Erika, Hollósi Judit, Lambert Attila, Merényi Zita, Mészáros Ákos, Náduvvari Dorottya, Pallós Tamás, Szantalai Anikó, Székács István, Thullner Zsuzsanna, Trautwein Eva, Vámosy Erzsébet
Olvasószerkesztő: Kodítek Bernadett
Korrektor: Szántó István • **Tördelés:** Kuzma Angéla
Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1068 Budapest, Városligeti fasor 42.
Postacím: 1406 Budapest, Pf.: 100 • Tel.: +36/1-317-3933
[www.ujember.hu](http://ujember.hu) • e-mail: mk@katolikus.hu

Előfizetés, terjesztés: +36/1-235-0484; +36/1-633-3132; terjesztes@ujember.hu
Előfizetés megrendeléséhez kérjük, vegye fel a kapcsolatot kollégáinkkal a fenti elérhetőségek valamelyikén. Egyéni egy példányos előfizetés belföldről negyedévre: 5785 Ft, fél évre: 11 570 Ft, egy évre: 23 140 Ft.
Magyar Kurír 10700732-68366180-51100005 (CIB Bank).
Könyvesbolt: 06/1-266-0845; konyvesbolt@ujember.hu
Médiaajánlat kérhető: 06/1-317-3933; hirdetes@ujember.hu
Közlemények, gyászjelentések, apróhirdetések feladása:
+36/1-317-3933; aprohirdetes@ujember.hu; <http://ujember.hu/aprohirdetes-feladasa/>

+36 80 804 050
(ingyenesen hívható)

GOND SÓRA

Regisztráljon, és érezze magát biztonságban!

Készült Magyarország Kormánya megbízásából.

gondosora.hu

Passióktól a Messiásig

Bősze Ádámmal a húsvéthoz kapcsolódó klasszikus zeneművekről beszélgettünk

Bősze Ádám zenetörténész, zenekritikussal, egykori műsorvezetővel Budapesten, a Király utcai zenei antikváriumában találkoztunk. Egyebek mellett olyan kérdésekről beszélgettünk, hogy mely zeneszerzők életében játszott kiemelkedően fontos szerepet a hit, s hogyan hatott zene-kultúránkra az angyalok éneke és a feltámadás.

– Milyen zenét hallgat húsvétkor?

– Bach *Máté-passióját* nagyon szeretem, egy történetem is fűződik hozzá. Tizenöt évig dolgoztam a Bartók rádióban és a Magyar Televízióban, sokszor közvetítettem élőben koncerteket. A Műpában egy sötét kis helyiségben volt a rádióközvetítő-állás, onnan láthatott látni a színpadra. A műsorvezetőnek soha nincs része igazi zenei élményben, ugyanis a fejhallgatón keresztül ugyanazt a hangot hallja, amit otthon a rádióhallgató. Sok év elteltével már tudtam, mennyit kell beszélnem egy koncert elején és a szünetben. Az előadás alatt általában kimentem a büfébe, hiszen egy sötét kis helyiségben ülni nem nagy élmény. Jó tíz éve a Collegium Vocale Gent adta elő a *Máté-passiót* Philippe Herreweghe vezényletével. Szólt a szerkesztő, hogy a szünetre úgy készüljek, plusz tíz percet kell majd beszélnem. Elkezdődött a koncert, de a fejemen maradt a fejhallgató. Anynyira lenyűgözött az előadás, hogy nemhogy nem mentem ki a helyiségből, de készülni sem tudtam. A *Máté-passiót* azért is szeretem, mert kötődik Felix Mendelssohnhoz, aki az egyik kedvencem a zenetörténetben. Ő volt az, aki 1829-ben újra előadta a *Máté-passiót*. Korábban ugyanis – néhány zeneértőt leszámítva – nemigen ismerték Johann Sebastian Bachot. Ha megkérdezték volna Haydnt vagy Mozartot, hogy mi jut eszükbe Bachról, első sorban nem Johann Sebastian nevét mondták volna, hanem Carl Philipp Emanuel Bachét, az egyik fiát.

– Mi ragadta meg az imént említett előadásban?

– A *Máté-passiót* már jól ismertem. A Collegium Vocale Gent akkor a világ egyik legjobb régizenei együttesének számított, a szólisták, a kórus és a zenekar egysége megragadó volt. Számos koncertet közvetítettem, amikre nem emlékszem már, de ez az előadás belém égett. A *Máté-passió*nak van néhány olyan pillanata, például a bevezető zene, egy-két ária vagy a zárókorál, ami utánozhatatlanul szép.

– Mindig megdöbben, hogy ilyen fájdalmat lehetséges zeneileg megfogalmazni. Vajon az, hogy Bach a saját életében rengeteg tragédiát élt át, hozzájárult ahhoz, hogy ilyen zenét tudjon szerezni?

– Én rendkívül óvatos szoktam lenni ebben. Nem gon-

dolom, hogy egy zeneszerző magánélete és az általa írt mű között kapcsolat lenne. Bach több gyermekét és az első feleségét is elvesztette, de nem hiszem, hogy a személyes tragédiáját írta volna bele a passióba. Az irodalom más, a szerelem és a költészet között például van összefüggés. Juhász Gyula Anna-verseiről tudni lehet, hogy Sárvári Annához íródtak. Beleírta ezekbe a fájdalmát, mert Sárvári Anna nem volt hajlandó kötélnek állni. Emlékszem, az irodalomkönyvünkben szerepelt egy zseniális mondat: „Sárvári Anna egy szép, de tehetségtelen és minden bizonnyal csak Juhász Gyula számára elérhetetlen színésznő volt.” Az *ars* szó elsősorban mesterségbeli tudást jelent, nem művészetet. Nem véletlen, hogy az idősebb Bachot olyan zeneszerzőnek tartották, akinek szinte matematikailag megszerkesztett, kicsit kimódolt a zenéje. Haydn és Mozart is ezért vonzódott jobban Carl Philipp Emanuel Bach muzsikájához. A tehetséget vagy azt, hogy ki miért ír valamit, nem lehet hogyan megragadni. Ha maradéktalanul meg lehet, az nagy baj. A mesterséges intelligencia biztosan képes lenne utánozni Bachot, írni tudna egy másik *János-passiót*, ha megkapná az összes Bach-kottaanyagot és a szabályrendszert, ami alapján a zeneszerző dolgozott. De az így keletkező művek mégsem lennének olyanok, mint amiket Bach komponált. Hála a Jóistennek, nagyon nehéz megfogni a tehetség mibenlétét. A művészetnek ez a lényege.

– Van más kedvenc zeneműve is, amely a húsvéthoz kötődik?

– Thomas Tallis 16. században élt angol zeneszerző *Jeremiás siralmai* című, két részből álló zeneművét is nagyon szeretem. Amikor szerzetes voltam, rajongtam a 16. századi angol egyházi zenéért. Később volt egy rövid életű, de emlékezetes énekegyüttesem, velük adtuk elő Tallis művét. A végén megszólal egy mély basszus hang, ezt Ménesi Gergely karmester énekelte, akinek gyönyörű szép basszus hangja van.

– Händel *Messiása* igen ismert, főként a második rész zárókorusa, a *Halleluja*.

– A *Messiás* már Händel életében és a halála után is népszerű volt, az operáival ellentétben ezt az oratóriumot rendszeresen előadják. A 18. század első évtizedeiben Londonban, mondjuk, tízszer játszottak egy Händel-operát, a zeneszerző halála után pedig végképp elfelejtették őket. A 20. században kezdték újra felfedezni Händel operáit,

a *Messiás* azonban végtelenül népszerű mű volt már a megszületésétől fogva.

– Miért éppen ezt kedvelték meg?

– Egy oratóriumelőadásnak nincsenek olyan nagy költségei, mint egy operának, és az Egyház mint finanszírozó ott állhat egy-egy előadás mö-

tisztogatása után. A Katolikus Egyháznak ugyanis reagálnia kellett a reformációra, amely hevesen ostromozta a túldíszítettség, a túlzott pompa és a világiasság miatt. A Tridenti Zsinat után egyházi jóváhagyással a *Victimae paschali laudes*, a *Pange lingua*, a *Stabat Mater* és a *Dies irae* hangozhatott el, ezért is komponáltak sokan ilyeneket. Mozart a *Lacrimosa*-

tételig tudta megírni a *Requiemet*, a hátralévő részt a halála miatt más fejezte be.

– Verdi vagy a Mozart *Requiemjét* szereti jobban?

– A Verdi-requiem nekem olyan, mint egy operai alkotás, nem véletlen, hogy nem is lehet templomban hallani, hiszen nagyzenekar, nagy kórus, óriási apparátus és felkészült szólisták kellene hozzá. Ha requiemről van szó, én a 16. század második feléből Orlando di Lasso németalföldi zeneszerző művét választanám. Szerintem ez a leggyönyörűbb requiem, amit valaha írtak, bár nincs benne hangszer, csak négy énekszólam.

– Hallottam nagypénteken olyan művet is, amelyben egy szinte üveghangnak ható szopránszóló is felcsendül újra meg újra.

– Ez Allegri *Misereréje* lehet, az *50. zsoltár* megzenésítése. Mozartnak annyira tetszett, hogy a Sixtus-kápolnában kétszer is meghallgatta, és mivel a kottáját nem adták ki, amikor hazaért, fejből leírta az egészet.

– Van olyan zenemű, amely kifejezetten a feltámadásról szól?

– A *Feltámadás-oratórium* Bachtól és minden egyes *Alleluja*-tételt. De tulajdonképpen az összes misetételt mondhatnám, hiszen ha nincs feltámadás, nincs az Egyház sem. Az *Exsultetnek* nem nagyon tudok más megzenésítéséről. Ezt a nagyszombati szertartáson felhangzó szóelőneket régebben mindig egy diakónus énekelte, kezében a húsvéti gyertyával. Míg a *Jeremiás siralmait* énekelheti kórus vagy szerzetesi közösség, addig az *Exsultetnek* mindig csak egyvalaki.

– Kik azok a zeneszerzők, akik számára különösen fontos volt a hit? Liszt Ferencről

például tudni lehet, hogy köze volt a ferencesekhez, a papsághoz, és szeretett reverendában járni.

– Liszt viselhetett reverendát, és abbénak szólíttathatta magát, mert IX. Piusz pápa jóváhagyásával megkapta a kisebb rendeket Gustav von Hohenlohe kardinálistól. Ezt ma a diakonátus alatti, szenteléssel nem járó rendnek képzelhetjük el. A rosszakarói azt mondták, Liszt a reverendát allűr-ként öltötte magára. Eduard Hanslick, aki nem szerette Lisztet, de ragyogó zenekritikus volt, leírta, hogy egyszer Rómában, egy nagy lakosztályban fogadták a zeneszerzőt, s amikor kinyílt az ajtó, és mindenki tapsolt, Liszt reverendában jelent meg. Végigmutatott magán, és azt kérdezte: jól áll, nem? Hanslick ebből azt szűrte le,

hogy Liszt számára a reverenda pusztán divat volt, de ebben nagy valószínűséggel nincs igaza. Liszt Ferencről nem állt távol a teatralitás, de mélyen vallásos ember volt. Amikor az első életrajzot írták róla, megkapta a fejezetek beosztását átnézésre. Úgy javította, hogy a *Gyermekkor, édesapám haláláig* című fejezet után a következő korszak 1830-cal kezdődik. Ez azért érdekes, mert Liszt édesapja 1827-ben halt meg, kimaradt tehát az életrajzból az a néhány év, amikor Liszt Párizsban papnak készült. Édesanyja írta le, hogy a párizsi Szent Vince-templomba járt, mindennap hosszú órákat töltött ott, bűnbánatot tartott, és kereste a választ arra a kérdésre, hogy a zeneművészet papja legyen vagy pedig az Egyházé. Egyes teóriák szerint végül Paganini koncertje mozgította ki ebből a dilemmából, s terelte a zenevirtuóz-karrier felé, de igazából nem ez jött közbe 1830-ban, hanem a júliusi forradalom. Ekkor döntötte el, hogy nem lesz pap, mert neki a művészetével kell küzdenie a szabadságért.

Joseph Haydn életét is átjárta a vallásosság. Művei kéziratát rendszerint így kezdte: „In nomine Domini” (Isten nevében), és úgy fejezte be, hogy „Laus Deo” (Dicséret Istennek). De a feleségével, aki Haydn vagyonát papokra és szerzetesekre herdálta, hihetetlenül utálták egymást. Azt írták róluk, hogy amikor Haydn hazament a munkából, az egyháziak ott ettek-ittak az asztalnál, hangoskodtak, így dolgozni sem tudott miattuk.

– Egy előadásában az angyali zenéről beszél. Tényleg léteznek ilyen?

– Amit angyali zenének szoktam nevezni, az tulajdonképpen a középkor szemlélete. Ha egy énekdolgozatban a tanár azt kérné a diákoktól, hogy írjanak néhány zeneszerzőt a Krisztus-esemény utáni

első ezer évből, nagy bajban lennének. Magam is így volnék ezzel, hiszen nem igazán tudnánk illet mondani. Akkor ugyanis azt gondolták, hogy a zene nem az ember találmánya, hanem Istentől jön. A zsidó-keresztény felfogás szerint Isten trónusa körül megállás nélkül énekelnek az angyalok. Ez az ének az, amit egy arra fogékony földi ember meg tud hallani álmában. Egy szerzetesnek azért van teletűzdelve a napja imaórával, hogy folyamatosan Istennek énekeljen, majdnem úgy, mint az angyalok. Nagy Szent Gergely pápáról kapta a nevét a gregorián, a hagyomány szerint ő gyűjtötte össze a liturgikus dallamokat és szövegeket. Az őt ábrázoló képeken látjuk, hogy mindig ott van a válla fölött egy galamb. De nem azért, mert érdekelte az ornitológia, hanem mert a galamb, azaz a Szentlélek súgta a fülébe a dallamokat. Ez ennek az elképzelésnek a szimbolikus megjelenítése. Amíg az európai kultúrában meg nem jelent a kottairás és a többszólamúság, addig az angyali zenét próbálták reprodukálni. Még Joseph Haydn is azt írja, pedig ő a 18. század második felében és a 19. század elején élt, hogy ő tulajdonképpen csak médium: képes arra, hogy felfogja az isteni zenét, s mesterségbeli tudásával kompozícióba öntse azt. Az angyali ének és az arra válaszoló földi ember hangja olyan, mint a kérdés és a felelet, a lent és fönt kettőssége. Amikor egy zongoraversenyben a szólista játszik valamit, amire a zenekar válaszol, az ugyanolyan, mint amikor az angyali énekre felel a földi emberek kórusa. A szóló-tutti váltakozásának eredete itt keresendő. Hányszor olvassuk a *Bibliában*: angyali szózat hallatszott az égből. Az *Ószövetségben* az angyalok kara harsonákkal jelenik meg. A zsidó nép folyamatos háborúban álló nemzet volt, nyilvánvaló, hogy az angyali kar nem triangulmozott, hiszen megszólalásában erőnek kellett lennie. Krisztus születésénél azonban az angyal már lágy hangon énekel, és ez így maradt a középkor felfogásában is.

– A 21. században van még nyoma annak, hogy a zene transzcendens eredetű?

– Ha nem szakrális zenéről beszélünk, akkor aligha. Nem mondom, hogy ez jó, de a Zeneakadémián is furcsán néz-nének rám, ha egy zeneszerzői fogásról azt mondanám, Beethoven ezt az angyaloktól tanulta. Viszont megfordítanám a kérdést, ugyanis nagy veszélyt látok abban, ha zeneszerzőként, zenészként valaki úgy gondolja, az isteni kegyelem részese, ezért nem kell megtanulnia a mesterséget. A tehetség valóban lehet mennyei eredetű, de szaktudás nélkül semmit sem ér, és azt az embernek kell megszereznie, olykor gyötrelmes munkával. Úgyhogy csak óvatosan az isteni hivatkozással. Szerintem a Jóisten nem ad oklevelet.

Vámosy Erzsébet
Fotó: Merényi Zita